

T.C

HARRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MALİYE ANABİLİM DALI

**TÜRKİYE’DE SOSYAL AMAÇLI TRANSFER
HARCAMALARININ GELİŞİMİ ÜZERİNE BİR ÖRNEK:
ŞANLIURFA İLİ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA
VAKFI**

YÜKSEK LİSANS

MUSTAFA ERBİL

ŞANLIURFA – 2017

T.C

HARRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MALİYE ANABİLİM DALI

**TÜRKİYE'DE SOSYAL AMAÇLI TRANSFER
HARCAMALARININ GELİŞİMİ ÜZERİNE BİR ÖRNEK:
ŞANLIURFA İLİ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA
VAKFI**

YÜKSEK LİSANS

Mustafa ERBİL

Danışman:

Prof.Dr. Esra SİVEREKLİ

ŞANLIURFA - 2017

T. C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz MALİYE Anabilim Dalı 145218011 numaralı MUSTAFA ERBİL hazırladığı "TÜRKİYE'DE SOSYAL AMAÇLI TRANSFER HARCAMALARININ GELİŞİMİ ÜZERİNE BİR ÖRNEK: ŞANLIURFA İLİ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI" konulu yüksek lisans tezi ile ilgili tez savunması, 03/07/2017 tarihinde, saat 10.00'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABUL (başarılı) olduğuna oybirliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.

03.07.2017.

(Danışman)
Prof.Dr. Esra ŞİVEREKLİ

Üye
Prof.Dr. Nazım Kadri EKİNCİ

Üye
Yrd.Doç.Dr./Sabri Sami TAN

Bu tezin MALİYE Anabilim Dalında Yapıldığını ve Enstitümüz Kurallarına Göre Düzenlendiğini Onaylarım.

23.11.2017
Prof. Dr. Abdullah ÇELİK
Müdür

Not: a) Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan alıntılar, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

b) Tez, HÜBAK'tan Bilimsel Araştırma Projesi mali destek Almıştır Almamıştır.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ORJİNALLİK RAPORU VE BEYAN BELGESİ

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı-Soyadı : MUSTAFA ERBİL
Öğrenci Numarası : 145218011
Enstitü Anabilim Dalı : MALİYE
Programı : MALİYE
Başlık (Türkçe) : TÜRKİYE'DE SOSYAL AMAÇLI TRANSFER HARCAMALARININ GELİŞİMİ
ÜZERİNE BİR ÖRNEK: ŞANLIURFA İLİ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 127 sayfalık kısmına ilişkin, 22/05/2017 tarihinde şahsım/ danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, benzerlik oranı % 18'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 6 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen tezli/tezsiz lisansüstü programlarda seminer, dönem projesi, tez vb Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından kabul edilen lisansüstü orijinallik raporu alınması uygulama esasları ile belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve bütün bilgilerin, akademik kurallara uygun olarak toplanıp sunulduğunu, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı, blok şeklinde alıntılar yapmadığımı ve tüm alıntıların bilimsel atıf kuralları çerçevesinde kaynağını gösterdiğimi, Yükseköğretim kurulu bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesi ile Harran Üniversitesi bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesinin 8. maddesinde yer alan etik ihlallerden her hangi birisinin yer almadığını, etik ihlal tespiti halinde, Enstitü yönetim kurulunca, diplomamın iptal edilmesini kabul ediyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

29/05/2017

Hazırlayan Öğrencinin
İmzası

Yukarıda yer alan raporun ve beyanın doğruluğunu onaylım. 29/05/2017

Prof.Dr. Esra ŞİVEREKLİ

ÖNSÖZ

Sosyal amaçlı transfer harcamaları gelir dağılımında adaleti sağlamaya yönelik olarak gerçekleştirilen kamu transfer harcaması türüdür. Çalışmada bir sosyal harcama kurumu olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının her geçen gün büyüyen ve yüksek nüfus artış hızına sahip Şanlıurfa il merkezinde gerçekleştirmiş olduğu yardım ve sosyal harcamaların analizi olacaktır.

Lisans ve yüksek lisans hayatımda büyük katkıları olan çalışmaya eleştiri ve önerileri ile değer katan ve çalışmanın hazırlanması sürecinde büyük sabır ve tahammül gösteren başta danışmanım, değerli hocam Prof. Dr. Esra Siverekli olmak üzere bölüm hocalarım Prof. Dr. Murat Demir'e, Prof. Dr. Abuzer Pınar'a, Yard. Doç. Dr. Hasan Türkal'a, Yard. Doç. Dr. Mahmut İnan ve Yard. Doç. Dr. Mehmet Küçükkaya'a ve değerli jüri üyelerine teşekkürlerimi sunarım. Her zaman olduğu gibi yüksek lisans sürecinde de maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen kıymetli aileme şükran ve saygılarımı borç bilirim.

Mustafa ERBİL

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
KISALTMALAR	VII
TABLO LİSTESİ	IX
ÖZET.....	XII
ABSTRACT	XIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAMU HARCAMALARI KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	3
1.1.KAMU HARCAMALARI.....	3
1.1.2. Kamu Harcamalarının Tanımı	3
1.1.2.1. Dar Anlamda Kamu Harcamaları.....	5
1.1.2.2. Geniş Anlamda Kamu Harcamaları	5
1.2.KAMU HARCAMALARININ SINIFLANDIRILMASI	6
1.2.1. Ekonomik Ayrıma Göre Kamu Harcamaları	7
1.2.1.1.Reel Harcamalar	7
1.2.1.1.1.Cari Harcamalar	7
1.2.1.1.2.Yatırım Harcamaları.....	8
1.2.1.2.Transfer Harcamaları	9
1.2.1.2.1. Dolaysız – Dolaylı Transfer Harcamaları	10
1.2.1.2.2. Gelir (Sosyal) – Sermaye Transferi Harcamaları.....	10
1.2.1.2.3. Verimli – Verimsiz Transfer Harcamaları	11
1.2.2. İdari (Kurumsal-Organik) Ayrıma Göre Kamu Harcamaları.....	11
1.2.3.Fonksiyonel (İşlevsel) Ayrıma Göre Kamu Harcamaları	12
1.2.3.1. Genel Hizmet Harcamaları.....	13
1.2.3.2. Savunma Harcamaları	13

1.2.3.3. Eğitim Harcamaları	14
1.2.3.4. Sağlık Harcamaları.....	15
1.2.3.5. Ekonomik Yönlü Hizmet (Altyapı) Harcamaları.....	15
1.3. SOSYAL AMAÇLI TRANSFER HARCAMALARININ YOKSULLUK, GELİR DAĞILIMI VE İSTİHDAM ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	15
1.4. DÜNYA'DA SOSYAL AMAÇLI TRANSFER HARCAMALARI ÜLKE ÖRNEKLERİ	17
1.5. KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE DÜNYADA KAMU HARCAMALARININ GELİŞİM TRENDİ.....	21

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRKİYE'DE SOSYAL AMAÇLI TRANSFER HARCAMALARI.....	24
2.1. Sosyal Amaçlı Transfer Harcamaları	24
2.2. İktisadi Amaçlı Transfer Harcamaları.....	25
2.3. Dış Ükelere Yapılan Transfer Harcamaları	25
2.4. Devlet Borçları ve Faiz Ödemeleri	25
2.5. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARINA GENEL BİR BAKIŞ	30
2.5.1. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ KURULUŞ AMACI, HUKUKİ YAPISI VE ORGANLARI	31
2.5.1.1. Amacı	32
2.5.1.2. Organları ve Bu Organların Görevleri	33
2.5.1.3. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Mali Yapısı	36
2.5.1.3.1. Gelirleri	36
2.5.1.3.2. Giderleri	37
2.6. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ SOSYAL YARDIM PROGRAMLARI.....	38
2.6.1. Aile Destek Yardımları	38
2.6.2. Eğitim Yardımları	39

2.6.3. Sağlık Yardımları	41
2.6.4. Engelli İhtiyaç Yardımları.....	42
2.6.5. Özel Amaçlı Yardımlar	42
2.6.6. Periyodik Transferler	43
2.6.7. Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Düzenli Nakit Sosyal Yardım Programı	43
2.6.8. Muhtaç Asker Ailelerine Yapılan Yardımlar	44
2.7. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ DESTEKLEDİĞİ PROJELER.....	45
2.7.1. Gelir Getirici Projeler.....	45
2.7.2. Sosyal Hizmet Projeleri.....	46
2.7.3. Kırsal Alanda Sosyal Destek Projeleri	47
2.7.4. Toplum Kalkınması Projeleri	48
2.7.5. İstihdam Amaçlı Eğitim Projeleri	48
2.7.6. Geçici İstihdam Projeleri.....	49

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ŞANLIURFA İLİNDE SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI SOSYAL AMAÇLI TRANSFER HARCAMALARI: 2000 YILI VE SONRASI ANALİZİ.....	50
3.1. Şanlıurfa İli Sosyo-Ekonomik Durumu ve Coğrafyası	50
3.2. Şanlıurfa İli Nüfus Yapısı	51
3.3. Şanlıurfa İli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vâkıfının Örgütlenmesi	55
3.4. Şanlıurfa İli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vâkıfının 2000 Yılı Sonrası Harcamaları	55
3.4.1. Aile Destek Yardımları	55
3.4.1.1. Aile Yardımları	56
3.4.1.1.1. Gıda Yardımı.....	56
3.4.1.1.2. Diğer Aile Yardımı	57

3.4.1.2. Barınma Yardımları	58
3.4.1.2.1. Kira Yardımı	61
3.4.1.2.2. Ev Onarım Yardımı.....	62
3.4.1.2.3. Ev Yapımı Yardımı.....	63
3.4.1.2.4. Diğer Barınma Yardımı.....	64
3.4.1.3. Yakacak Yardımları	65
3.4.1.3.1. TKİ Kömür Yardımı	65
3.4.1.3.2. Diğer Yakacak Yardımı	66
3.4.2. Sağlık Yardımları.....	67
3.4.2.1. Şartlı Sağlık Yardımı.....	67
3.4.2.2. Şartlı Gebelik Yardımı	69
3.4.2.3. Tedavi Destek Yardımı	70
3.4.2.3.1. Tıbbi Malzeme - Cihaz Yardımı	70
3.4.2.3.2. Acil Hastane Gideri Yardımı	71
3.4.2.4. İlaç Yardımı	72
3.4.2.5. Diğer Sağlık Yardımı	72
3.4.3. Eğitim Yardımları	75
3.4.3.1. Şartlı Eğitim Yardımı.....	75
3.4.3.2. Şartlı Bağışlardan Yapılan Eğitim Yardımı	77
3.4.3.3. Eğitim Materyali Yardımı	78
3.4.3.4. Diğer Eğitim Yardımı	79
3.4.4. Engelli Yardımları.....	80
3.4.4.1. Engelli Yakını Aylığı	81
3.4.4.2. Engelli Aylığı	82
3.4.4.3. Engelli Cihaz Yardımı	83
3.4.4.4. Diğer Engelli Yardımı.....	83
3.4.5. Özel Amaçlı Yardımlar	84
3.4.5.1. Yangın Yardımı.....	85
3.4.5.1.1. Ev Eşyası Yardımı (Yangın Yardımı).....	85
3.4.5.1.2. Diğer (Yangın) Yardımı (Yangın Yardımı).....	85

3.4.5.1.3. Diğer (Aşırı Yağış, Sel, Su Baskını) Yardımları.....	87
3.4.5.2. Diğer Afet Yardımı	87
3.4.5.3. Terör Zararı Yardımı.....	88
3.4.5.4. Diğer Özel Amaçlı Yardım	88
3.4.6. Diğer Yardımlar	89
3.4.6.1. Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım Programı.....	90
3.4.6.2. Yaşlı Aylığı	91
3.4.6.3. Tek Seferlik Yardım.....	92
3.4.6.4. Muhtaç Asker Ailesi Yardımı	93
3.4.6.5. Yabancı Yardımı	95
3.4.6.6. İşe Yönlendirme Yardımı ve İşe Başlama Yardımı	96
3.4.6.7. Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı	97
3.4.6.8. Öksüz Yetim Yardımı	98
3.4.6.9. Katılım Payı	99
3.4.7. Vakfın Öz Kaynaklarından Yapılan Yardım Harcamaları Toplamı	100
3.4.8. Merkezi Olarak Yapılan Yardım Harcamaları Toplamı 2012-2016.....	102
SONUÇ.....	105
KAYNAKÇA	108
EK 1: HARRAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TEZ ÇALIŞMASI KONULU YAZI	114
EK 2: HARRAN ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİ İŞLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI TEZ ÇALIŞMASI KONULU YAZI	115
EK 3: ŞANLIURFA VALİLİĞİ SOSYAL YARDIMLAR KONULU YAZI..	116

KISALTMALAR

- ASPB : Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
- C. : Cilt
- DSİ : Devlet Su İşleri
- GAP : Güneydoğu Anadolu Projesi
- GSS : Genel Sağlık Sigortası
- GSYİH : Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
- KHK : Kanun Hükmünde Kararname
- KİT : Kamu İktisadi Teşebbüsleri
- OECD : Uluslararası Ekonomik İş Birliği Örgütü
- PTT : Posta Telefon Telgraf
- RTÜK : Radyo ve Televizyon Üst Kurumu
- s. : Sayfa No
- S. : Sayı No
- SGK : Sosyal Güvenlik Kurumu
- SHÇEK : Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
- SOSYBİS : Sosyal Yardım Bilgi Sistemi
- SRAP : Sosyal Riski Azaltma Projesi
- STK : Sivil Toplum Kuruluşları
- SYDGM : Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü
- SYDG : Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü
- SYDTF : Sosyal Yardımlaşmayı Teşvik Fonu

SYDTK : Sosyal Yardımlaşmayı Teşvik Kanunu

SYDV : Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

ŞNT : Şartlı Nakit Transferleri

TKİ : Türkiye Kömür İdaresi

TL : Türk Lirası

TOKİ : Toplu Konut İdaresi

TTK : Türk Ticaret Kanunu

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

vb. : Ve Benzeri

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.1. Dünya Ülkelerinde Sosyal Amaçlı Transfer Harcamaları (GSYİH Oranı 2000-2007 %)	18
Tablo 1.2. Dünya Ülkelerinde Sosyal Amaçlı Transfer Harcamalarının (GSYİH Oranı 2008-2014 %)	20
Tablo 2.1.Kamu Kesimi Sosyal Transfer Harcamaları (Cari Fiyatlarla, Milyon TL) 2001-2016	26
Tablo 2.2. Kamu Kesimi Sosyal Harcamaları GSYİH'ye Oranı % 2001-2016	28
Tablo 2.3. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulu	32
Tablo 2.4. SYDV Mütevelli Heyeti Doğal Üyeler	34
Tablo 2.5. SYDV Mütevelli Heyeti Seçilmiş Üyeler	35
Tablo 3.1. Şanlıurfa İli Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı ve Toplamı 2000-2015	52
Tablo 3.2. Şanlıurfa İli Nüfusun Yerleşim Yerine Göre Dağılımı ve Toplamı 2000 2015	53
Tablo 3.3. Şanlıurfa İli SYDV Gıda Yardımı Harcamaları 2012-2016	56
Tablo 3.4. Şanlıurfa İli SYDV Diğer Aile Yardımı Harcamaları 2012-2016	58
Tablo 3.5. Şanlıurfa İli SYDV Barınma Yardımı Harcamaları Toplamı 2012-2016	59
Tablo 3.6. Şanlıurfa İli SYDV Ev Eşyası Yardımı Harcamaları 2012-2016	60
Tablo 3.7. Şanlıurfa İli SYDV Kira Yardımı Harcamaları 2012-2016	61
Tablo 3.8. Şanlıurfa İli SYDV Ev Onarım Yardımı Harcamaları 2012-2016	62
Tablo 3.9. Şanlıurfa İli SYDV Ev Yapımı Yardımı Harcamaları 2014	63
Tablo 3.10. Şanlıurfa İli SYDV Diğer Barınma Yardımı Harcamaları 2012-2014	64
Tablo 3.11. Şanlıurfa İli SYDV TKİ Kömür Yardımı Harcamaları 2012-2016	65
Tablo 3.12. Şanlıurfa İli SYDV Diğer Yakacak Yardımı Harcamaları 2012-2013	66
Tablo 3.13. Şanlıurfa İli SYDV Şartlı Sağlık Yardımı Harcamaları 2012 2016	68
Tablo 3.14.Şanlıurfa İli SYDV Şartlı Gebelik Yardımı Harcamaları 2012-2016	69
Tablo 3.15.Şanlıurfa İli SYDV Tıbbi Malzeme - Cihaz Yardımı Harcamaları 2015- 2016	70
Tablo 3.16. Şanlıurfa İli SYDV Acil Hastane Gideri Yardımı Harcamaları 2014-2016	71

Tablo 3.17. Şanlıurfa İli SYDV İlaç Yardımı Harcamaları 2012	72
Tablo 3.18. Şanlıurfa İli SYDV Diğer Sağlık Yardımı Harcamaları 2012-2016	73
Tablo 3.19.Şanlıurfa İli SYDV Toplam Sağlık Yardımları Harcamaları 2012-2016	74
Tablo 3.20. Şanlıurfa İli SYDV Şartlı Eğitim Yardımı Harcamaları 2012-2016	76
Tablo 3.21.Şanlıurfa İli SYDV Şartlı Bağışlardan Yapılan Eğitim Yardımı Harcamaları 2012-2016.....	78
Tablo 3.22. Şanlıurfa İli SYDV Eğitim Materyali Yardım Harcamaları 2013-2016.	79
Tablo 3.23. Şanlıurfa İli SYDV Diğer Eğitim Yardımı Harcamaları 2012-2016.....	80
Tablo 3.24. Şanlıurfa İli SYDV Engelli Yakını Aylığı Harcamaları 2012-2016	81
Tablo 3.25. Şanlıurfa İli SYDV Engelli Aylığı Harcamaları 2012-2016	82
Tablo 3.26. Şanlıurfa İli SYDV Engelli Cihaz Yardımı Harcamaları 2016	83
Tablo 3.27. Şanlıurfa İli SYDV Diğer Engelli Yardımı Harcamaları 2016	83
Tablo 3.28. Şanlıurfa İlinde Yaşanan Yangın ve Diğer Afetler Yardımı Harcamaları 2014-2016.....	84
Tablo 3.29. Şanlıurfa İli SYDV Ev Eşyası Yardımı (Yangın Yardımı) Harcamaları 2016	85
Tablo 3.30. Şanlıurfa İli SYDV Diğer (Yangın) Yardımı Harcamaları 2012-2016 ..	86
Tablo 3.31. Şanlıurfa İli SYDV Diğer Afet Yardımı Diğer Afet Halleri Harcamaları 2012	87
Tablo 3.32. Şanlıurfa İli SYDV Terör Zararı Yardım Harcamaları 2016.....	88
Tablo 3.33.Şanlıurfa İli SYDV Diğer Özel Amaçlı Yardım Harcamaları 2012-2016	89
Tablo 3.34. Şanlıurfa İli SYDV Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım Programı Harcamaları 2012-2016.....	90
Tablo 3.35. Şanlıurfa İli SYDV Yaşlı Aylığı Yardımı Harcamaları 2012-2016	91
Tablo 3.36. Şanlıurfa İli SYDV Tek Seferlik Yardım Harcamaları 2012-2016.....	93
Tablo 3.37. Şanlıurfa İli SYDV Muhtaç Asker Ailesi Yardımı Harcamaları 2013-2016.....	94
Tablo 3.38. Şanlıurfa İli SYDV Yabancı Yardım Harcamaları 2014-2016	95
Tablo 3.39. Şanlıurfa İli SYDV İşe Yönlendirme Yardımı Harcamaları 2014-2016..	96
Tablo 3.40. Şanlıurfa İli SYDV İşe Başlama Yardımı Harcamaları 2014-2015	97

Tablo 3.41. Şanlıurfa İli SYDV Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı Harcamaları 2015-2016	98
Tablo 3.42. Şanlıurfa İlinde SYDV Öksüz Yetim Yardımı Harcamaları 2015-2016..	99
Tablo 3.43. Şanlıurfa İli SYDV Tarafından Sağlanan Katılım Payı Harcamaları 2016	100
Tablo 3.44. Şanlıurfa İli SYDV Vakfın Öz Kaynaklarından Yapılan Yardım Harcamaları Toplamı 2012-2016	101
Tablo 3.45. Şanlıurfa İli SYDV Merkezi Olarak Yapılan Yardım Harcamaları Toplamı 2012-2016.....	102
Tablo 3.46. Şanlıurfa İli SYDV Tarafından Yapılan Yardım Harcamaları Genel Toplamı 2012-2016.....	103

ÖZET

TÜRKİYE’DE SOSYAL AMAÇLI TRANSFER HARCAMALARININ GELİŞİMİ ÜZERİNE BİR ÖRNEK: ŞANLIURFA İLİ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI

Bu çalışmanın konusu Türkiye’de sosyal amaçlı transfer harcamalarının analiz edilmesi ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından gerçekleştirilen sosyal amaçlı transfer harcamalarının Şanlıurfa örneğinde incelenmesidir.

Araştırma Türkiye’de gerçekleştirilen sosyal amaçlı transfer harcamalarının incelenmesini ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Şanlıurfa il merkezinde yapmış oldukları sosyal amaçlı transfer harcamalarının sosyal yardım türleri itibarı ele alınmasını amaçlamaktadır.

Çalışma Şanlıurfa il merkezinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılan sosyal amaçlı transfer harcamalarının farklı sosyal yardım kalemleri itibarı ile artış ve azalış yönünde değişkenlik gösterdiğini; fakat bu sosyal yardım kalemleri harcamalarının genel toplamında ise her yıl, bir önceki yıla göre sürekli artış içerisinde olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Harcamaları, Sosyal Amaçlı Transfer Harcamaları, Sosyal Yardımlar

ABSTRACT

AN EXAMPLE ON THE DEVELOPMENT OF SOCIAL PURPOSED TRANSFER EXPENDITURES IN TURKEY: ŞANLIURFA SOCIAL ASSISTANCE AND SOLIDARITY FOUNDATION

This research's topic is analyzing the social purposed transfer expenditures in Turkey and investigation of the social purposed transfer expenditures performed by Social Assistance and Solidarity Foundations in Şanlıurfa example.

Research aims to investigate of the social purposed transfer expenditures performed in Turkey and to reveal the kinds of social aids of the social purposed transfer expenditures performed by Social Assistance and Solidarity Foundations in the center of Şanlıurfa.

This study reveals the increase and decrease in different social aids' items of the social purposed transfer expenditures performed by Social Assistance and Solidarity Foundations in the center of Şanlıurfa, but the research also reveals a continuous increase in the sum total of these social aids' items expenditures, in comparison to the previous year.

Key Words:Public Expenditures, Social Purposed Transfer Expenditures, Social Assistance

GİRİŞ

Kamu harcamaları kamu kesimi tarafından gerçekleştirilen giderlerden oluşmaktadır. Bu harcamaların uygulama yönteminde sürekli değişimler yaşanmış ve yaşanmaya devam etmektedir. Her ülke kendi kamu harcamasını gerçekleştirirken değişik yöntemler kullanmaktadır, ancak bazen adları farklı olsa da ortak özellikte harcamalardan söz etmek de mümkündür.

Türkiye’de kamu harcaması merkezi yönetim, yerel yönetim, sosyal güvenlik kurumları ile diğer kamu girişimcileri tarafından yürütülmektedir. Genel kamu harcamaları merkezi yönetim tarafından, yerel yönetim harcamaları yerel yönetim birimleri olan belediye, il özel idareleri, mahalli idare birlikleri ve köyler tarafından, sosyal güvenlikle ilgili harcamalar ise sosyal güvenlik kurumları tarafından yapılmaktadır. Kamu harcamalarının bu şekilde ayrılması kontrollerinin kolaylaşması açısından önem arz etmektedir.

Kamu harcaması tanımlanırken dar anlamda kamu harcamaları ve geniş anlamda kamu harcaması olarak iki şekilde yapılmaktadır. Dar anlamda kamu harcaması devletin genel kamu harcamalarını kapsarken, geniş anlamda kamu harcamaları ise merkezi yönetim harcamaları, yerel yönetim harcamaları ile sosyal güvenlik kurumu harcamaları ile beraber kamu girişimcilerinin yapmış olduğu harcamalardan oluşmaktadır.

Kamu harcamaları ile ilgili bir diğer husus ise sınıflandırılmasıdır, kamu harcamaları genel olarak ekonomik ayırımı göre kamu harcamaları, idari ve fonksiyonel kamu harcamaları olarak sınıflandırılmaktadır.

Bu çalışmada da ekonomik ayırımı göre sınıflandırılan bir kamu harcamasının alt başlığı olan transfer harcamalarının, sosyal amaçla yapılan kısmı, genelde Türkiye analizi, özelde ise Şanlıurfa ili merkezinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının sosyal yardımlar için yapmış oldukları harcamalar çerçevesinde analizi olacaktır.

Çalışmanın birinci bölümünde kamu harcamaları kavramsal çerçevede ele alınarak, kamu harcamalarının sınıflandırılmasına yer verilip, bazı ülkelerin sosyal amaçlı transfer harcamaları çeşitli tablolar aracılığı ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilecektir. Yine bu bölümde bazı ülkelerin gerçekleştirmiş oldukları kamu harcamaları elde edilen tablo aracılığı ile karşılaştırılacaktır. Çalışmanın bu bölümünde sosyal amaçlı transfer harcamalarının her ülkede farklılık gösterdiği görülecektir.

İkinci bölümde Türkiye’de sosyal amaçlı transfer harcamalarına yer verilecek, bu harcamaların Türkiye’de 2000 yılı sonrası tablolar eşliğinde incelenecektir. Daha sonra ise 1986 yılında 3294 sayılı “Sosyal Yardım ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu” kapsamında tüm il ve ilçelerde kurulmuş olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları hakkında genel çerçevede ve idari yapılanması hakkında bilgiler verilecek, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının yürütmüş olduğu sosyal yardım ve desteklere yardım türleri itibarı ile değinilecektir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde Şanlıurfa ili hakkında genel bilgiler verildikten sonra Şanlıurfa ili merkezinde bulunan Merkez Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ile merkez ilçeler olan Haliliye, Eyyübiye ve Karaköprü Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının yoksul ve muhtaç durumda bulunan kişi ve ailelere yönelik gerçekleştirmiş olduğu sosyal yardımlar değerlendirme konusu yapılacaktır. Bu yardımlar için yapılan sosyal amaçlı transfer harcamaları ayrı ayrı tablolar halinde analiz edilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAMU HARCAMALARI KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kamu harcamaları kamu kurumları tarafından gerçekleştirilen harcamalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bölümde kamu harcamaları kavramsal çerçevede ele alınacak, kamu harcamaları ile ilgili tanımlamalara yer verilecek, kamu harcamalarının sınıflandırılması yapılacaktır.

1.1.KAMU HARCAMALARI

Kamu harcamaları toplumun ihtiyaçlarını gidermek ya da ekonomiye ve sosyal hayata müdahale etmek üzere belirli yöntemlere uyularak kamu makamları tarafından yapılan parasal harcamalar şeklinde ifade edilmektedir. Kamu harcamaları devletin örgütsel yapısına uygun bir biçimde bazen merkezi yönetim teşkilatı tarafından, bazen yerel idareler tarafından, bazen de bunlar dışındaki diğer kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan harcamalardır¹.

İnsanlar, birlikte yaşamak istemeleri ile beraber bireysel ölçüde karşılanamayan çeşitli ihtiyaçları da ortaya çıkarmıştır, bu ihtiyaçların karşılanması devletin görevi olduğundan dolayı kamu harcamaları gündeme gelmiştir. Kişisel ve toplumsal birliktelik şekli itibarıyla sağlanması gerekli ihtiyaçların şeklinde ve kapsamında da değişime uğratmıştır, işte kamu ihtiyaçlarını karşılamak gayesiyle kolektif nitelikli yapılan bu kamusal ödemelere kamu harcaması denilir².

1.1.2. Kamu Harcamalarının Tanımı

Kamu harcamaları hakkında değişik yorumlamalara ve tanımlamalara yer verilmiştir, genel görüşe ve tanımlamalara bakıldığında; devletin varlığından bugüne kadar hep vatandaşlarından belirli miktarlarda çeşitli yollarla vergi ve benzeri gelirler elde etmiş ve karşılığında da yine vatandaşlarına toplamış olduğu bu gelirler üzerinden harcama yapmıştır. Devlet faaliyetlerinin karmaşıklığı çok fazla olduğundan devletin toplam harcamalarının ne olduğunu ve neye harcama

¹Osman Pehlivan, *Kamu Maliyesi*, Trabzon, Derya Kitapevi, 2009, s. 65.

²Abdurrahman Akdoğan, *Kamu Maliyesi*, 16. Baskı, Ankara, Gazi Kitapevi, 2014, s. 63.

yapıldığıının takdir ve tespit edilmesi de bir o kadar güç durumdur³. Bundan yola çıkılarak aşağıda kamu harcamaları ile ilgili bazı tanımlamalara yer verilecektir.

Kamu harcamaları ve vergiler değişik kamu idareleri tarafından uygulanmaktadır⁴. En basit biçimde kamu idarelerinin yapmış olduğu harcamalar da kamu harcaması olarak tanımlanmaktadır.

Kamusal gereksinmelerin giderilmesi maksadıyla gerekli olan mal ve hizmetlerin satın alınması ve bedellerinin bütçe gelirlerinden ödenmesi gerektiği söylenilebilir⁵. İşte kamu bütçesi gelirlerinden karşılanan kamusal mal ve hizmet alımlarına yapılan ödemelere kamu harcaması denilmektedir.

Kamu harcamaları mal alımı veya hizmetlerin gördürülmesi için hükümetlerin kendi kullandıkları ya da kullanmış oldukları yabancı kaynaklar için yapmış oldukları alacaklara yönelik yapılan devlet harcamalarına denir⁶.

Kamu harcamalarını modern manada kamu kesiminin toplum ihtiyaçlarını karşılamak, sosyo-ekonomik yaşama müdahalede bulunmak üzere belirli şartlara göre yapmış oldukları harcamalar şeklinde tanımlanabilir⁷.

Kamu harcamaları, piyasa ekonomisi içinde kamu kesimine düşen görevleri yapmak amacı ile yapılan harcamaların para olarak değeridir ya da siyasal karar alma sürecinde belirlenen kamu hizmetlerini karşılamak amacıyla yaptığı parasal harcamalar kamu harcamaları olarak ifade edilebilir⁸.

Kamu harcamalarını bütçe kanunu ile beraber diğer bazı kanunlarda öngörülebilir ve gerçekleştirilmesi için bu kanunlar aracılığı ile yapılmasına izin verilen harcamalar olarak tarif etmek mümkün olmaktadır⁹.

³Joseph E. Stigliz, *Kamu Kesimi Ekonomisi*, Çeviren Ömer Faruk Batirel, İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayını, 1994, s. 18.

⁴Stigliz, s. 18.

⁵Richard A. Musgrave, *Kamu Maliyesi Teorisi I*, Çeviren: Orhan Şener, İstanbul, Fatih Yayınevi Matbaası, 1987, s. 20.

⁶Arthur C. Pigou, *A Study Public Finance*, London, MacMillan And Co, 1928, s. 19.

⁷İsmail Türk, *Kamu Maliyesi*, 10. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2015, s. 31.

⁸Abuzer Pınar, *Maliye Politikası Teori ve Uygulama*, 4. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2011, s. 35.

⁹Halil Nadaroğlu, *Kamu Maliyesi Teorisi*, 10. Baskı, İstanbul, Beta Basım, 1998, s. 131.

Kamu harcamaları tanımlaması yapılırken genel olarak harcamanın yapıldığı yönetim ve idare göz önüne alınarak dar anlamda kamu harcamaları ve geniş anlamda kamu harcamaları olacak şekilde iki ayrı tanımlamaya tabi tutulmuştur. Dar ve geniş anlamda kamu harcamalarının neler olduğu hakkında aşağıda bilgiler verilmeye çalışılacaktır.

1.1.2.1.Dar Anlamda Kamu Harcamaları

Dar anlamda kamu harcamaları, kamu kurum ve kuruluşlarının yapmış olduğu harcamalarının toplamını ifade etmektedir. Merkezi yönetim bütçesi dışındaki kuruluşların harcamaları, dar anlamda kamu harcamaları kapsamı dışında kalmaktadır. Dar anlamda kamu harcamaları merkezi idarenin yapmış olduğu hizmetlerden dolayı yapılan gider ve harcamaları ifade etmektedir¹⁰.

Türkiye’de 5018 Sayılı Kanun öncesinde dar anlamda kamu harcaması olarak konsolide bütçe kapsamında olan Genel Bütçeli İdareler, Katma Bütçeli İdareler ile Hazine Yardımları harcamalarını kapsarken, 5018 Sayılı Kanun sonrasında merkezi yönetim kapsamında yer alan Genel Bütçeli İdareler, Özel Bütçeli İdareler ile Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Harcamalarını ve Hazine Yardımlarını kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.¹¹

Kamu harcamaları devlet ile yerel yönetim kuruluşlarının kamuya hizmet sunmak ve bütçelerinden karşılanması şartıyla nakit olarak yapmış oldukları harcamalardır¹².

1.1.2.2.Geniş Anlamda Kamu Harcamaları

Geniş anlamda kamu harcamaları; başta devlet olmak üzere kamu tüzel kişilerinin ve devredilen yetkilere sahip olan kuruluşların (özel kuruluşlar) emir etme yetkilerini kullanılması suretiyle yapmış oldukları kamu harcamalarıdır¹³.

¹⁰Akdoğan, s. 64.

¹¹Nihat Edizdoğan, Özhan Çetinkaya, Erhan Gümüş, *Kamu Maliyesi*, Bursa, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2013, s. 47.

¹²Nadaroğlu, s. 132.

¹³Nadaroğlu, s. 134.

Geniş anlamda kamu harcamaları; merkezi idare harcamalarını, devletin ve yerel yönetimler ve diğer KİT'lerin sosyal güvenlik hizmetleri dolayısıyla yüklediği harcamaları kapsamaktadır, bu harcamalar her ülkede değişen yapıya sahiptir¹⁴.

Geniş anlamda kamu harcamaları; devlet bütçesi ile yapılan harcamalara ilaveten bütçe sistemi dışında kalan öteki kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan harcamalar ile vergilere uygulanan istisna ve muafiyetten dolayı devletin almaktan vazgeçtiği vergi gelirlerinin bir araya getirilmesi ile oluşmaktadır¹⁵.

Geniş anlamda harcamalarına kamu harcamalarının ekonomik tanımı da denilmektedir; ancak iktisadi tanımı hukuki tanımdan tamamen ayırmamak da gerekmektedir.¹⁶

1.2.KAMU HARCAMALARININ SINIFLANDIRILMASI

Kamu harcamalarının sınıflandırılması, aynı alanlara ait veya aynı özellikteki harcamaların belirli gruplar içinde toplanması ile yapılmaktadır¹⁷.

Kamu harcamaları sınıflandırmadaki en büyük amaç çeşitli kolaylıklar ve faydalar sağlamasıdır. Bu faydalar sıralanacak olursa; kısıtlı olan kaynakları hizmet grupları sayesinde en iyi biçimde dağıtılmış olunur, vergi ödeyen mükellef ve vatandaşların ödediği bu vergilerin nereye ve nelere harcandığını görmesine kolaylık sağlanmış olur, kamu hizmetlerinin maliyet öğeleri gruplar halinde görülmesine imkân sağlar, mali ve bütçe istatistikleri hesaplanırken ve hazırlanırken kolaylık sağlanmış olur.¹⁸Bunlar gibi birçok faydasından bahsedilebilir.

Kamu harcamaları sınıflandırılırken genel olarak ekonomik ayırma göre, idari yada organik ayırma göre ve fonksiyonel veya işlevsel ayırma göre kamu harcamaları olacak şekilde yapılmaktadır. Aşağıda kamu harcamaları sınıflandırması ile ilgili ayrımlar göz önüne alınarak ayrı ayrı açıklanmaya çalışılacaktır.

¹⁴Akdoğan, s. 64.

¹⁵ Pehlivan, s. 64.

¹⁶ Nadaroğlu, s. 133.

¹⁷Türk, s. 51.

¹⁸ Nurettin Bilici, Adem Bilici, *Kamu Maliyesi*, 6. Baskı, Ankara, Savaş Yayınevi, 2015, s. 39.

1.2.1. Ekonomik Ayırma Göre Kamu Harcamaları

Kamu harcamalarının ekonomik ayırma göre ele alınmasında ekonomiye yaptığı katkılar, milli gelir üzerinde oluşturduğu etkiler göz önünde bulundurularak yapılmaktadır. Kamu harcamalarının ekonomik ayırma göre sınıflandırılması, bu harcamaların dolaysız etkilerine, yani doğrudan doğruya harcadıkları ilk amaçlarında meydana getirdikleri etkileri bakımından yapılabilir.¹⁹ Bu harcamalar kaynak kullanan ve kaynak aktaran şeklinde de tarif edilebilir, kaynak aktaran kamu harcamaları sadece gelirin aktarılmasıdır ve bu harcamanın ekonomide doğrudan etkisi söz konusu değildir ancak kaynak kullanımı olan kamu harcamaları ise ekonomideki kaynakları kamunun hizmeti için kullandıran harcamalardır²⁰.

Genel olarak ekonomik ayırma göre kamu harcamalarını reel harcamalar ve transfer harcamaları şeklinde iki ayrı kategoriye ayırmak mümkün olmaktadır.

1.2.1.1.Reel Harcamalar

Reel harcamalar efektif giderler, faktör giderler, gerçek giderler ve üretken giderler gibi çeşitli şekilde adlandırılmaktadır.

Reel harcamalar kamu kurum ve kuruluşlarının bir hizmet veya mal alımı karşılığında yapmış olduğu harcamalardır. Bu harcamaların en belirgin özelliği karşılığının olması ve doğrudan talep üzerinde etkiye sahip olmasıdır. Bu harcamalar bir diğer önemli özelliği de milli gelir üzerinde yapmış olduğu olumlu katkılardır. Devlet bu harcamalar sayesinde üretim faktörlerini elde edip bunları da üretimde kullanırsa, üretilen bu mal ve hizmetler GSYİH'ye eklenerek artı değer katmış olur.

Reel harcamalar, harcamanın özellikleri ve etkileri göz önünde tutularak cari harcamalar ve yatırım harcamaları şeklinde iki başlık altında incelenebilir.

1.2.1.1.1. Cari Harcamalar

Genel olarak faydası bir yıl ve daha kısa süreli dönemler için yapılan kamu harcamalarına cari harcamalar denilmektedir. Bu harcamalar daha çok devletin

¹⁹Şevki Özbilen, *Maliye Politikası*, 1. Baskı, Bursa, Ezgi Kitapevi Yayınları, 1998, s.73.

²⁰ Kenan Bulutoğlu, Erciş Kurtuluş, *Bütçe ve Kamu Harcamaları*, İstanbul, Filiz Kitapevi, 1988, s.24.

tüketim mallarına yönelik yapmış olduğu harcamalardır. Cari harcamaları klasik iktisatçılar tarafından adi harcamalar olarak da adlandırmışlardır.

Cari harcamaların bir dönem içerisinde yapılan ve bulunduğu dönemde mal ve hizmet talebi oluşturan harcamalar olmasından, bu harcamanın özel tüketime benzer biçimde genişletici etkisi söz konusu olduğunu söylemek yerinde olacaktır²¹. Ayrıca bu harcamanın bazen uzun dönemli pozitif dışsallık etkisinden dolayı yatırım carileri olduğundan da söz edilmektedir ki sağlığa yapılan bir cari harcamanın uzun dönemde sağlıklı insanların yetişmesine vesile olması bazen bu harcamanın yatırım harcaması olmasını da gündeme getirmiştir. Yine eğitim almış kişilerin aldıkları bu eğitim ile ileride ekonomiyi sağlamış oldukları olumlu katkıları da buna benzer bir örnek teşkil etmektedir.

Cari harcamalara başta personellerin tüm giderleri, kırtasiye, bakım onarım gibi kısa süreli giderler örnek olarak verilebilir.

1.2.1.1.2. Yatırım Harcamaları

Yatırım harcamaları; sermaye teşekkülü için yapılmakta olan harcamalar yatırım harcaması olarak kabul edilebilmektedir²².

Kamu harcamalarının bazıları devletin mal varlığında bir değişiklik yapmazken bazıları ise devletin mal varlığında azaltıcı etkiler yapmaktadır. Yatırım harcamaları gelecekte ek getiri sağlayacağı düşünülen genelde fiziksel ve mali varlıklardan oluşmaktadır. Yatırım harcamaları ekonomide sermaye birikimi sağlamaya, milli gelir düzeyini artırma ile beraber istihdam kapasitesini arttırmaya yönelik harcamalardır²³.

Yatırım harcamalarından sağlanan gelirler bir yıldan daha fazla dönemlere yayılan varlıklar için yapılacak yatırımlar ile alakalıdır²⁴.

²¹ Abuzer Pınar, *Kamu Maliyesi ve Maliye Politikası*, 6. Baskı, Ankara, Turhan Kitapevi, 2010, s. 43.

²² Nadaroğlu, s. 161.

²³ Cengizhan Doğruyol, *Kamu Maliyesi Bütçe ve Borçlanma*, Ankara, Savaş Yayınevi, 2015, s. 143.

²⁴ T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını, *Devlet Bütçesi*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Web-Ofset, 2012, s. 42.

1.2.1.2. Transfer Harcamaları

Üretilmekte olan mal ve hizmet satın alımları için kullanılmayan kamu harcamalarına transfer harcaması denilmektedir, transfer ödemeleri mevcut ekonomik varlıkların satın alımı için yapılan ödemeler veya mal satın alımında kullanılmayan ödemeler karşılığında yapılmaktadır²⁵.

Transfer harcamaları reel harcamalar gibi belirli bir hizmet veya mal karşılığında yapılmayan kişilerin gelirini düzeltmek ya da firmalara mali destek sağlamak amacıyla yapılan karşılıksız²⁶ destekler ya da ödemelerdir. Başka bir ifade ile transfer harcamaları milli gelir üzerinde doğrudan etkisi olmayan ve satın alma gücünün kişiler ve sosyal gruplar arasında değişimine neden olan kamu harcamaları olduğu söylenebilir. Dolaylı etkisi ise milli gelirin oluşmasında yer almaması ancak kişisel ve kurumsal gelire ekleniyor olması ve reel manada gelir oluşturmadığı için milli gelirden yer almadığı söylenebilir, fakat yapılan bu türden aktarımlar neticesinde makroekonomik büyüklüklerde milli gelirin oluşturulmasında etkili olduğu ve ekonomiyi etkileyen giderler olduğu bilinmektedir²⁷.

Transfer harcamaları gelir dağılımının iyileştirilmesi, gelir seviyesi düşük olan yoksul kesimin gelirini düzeltilmesi için kişilere yapılan harcamalardır, ayrıca bu kişilerin sosyal sigorta ödemeleri ile beraber gazilere ve şehit yakınlarına yapılan ödemeler, öğrencilere yapılan burs ödemeleri yine transfer harcamaları içinde yer almaktadır.

Transfer harcamaları sosyal amaçlı olmasının yanı sıra KİT'lere yapılan transferler ve faiz ödemeleri ile beraber, vergi iadeleri, sosyal güvenlik kurumlarına yapılan ödemeler, devlet iştiraklerine katılıma payları, belediyeler ve diğer yerel kuruluşlar, uluslararası kurum ve kuruluşlara katılıma payları, kredi yurtlar kurumumu ile tarımsal destekleme ödemeleri, fon ödemeleri, program dışındaki görev zararlarından ve diğer transferlerden oluşmaktadır²⁸.

²⁵ Musgrave, s. 269.

²⁶ Karşılıksız olmasındaki kasıt geri ödemesinin olmamasıdır.

²⁷ Üren Arsan, "Transfer Giderleri", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, C.37, S.1, (1982), Ankara, s.115.

²⁸ Erhan Yıldırım, Refia Yıldırım, "1980 Sonrası Uygulanan Maliye Politikaları ve Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Etkileri", *Maliye Sempozyumu*, (2001), s. 9.

Transfer harcamaları kendi içinde çeşitli ayırımlara tabi tutulmaktadır, genel olarak dolaysız-dolaylı transfer harcamaları, gelir–sermaye (sosyal amaçlı-mali amaçlı) transferi harcamaları, verimli–verimsiz transfer harcamaları olacak şekilde alt başlıklar halinde incelenmektedir. Aslında bu harcamalar bazen mali transferler, iktisadi transferler, sosyal amaçlı transferler ve borç ödemeleri şeklinde de isimlendirilmektedir.

1.2.1.2.1. Dolaysız – Dolaylı Transfer Harcamaları

Dolaylı dolaysız transfer harcamaları kişilerin gelirleri üzerindeki etkiler göz önüne alınarak belirlenen kamu harcaması kriteridir. Bu harcamanın amacı bazı grupların ya da bireylerin satın alma güçlerini dolaylı olarak veya doğrudan arttırmak şeklinde olmaktadır²⁹.

Kişilerin gelirleri üzerinde doğrudan etki yapan, emekli aylık ödemeleri, sosyal amaçla fakir ve yoksul kesimlere yapılan transferler, devlet borçlanması ile elde edilen faiz ödemeleri gibi kamusal harcamalar doğrudan harcamalar olarak nitelendirilmektedir.

Doğrudan aktarılmayan ve kişilerin gelirleri üzerinde doğrudan bir etki yapmayan kamu harcamaları da dolaylı transfer harcaması olarak adlandırılmaktadır. Devlet bu harcamaya fiyatlara müdahale ederek indirim sağlar ya da üreticilere çeşitli primler transfer ederek üreticilerin karını arttırma yoluyla dolaylı olarak transferler ile üreticilere daha çok kar sağlayarak ücretlerin düşmesini sağlamış olur.

1.2.1.2.2. Gelir (Sosyal) – Sermaye Transferi Harcamaları

Dolaylı olsun ya da doğrudan olsun gelirin artırılması biçiminde uygulanan transfer harcamalarına gelir (sosyal amaçlı) transfer harcamaları denilmektedir. OECD Sosyal Harcamaların tanımı sosyal harcamalar emeklilik aylık ödemeleri, çalışanlara yönelik yapılan gelir destekleri, sağlığa yapılan harcamaları diğer tüm sosyal hizmetler için yapılan harcamalar toplamından oluşmaktadır şeklinde yapmaktadır. TÜİK'te yer alan tanıma göre ise sosyal harcamalar; eğitim

²⁹Nadaroğlu, s. 160.

harcamaları, sağlık harcamaları ve sosyal koruma harcamalarının toplamından oluşmaktadır şeklindedir³⁰.

Ancak transfer harcamaları her zaman gelir aktarılması şeklinde olmayabilir; bazı durumlarda sermaye aktarımı şeklinde de olabilmektedir. Sermaye transferleri üreticilerin üretimi arttırmalarına yönelik olarak özel sektöre belirli bir miktarda gelir aktarılmasıdır. Sermaye transferleri geliri arttırmak, bölgesel yatırımları teşvik etmek ya da bazı malların üretiminin oluşması için zemin hazırlamak amacıyla yapılmaktadır. Bununla birlikte verilebilecek bir diğer örnek ise savaşların sonunda mağlup olan devletlerin savaşta galip olan devletlere ödemek zorunda oldukları savaş tazminatıdır³¹.

1.2.1.2.3. Verimli – Verimsiz Transfer Harcamaları

Kamu harcamalarının verimli harcama ve verimsiz harcama gibi bir ayrımına tabi tutulmasındaki amaç esas itibarı ile yapılan transfer harcamasının ekonomide yapmış olduğu katkıya bakılarak belirlenmiş olmasıdır.

Genel olarak yapılan transfer harcaması ekonomide olumlu yönde etki oluşturuyorsa ve ayrıca bu harcama iktisadi maksatla gerçekleştiriliyorsa verimli harcama olarak nitelendirilmektedir. Tam aksi bir durumda ise yani ekonomiye ve üretime doğrudan olumlu yönde etki yapmayan sosyal amaçla yapılan transfer harcamaları gibi harcamalar ise verimsiz harcamalar olarak nitelendirilmektedir.

1.2.2. İdari(Kurumsal-Organik) Ayrımına Göre Kamu Harcamaları

İdari tasnif türünde kamu harcamaları devletin teşkilat yapısı esas teşkil edilecek şekilde yapılmasıdır³². İdari sınıflandırmada daha çok harcamayı gerçekleştiren kurum göz önünde tutulmuştur. Bu harcamada harcamanın ne olduğundan çok harcamayı yapan kuruma dikkat edilmiştir. İdari ayrımına göre harcamaları sadece harcamayı yapan idarenin yaptığı toplam harcamayı gösteriyor

³⁰İbrahim Arısoy, İlter Ünlü, Kaplan Zuhul Ergen, “Sosyal Harcamalar ve İktisadi Büyüme İlişkisi: Türkiye Ekonomisinde 1960 – 2005 Dönemine Yönelik Bir Dinamik Analiz”, *Maliye Dergisi* S.158, (2010), s. 400.

³¹ Nadaroğlu, s. 160.

³² Pehlivan, s. 78.

olması ve bu idarenin hangi alana ne kadar harcama yapıldığını göstermemesinden dolayı fayda maliyet analizine izin vermez.

İdari harcamalarda devlet yapısı, devletin organları ve yerine getirdiği fonksiyonları ile hukuki düzenlemeleri göz önünde tutularak yapılan bir kamu harcamaları sınıflandırmasıdır. İdari sınıflandırmada devletin hizmet yürüten organları arasında bir sınıflandırmaya tabi olduğundan bu harcamalara organik sınıflandırma da denilmektedir³³. İdari sınıflandırma içinde siyasi karar alıcılar ve bürokratların etkisi ağır basmakta olup bu türden harcamalar daha çok bu mekanizmalar tarafından belirlenmektedir.

İdari sınıflandırma kamu ekonomisinde birden fazla kamu kuruluşunun aynı hizmeti üslenmesi veya aynı hizmete görevlendirilmesi savurganlık ve politik olarak çelişkili sayıldığı için bu kuruluşlar aralarında eşgüdümlü bir şekilde bu durumu gidemeye çalışmaktadırlar³⁴, bu durumda da hizmetle beraber harcamanın da ayrılması söz konusu olmaktadır.

1.2.3. Fonksiyonel (İşlevsel) Ayrıma Göre Kamu Harcamaları

Fonksiyonel ayrıma göre kamu harcamaları giderler aracılığıyla gerçekleştirilmesi öngörülen amaçlara yönelik hizmetler, başka bir ifadeyle devletin sosyal ve ekonomik niteliklerdeki hizmetleri göz önüne alarak her bir hizmet için yapılan giderler dikkate alınarak yapılmasıdır³⁵. Fonksiyonel sınıflandırma işlevsel ayrıma göre ve görevsel ayrıma göre kamu harcamaları gibi farklı isimlerle de addedilmektedir. İdari tasnifte amaç sadece idari birimlerin harcamaları saptamak iken, fonksiyonel tasnifteki amaç yapılan çeşitli hizmetlerin maliyetini saptamaktır³⁶.

Fonksiyonel sınıflandırma bütçede yer alan topluma sunulan belirli hizmetlerin dâhil edilmesi ile oluşturulan ana gruplardan oluşmaktadır. Eğitim, sağlık, güvenlik vs. hizmetlere yapılan toplam harcamaları göstermektedir³⁷.

³³ Türk, s. 52.

³⁴ Bulutoğlu, s.41.

³⁵ Akdoğan, s. 85.

³⁶ Nadaroğlu, s. 156.

³⁷ Kamil Tüğen, *Devlet Bütçesi*, 14. Baskı, İzmir: Başsaray Matbaası, 2015, s. 183.

Bir önceki başlık olan idari sınıflandırmada harcamacı kuruluşların nereye, ne miktarda neler için harcama yaptığı görülürken, fonksiyonel sınıflandırmada devlet ne amaçlar için, hangi devlet fonksiyonları için harcama yaptığı görülmektedir. Fonksiyonel ayırım da harcamanın hangi devlet faaliyetine yönelik olduğunu göstermektedir³⁸.

Fonksiyonel sınıflandırmanın olumlu yanları olduğu gibi bazı olumsuz yönleri ya da eksik olduğu kısımları da vardır mesela; aynı olarak gerçekleştirilen bazı kamu hizmetlerinin, bezen farklı kamu kurumları tarafından yapılması bu sınıflandırmayı ve bunun bir uzantısı olan aynı hizmetler için yapılan toplam harcamaların belirlenmesini zorlaştırmaktadır³⁹.

Fonksiyonel sınıflandırmada yapılan harcamalar birbirlerini etkiledikleri için bu konuda net bir ayırma gitmekte zorluk yaşanmaktadır. Fonksiyonel harcamaları genel olarak; genel hizmetler için yapılan harcamalar, savunma harcamaları, eğitim harcamaları, sağlık harcamaları ve ekonominin daha iyi olması için devlet tarafından gerçekleştirilen ekonomik yönlü harcamalardan oluştuğunu söylemek mümkündür⁴⁰.

1.2.3.1. Genel Hizmet Harcamaları

Genel hizmet harcamaları devletin genel yönetimi için yapmış olduğu harcamaları kapsamaktadır. Genel hizmet harcamaları tam kamusal mal olan yargı işlerinin yürütülmesi, yasama ve yürütme gibi kurum ve kuruluşların devlet işlerini gerçekleştirmek maksadıyla yapmış olduğu harcamalardır. Şüphesiz bu hizmetler devlet düzeni için aksamadan devam edilmesi gereken türden hizmetlerdendir. Bu düzeni sağlayan kurumlara yapılan harcamaların finansmanı yine genel hizmet harcamaları içerisinde yer almaktadır.

1.2.3.2. Savunma Harcamaları

Bir ülkenin güvende olabilmesi için dışarıdan ve içerden gelebilecek tehditlere karşı koyabilecek askeri güce ve siyasi otoriteye sahip olması gerekmektedir. Devletlerin kamu harcamaları içinde en büyük payların başında çoğu

³⁸ Pehlivan, s. 79.

³⁹ T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını, *Kamu Maliyesi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset, 2012, s. 88.

⁴⁰ Pehlivan, s. 79.

zaman savunma için ayrılan kısım gelmektedir. Savunma harcamaları ülkenin dış ve iç tehditlere karşı hazırda beklettiği askeri işlerin yürütülmesi için yaptığı harcamalardan oluşmaktadır. Bu harcamalar genel olarak ülkenin savunma bakanlıkları ve askeri kuruluşları tarafından gerçekleştirilmektedir.

Savunma harcamalarında sadece askeri personel için harcama yapılamamaktadır, bunların yanında çeşitli silah ve teçhizat alımı veya yeni silah üretimi için yapılan araştırmalar için yapılan harcamalar da savunma harcamaları içerisinde sayılıp, her zaman önemli düzeyde tutulmuştur. Ancak bu yeni bir silahın icadı için ayrılan harcama bazen bu silahın diğer ülkelere ihracı sonucu bu harcamadan daha yüksek getiri sağladığı söylenebilir⁴¹.

Savunma hizmetleri iki doğrultudadır. İlki ülkeye karşı yapılacak bir baskın ve saldırıların geri çevrilmesi püskürtülmesi, diğeri ise, saldırıların gerçekleşmesi halinde buna karşı gelinmesi durumudur. Hem geri püskürtmek hem de saldırıya karşı koymak bunlarla birlikte savaşın olmadığı barış zamanlarında askeri eğitim, teçhizat için de harcama yapılmasını gerektirmektedir⁴².

1.2.3.3. Eğitim Harcamaları

Fonksiyonel sınıflandırma içerisinde değerlendirilen bir diğer harcama türü de eğitime yapılan harcamalardır. Her ne kadar eğitim hizmetleri tam kamusal mal özelliği göstermiyor olsa da kamunun bu hizmetin tam işleyebilmesi için müdahalesi gerekecektir. Dışsalıklar eğitime devletin müdahale etmesinin en temel sebebini oluşturmaktadır. Devletin eğitime müdahalesini savunanlar eğitimin, sadece eğitimi alan kişiye özgü olmayıp onun içinde bulunduğu topluma da yarar sağlayacağını düşünmektedirler⁴³. Devletin özel kesim tarafından yürütülmesi güç olan temel eğitimi veriyor olması eğitim harcamalarının yapılmasına ve bu türden harcamaların kamu ekonomisi içerisinde yer almasına sebep olmaktadır.

Eğitim harcamaları gelecek nesillerin daha iyi bir yaşam sentezinde yetişmeleri, kalifiye eleman ihtiyacının her daim var olması nedeniyle bu

⁴¹ Bilici, v.d., s. 54

⁴²Filiz Giray, "Savunma Harcamaları ve Ekonomik Büyüme", *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 5, S.1,(2004), s. 183.

⁴³Murat Çokgezen, Nuray Terzi, "Türkiye'de Devletin Eğitime Müdahalesinin Yeterli Gerekçesi Var mı?" *Liberal Düşünce*, S.49, (2008), s. 2.

harcamalarının bütçelerde sürekli yer alan kamu harcaması kalemi olması gerekliliği olduğu söylenebilir. Eğitim harcamalarına bakıldığında bu açıdan etkisinin uzun sürede devam etmesi nedeniyle yatırım harcaması olduğunu söylemek mümkün olmaktadır.

1.2.3.4. Sağlık Harcamaları

Sağlık harcamaları devletlerin halkın genel sağlığını korumak, sağlıklı gelecek nesiller yetiştirmek amacıyla gerçekleştirmiş olduğu sağlık hizmetlerine yönelik harcamalardır.

Bulaşıcı hastalıkları tedavi etmek ve ortaya çıkmalarını engellemek, bu amaçlar doğrultusunda araştırmalar yapmak, anne ve çocuk sağlığını korumak, okul çağındaki çocuklara çocuk felci aşısı yapmak, bedava diş klinikleri sağlamak, sağlık eğitimi vermek ve imkânları olmayanlara bedava sağlık hizmeti sunmak kamusal sağlık harcamalarının içinde yer almaktadır⁴⁴.

1.2.3.5. Ekonomik Yönlü Hizmet (Altyapı) Harcamaları

Ekonomik harcamalar bireylerden daha çok firmalara yönelik olarak yapılan harcamalardır. Alt yapı harcaması yapan devlet firmaların özel maliyetlerini azaltmaya yardımcı olmuş olur, azalan maliyeti sayesinde de ekonomik harcamaların tüketicileri de dolaylı olarak fayda sağladığı söylenebilir. Bu türden harcamalar daha çok ulaştırma, haberleşmeye yönelik harcamalar olduğundan Ulaştırma Bakanlığı, Enerji Bakanlığı, DSİ genel müdürlükleri gibi bakanlık ve bu bakanlıklara bağlı kurum ve kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen harcamalardır.

1.3. SOSYAL AMAÇLI TRANSFER HARCAMALARININ YOKSULLUK, GELİR DAĞILIMI VE İSTİHDAM ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Sosyal amaçlı transfer harcamaları yapılırken belirli amaçlara yönelik olarak gerçekleştirilmektedirler, bu amaçların en başında yoksulluk sorununu azaltmak hatta yok etmek, bunun yanında gelir dağılımını adilane bir şekilde yapılmasını sağlamak ve işsizlik sorununu minimum seviyede tutmaktır.

⁴⁴Devrim Ersezer, "Gelir Dağılımı Politikası ve Araçları," *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.16, S.1, (2006), s.163.

Zamanla dünyada devletlerin yoksullukla mücadele konusundaki çaba ve yaklaşımlarında değişiklik olmuştur özellikle İkinci Dünya Savaşından sonra 1980'lere gelene kadarki dönemlerde, yoksullukla mücadele, bir sosyal güvenlik ağını öngören sosyal politikalar temelli doğrudan bir yaklaşımla yürütülmüştür. Küreselleşme sürecinin başlamasıyla, ülkelerin yoksullukla mücadele hususunda, yoksulluğun en önemli bir kaynaklarından birisi olarak görülen işsizliği azaltıcı ve ekonomik büyümeyi sağlayıcı türden politikalara önem verip, daha dolaylı olan yaklaşımları benimsedikleri görülmüştür⁴⁵. “OECD tarafından yapılan çalışmalarda sosyal yardımların yoksulluğu azalttığını göstermektedir. Fransa’da yoksulluğa karşı önemli bir araç olan minimum gelir desteği (RMI) bağımlı nüfus hesaba katıldığında (yararlanıcıların çocukları) 3 milyon kişiyi etkilemektedir.

Transfer harcamalar gelir dağılımı üzerinde da etkili olabilmektedir, örnek verilecek olunursa devletin yoksul vatandaşlara uygulamış olduğu yeşil kart sistemi, geliri düşük olan öğrencilere burs vermesi gibi uygulamalar gelir dağılımındaki eşitsizliği azaltıcı yönde etki yaparak adaleti sağlamaya yöneliktir. Bununla birlikte devlet, düşük gelirli vatandaşların kullanmış oldukları mal ve hizmetlerin fiyatlarını maliyetinden daha düşük tutması, gelir dağılımındaki eşitsizliği azaltmaya katkı sağlamaktadır. Bu tür hizmetler ve bu hizmetler için yapılan harcamalar ne kadar düşük gelirli gruplara yönelik olursa, gelir dağılımında adaleti sağlamaya yönelik olmuş olur⁴⁶.

Sosyal harcamalar içerisinde yer alan sosyal amaçlı transfer harcamalarının üretim üzerinde de dolaylı etkisi söz konusu olmaktadır. Yapılan sosyal amaçlı transfer harcamasının engelli, yoksul ve yaşlılar olan kişi ve ailelerin aldıkları bu destekler sayesinde talep oluşturmaları ile üretimde artışa sebep olacaktır⁴⁷.

Sosyal yardımlara bağımlı olan genelde düzenli bir işe sahip olmayan yoksul ve muhtaç durumda bulunan kesimler sosyal yardım sisteminde daha uzun süre kalma eğilimindedir. Transfer ödemeleri, bu ödemelerden faydalanan kimselerin daha çok çalışıp ilave gelir elde etme şevklerini olumsuz bir şekilde etkileyerek

⁴⁵ Neslihan Kızıler, Türkiye’de Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Transfer Harcamaları, *Journal Of Life Economics*, 2017, S.11, s.84.

⁴⁶ İsmet Daşdemir, *Orman Mühendisleri İçin Kamu Maliyesi*, Bartın, Sürat Matbaacılık, 2014, s. 39.

⁴⁷ Nadaroğlu, 167.

bireylerin devlet yardımlarına bağımlı duruma getirmektedir. Bu bağımlılık ise, insanların ileride elde edebilecekleri gelirin artmasını sağlayabilecek özellikle de beşeri yönlü yatırımların azaltılmasına yol açıp ekonomik büyümeyi geciktirmektedir⁴⁸.

Bunlardan anlaşılacağı üzere sosyal amaçlı transfer harcamalarının istihdam üzerindeki olumlu etkisi dolaylı olarak yoksul kişilere verilecek mesleki eğitimle kendini geliştirip meslek sahibi ve akabinde de iş sahibi olarak katkı sağlamış olmasıdır. Doğrudan ise maalesef olumsuz katkısının olduğunu söylemek mümkündür, şöyle ki yapılan sosyal harcama kişileri çalışmak yerine bu yardım ve destekler ile ihtiyaçlarını gidermelerine ve çalışmama eğiliminde olmaları yönünden sakıncası olduğu söylenebilir. Sosyal yardımların en önemli sorunlarından bazıları tembellik, israf ve suiistimallerle yol açıyor olması ve insanların çalışma güdüsünü kırarak istihdam üzerindeki olumsuz etkisinin olduğu söylenebilir.

1.4. DÜNYA'DA SOSYAL AMAÇLI TRANSFER HARCAMALARI ÜLKE ÖRNEKLERİ

Sosyal amaçlı transfer harcamaları insanların durumunu iyileştirmek, yoksulluğu önlemek, gelir dağılımında adaleti sağlamak amacıyla kamu kesimi tarafından vatandaşlarına yapmış olduğu nakdi aktarımlar ve aynı yardımlardır. Bu harcamalar ülkelerin gelişmişlik seviyesine göre, yoksulluk oranına, ülkelerin yönetim yapısı ve ekonomik şartlarına göre farklılık göstermektedir.

Kamu harcamaları içerisinde önemli bir yere sahip olan sosyal harcamalar geçen yüzyıl içerisinde sosyal devlet anlayışının bir ögesi olarak önemli artışlar göstermiştir. Özel mülkiyeti ve serbest piyasanın işleyiş esaslarını temel almakla beraber toplum refahını arttırmak maksadıyla devletin ekonomiye müdahil olmasını gerektiren sosyal devlet anlayışı, devletlerin ilk başta sosyal güvenlik olmak üzere

⁴⁸ Coşkun Can Aktan ve İstiklal Yaşar Vural, "Makro-Ekonomik Politikalar, Gelir Dağılımı ve Yoksulluk", *Yoksullukla Mücadele Stratejileri*, Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayınları, 2002.

eğitim, sağlık ve ihtiyaç sahiplerine sosyal transferler yapılması gibi hususlarda etkinliğini sađlamıřtır⁴⁹.

Tablo 1.1.Dünya Ülkelerinde Sosyal Amaçlı Transfer Harcamaları(GSYİH Oranı 2000-2007 %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
ALMANYA	26.21	26.31	26.94	27.37	26.75	26.99	25.79	24.81
AVUSTURALYA	17.20	16.69	16.86	17.13	17.00	16.36	16.29	16.27
AVUSTURYA	26.14	26.40	26.66	27.26	27.09	26.84	26.49	25.95
BELÇİKA	24.54	25.02	25.38	25.89	25.62	25.63	25.50	25.43
KANADA	15.82	16.29	16.29	16.34	16.34	16.18	16.33	16.25
şİLİ	12.74	12.90	12.86	9.81	9.11	8.71	8.16	8.35
KORE	4.76	5.20	5.07	5.35	6.02	6.45	7.38	7.57
DANİMARKA	25.97	26.46	27.02	27.90	27.69	27.27	26.61	26.01
İSPANYA	19.99	19.64	19.87	20.45	20.61	20.89	20.89	21.34
ESTONYA	13.84	13.04	12.79	12.90	13.44	13.06	12.67	12.71
AMERİKA	14.17	14.76	15.58	15.84	15.72	15.54	15.66	15.79
FİNLANDİYA	23.34	23.30	23.94	24.82	24.93	24.98	24.71	23.68
FRANSA	28.37	28.42	29.19	29.50	29.64	29.59	28.99	28.83
YUNANİSTAN	19.23	20.64	20.20	19.87	19.99	21.08	21.30	21.47
MACARİSTAN	20.45	20.15	21.18	22.25	21.39	22.30	22.61	22.90
İRLANDA	13.13	14.12	15.01	15.41	15.76	15.75	15.88	16.59
İZLANDA	15.01	15.07	16.59	17.67	17.35	16.34	15.87	15.26
İSRAİL	16.81	18.20	18.32	17.79	16.61	15.97	15.72	15.33
İTALYA	23.29	23.52	23.95	24.38	24.66	24.85	24.95	24.77
JAPONYA	16.29	17.12	17.45	17.66	17.87	18.39	18.30	18.64
LÜKSEMBURG	19.62	20.74	21.71	22.41	22.79	22.00	20.73	19.48
MEKSİKA	5.01	5.73	6.01	6.47	6.36	6.53	6.64	6.66
NORVEÇ	20.77	21.61	23.14	24.06	22.67	21.07	19.80	19.98
YENİ ZELANDA	18.90	18.20	18.34	17.84	17.53	17.95	18.75	18.37
HOLLANDA	19.76	19.69	20.46	21.29	21.25	21.75	21.50	21.27

⁴⁹Ferhan Berkay, “1980-2010 Döneminde Sosyal Refah Devleti Çerçevesinde Türkiye’de Sosyal Güvenlik Harcamalarının Gelişimi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, (2013), C.4, S. 9. s.2.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
POLONYA	20.29	21.77	22.09	22.07	21.15	20.73	20.49	19.39
PORTEKİZ	18.65	19.12	20.46	21.69	21.97	22.84	22.60	22.39
SLOVAKYA	17.79	17.48	17.64	16.97	16.25	16.13	15.88	15.65
ÇEK CUMHURİYETİ	18.78	18.76	19.44	19.62	18.76	18.45	18.11	17.93
ROMANYA	18.36	19.12	19.21	19.64	20.16	20.18	19.98	20.14
SLOVENYA	22.78	22.90	22.66	22.30	21.92	21.82	21.42	20.04
İSVEÇ	28.20	28.34	28.96	29.75	29.21	28.74	28.13	27.03
İSVİÇRE	17.24	17.64	18.43	19.50	19.43	19.43	18.41	17.74
TÜRKİYE	*	*	*	*	*	9.65	9.78	10.68
OCDE ORTALAMASI	18.61	18.93	19.39	19.67	19.49	19.42	19.17	18.95

*Rakamlar kurum tarafından gösterilmemiştir.

Kaynak: OECD <https://data.oecd.org/social-exp/social-spending.htm>

Tablo 1.1. incelendiğinde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin bir araya gelerek oluşturmuş oldukları Uluslararası Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü olan ve kısaca OECD olarak bilinen ülkelerin 2000 yılından 2007 yılına kadar olan dönemde yapmış oldukları sosyal harcamaların GSYİH'ya olan oranları görülmektedir. 2000 sonrasında birçok ülkede sosyal harcamaların oranları giderek büyüdüğü görülmüştür. En çok sosyal harcama %28'in üzerinde seyreden bir Avrupa ülkesi olan Fransa'ya ait olduğunu ve bu ülkenin de her geçen yıl bu harcamayı arttırarak devam ettiği tespit edilmiştir. Bazı ülkelerin ise halen tek rakamlarda kaldığı görülmüştür, %4 ile %7 seviyelerinde seyreden Kore ve Meksika gibi ülkeler buna örnek verilebilir. Elde edilen vereler Türkiye de bu harcamalar 2007 yılı hariç %10 un altında ve tek haneli rakamlarda seyretmiştir.

Tablo 1.2. Dünya Ülkelerinde Sosyal Amaçlı Transfer Harcamalarının (GSYİH Oranı 2008-2014%)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ALMANYA	25.01	27.60	26.82	25.55	25.45	25.58	25.80
AVUSTURALYA	17.54	17.40	17.25	17.75	18.27	18.96	18.98
AVUSTURYA	26.45	28.58	28.56	27.70	27.95	28.31	28.41
BELÇİKA	26.67	29.05	28.84	29.42	30.30	30.87	30.68
KANADA	16.89	18.51	17.91	17.42	17.37	17.18	16.96
ŞİLİ	9.57	11.17	10.54	10.11	10.20	10.03	*
KORE	8.23	9.38	8.97	8.99	9.64	10.16	10.41
DANİMARKA	26.22	29.74	29.85	30.06	30.16	30.18	30.14
İSPANYA	22.77	26.13	26.69	26.80	27.12	27.32	26.77
ESTONYA	15.67	19.84	18.76	16.79	16.22	16.13	16.26
AMERİKA	16.45	18.51	19.25	18.97	18.66	18.58	19.23
FİNLANDİYA	24.32	28.28	28.65	28.31	29.41	30.55	31.04
FRANSA	29.11	31.47	31.68	31.38	31.47	31.95	31.88
YUNANİSTAN	22.22	24.38	24.24	25.70	26.12	24.29	24.00
MACARİSTAN	23.07	24.73	23.50	22.60	22.26	22.07	22.13
İRLANDA	19.54	23.41	23.28	22.34	22.02	21.87	20.99
İZLANDA	15.80	18.47	17.91	18.13	17.51	17.10	16.51
İSRAİL	15.25	15.80	15.66	15.61	15.54	15.49	*
İTALYA	25.78	27.78	27.77	27.54	28.08	28.67	28.64
JAPONYA	19.71	21.98	22.11	23.07	*	*	*
LÜKSEMBURG	21.78	24.33	23.04	22.48	23.36	23.40	23.54
MEKSİKA	7.16	7.71	7.82	7.71	7.89	*	*
NORVEÇ	19.54	22.79	22.36	21.82	21.68	22.03	22.03
YENİ ZELANDA	19.89	21.01	20.96	20.71	21.00	20.75	*
HOLLANDA	20.94	23.13	23.67	23.48	24.13	24.55	24.74
POLONYA	19.94	20.66	20.65	20.08	20.14	20.68	20.61
PORTEKİZ	22.80	25.27	25.20	24.80	24.79	25.81	25.21
SLOVAKYA	15.69	18.52	18.35	18.08	18.32	18.66	18.36

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ÇEK CUMHURİYETİ	17.94	20.34	19.86	20.11	20.22	20.49	20.57
ROMANYA	21.64	23.91	22.82	22.71	23.03	22.52	21.74
SLOVENYA	20.25	22.95	23.90	24.00	23.96	23.80	23.72
İSVEÇ	27.19	29.41	27.85	27.21	27.73	28.23	28.11
İSVİÇRE	17.93	19.65	19.46	19.31	19.66	19.91	19.39
TÜRKİYE	11.13	13.21	12.61	12.22	12.30	12.49	*
OCDE ORTALAMA	19.70	21.91	21.66	21.43	21.59	21.73	21.64

*Rakamlar kurum tarafından gösterilmemiştir.

Kaynak: OECD <https://data.oecd.org/social-exp/social-spending.htm>

Tablo 1.1. devamı olan Tablo 1. 2 de yine OECD ülkelerinin yapmış oldukları sosyal harcamalara yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde tek rakamda kalan ülkenin Meksika olduğu görülmüş, 2008 yılında tek haneden başlayan Şili ise 2009 yılında %11,17 ile çift haneye geçmiş ve bu şekilde devam ettirmiştir. Birçok ülke %20 üzerinde sosyal harcama gerçekleştirmiş olup, Fransa 2009'dan sonra % 30'u geçmiştir. Tablo incelendiğinde en yüksek sosyal transfer harcamaları daha çok alt yapı sanayi gibi kamu harcamaları tamamlayan Avrupa ülkelerinde olduğu görülmüştür.

1.5.KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE DÜNYADA KAMU HARCAMALARININ GELİŞİM TRENDİ

Son zamanlarda çok tartışılan konulardan birisi de küreselleşme kavramıdır. Küreselleşme kavramı, büyüdüğü güce sahipmiş gibi sosyal yaşam, ekonomik ve siyasi olayların nedenlerinin açıklanmasında karşı konulamaz bir çekim gücünü oluşturmaktadır. Dünyada yaşanan gelişmelerin açıklanmaya çalışılmasında bütün kuram ya da çalışmaların hemen hepsinde küreselleşme kavramına muhakkak doğrudan ya da dolaylı değinilmektedir.

Küreselleşme, ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel olarak benzer değerlerin bölge ve ülke sınırlarını aşarak dünya çapında yayılması anlamına gelmektedir. İktisadi

alandaki gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkede benimsenen iktisadi sistem bununla bağlantılı olarak da uygulanan iktisat politikaları gitgide benzeşmeye başlamıştır⁵⁰.

Küreselleşme süreci ile beraber devletin toplum ihtiyaçlarının giderilmesinde yapmış olduğu kamu hizmetlerinin özelliği ve milli ekonomi içindeki hizmet sunumundan yarar elde eden ekonomik kesim de değişime uğramıştır. Böylelikle içinde bulunduğumuz 21.yüzyıla kadar ağırlıklı olarak kamu ekonomisi aracılığı ile verilen kamu hizmetlerinin bir kısmı piyasa ekonomisi ile birlikte topluma sunulmaya başlamıştır⁵¹. Öncelikli olarak devletlerin ekonomik rol ve görevi tekrardan düzenlenmiştir. Devlet ile ekonomik hayat arasındaki ilişki devletin müdahale etme işlevinin yerine, düzenleyici ve denetleyici özelliğini öne çıkartmıştır⁵². Bu açıklamalara bakıldığında küreselleşme kamu harcamalarını da etkilemiş, kamunun ağırlığının ekonomide azalmasıyla birlikte kamu harcamalarının da azalma eğilimi göstermesi gerektiği kanısı oluşmuştur.

Tablo 1.3. Avrupa Ülkelerinde Toplam Genel Devlet Harcamaları (GSYİH %)

YILLAR	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Avrupa 28 Ülke	45,7	45,2	44,6	46,3	50,1	50,0	49,0	49,0	48,6	48,0	47,3
Belçika	51,4	48,4	48,2	50,3	54,1	53,0	54,0	55,8	55,7	55,0	53,9
Bulgaristan	37,0	33,9	37,7	37,1	39,4	36,0	34,0	34,5	37,6	42,0	40,7
Çek Cumhuriyeti	41,8	40,8	40,0	40,2	43,6	43,0	4,03	44,5	42,6	42,0	42,0
Danimarka	51,2	49,8	49,6	50,4	56,5	57,0	56,0	58,0	55,8	55,0	54,8
Almanya	46,2	44,7	42,8	43,6	47,6	47,0	45,0	44,3	44,7	44,0	44,0
Estonya	34,0	33,6	34,1	39,7	46,1	41,0	37,0	39,3	38,5	39,0	40,3
İrlanda	33,3	33,8	35,8	41,8	47,1	65,0	46,0	41,8	39,8	38,0	29,4
Yunanistan	45,6	45,1	47,1	50,8	54,1	53,0	54,0	55,4	62,3	51,0	55,4
İspanya	38,3	38,3	38,9	41,1	45,8	46,0	46,0	48,1	45,6	45,0	43,8
Fransa	52,9	52,5	52,2	53,0	56,8	56,0	56,0	56,8	57,0	57,0	57,0
Hırvatistan	45,4	45,3	45,0	44,7	47,6	48,0	49,0	47,1	48,3	48,0	46,9
İtalya	47,1	47,6	46,8	47,8	51,2	50,0	49,0	50,8	50,8	51,0	50,4
Kıbrıs	39,1	38,5	37,4	38,2	41,9	42,0	42,0	41,9	41,3	48,0	40,1
Letonya	34,3	36,1	34,0	37,3	43,7	45,0	39,0	37,1	37,0	38,0	37,1
Litvanya	34,1	34,3	35,3	38,1	44,9	42,0	43,0	36,1	35,5	35,0	35,1
Lüksemburg	44,0	40,1	38,2	40,2	46,0	44,0	43,0	44,3	43,4	42,0	42,1

⁵⁰Coşkun Can Aktan, "Globalleşme, Bölgeselleşme ve Yerelleşme", *Dış Ticaret Dergisi*, (1998), s. 1.

⁵¹Meliha Ener, Esra Demircan, "Küreselleşme Sürecinde Değişen Devlet Anlayışından Kamu Hizmetlerinin Dönüşümüne: Sağlık Hizmetlerinde Piyasa Mekanizmaları", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (2008), C.13, S.1 s. 58.

⁵²Meliha Ener, Esra Demircan, "Küreselleşme Sürecinde Yeni Devlet Anlayışı ve Türkiye", *Yönetim Bilimleri Dergisi*, (2006), s. 198.

Macaristan	49,5	51,6	50,1	48,7	50,6	50,0	50,0	48,6	49,3	49,0	50,0
Malta	42,3	42,3	41,2	42,6	41,9	41,0	41,0	42,8	42,0	42,0	41,2
Hollanda	42,3	43,0	42,5	43,6	48,2	48,0	47,0	47,1	46,3	46,0	45,1
Avusturya	51,4	50,6	49,5	50,2	54,5	53,0	51,0	51,5	51,2	53,0	51,6
Polonya	44,3	44,6	43,1	44,2	44,9	46,0	44,0	42,7	42,4	42,0	41,5
Portekiz	46,7	45,2	44,5	45,3	50,2	52,0	50,0	48,5	49,9	52,0	48,4
Romanya	33,1	35,2	38,2	38,8	40,9	40,0	39,0	37,2	35,4	34,0	35,7
Slovenya	44,9	44,2	42,2	43,9	48,2	49,0	50,0	48,6	60,3	50,0	47,8
Slovakya	39,8	38,8	36,3	36,9	44,1	42,0	41,0	40,6	41,4	42,0	45,6
Finlandiya	49,3	48,3	46,8	48,3	54,8	55,0	54,0	56,2	57,5	58,0	57,0
İsveç	52,7	51,4	49,7	50,4	53,1	51,0	51,0	51,7	52,4	52,0	50,2
Birleşik Krallık	40,8	41,1	41,3	44,9	47,9	48,0	46,0	46,3	44,7	44,0	42,9
İzlanda	41,6	41,1	41,0	55,3	48,4	49,0	46,0	45,4	43,9	45,0	42,9
Norveç	42,1	40,8	41,4	40,2	46,1	45,0	44,0	42,9	44,0	46,0	48,8
İsviçre	34,0	32,2	31,0	31,2	33,1	33,0	33,0	33,3	34,2	34,0	33,9

Kaynak: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00023&plugin=1>

Tablo 1.3 de Avrupa Ülkelerinde Toplam Genel Devlet Harcamaları GSYİH'nın Yüzdesine yer verilmiştir. İncelemeye alınan tabloda dünyanın gelişmiş ekonomi ve ülkeleri yer alıyor olması yapılan kamu harcamalarının GSYİH oranların da yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Ülkeler toplu halde ele alınmış olmasındaki maksat bütün ülkelerin yapmış olduğu kamu harcamaların toplu halde görmektir. 31 ülkenin kamu kesimi genel harcamaları incelendiğinde birçok ülkede yapılan harcamaların yüzdesinde dalgalanmalar meydana geldiği görülmüştür, en yüksek oran İrlanda tarafından % 65 oranında olmuştur. En düşük oranı ise %29,4 ile 2015 yılında İrlanda da olmuştur, bu açıdan bakıldığında da oranlar arasında en büyük farklılıkların bu ülkede olduğu görülmüştür. Ele alınan bütün yıllarda %40'ın altında harcamalar gerçekleştiren tek ülke İsviçre olduğu görülmüştür. Bütün yıllarda harcamaların GSYİH oranın % 50'yi geçen tek ülke ise Fransa'dır. Dünyanın en gelişmiş ekonomilerinden birisi olan Almanya da ise bu harcamaların oranı % 40-47 aralığında seyir ettiği tablodan anlaşılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRKİYE'DE SOSYAL AMAÇLI TRANSFER HARCAMALARI

Sosyal transfer harcamaları, gelir dağılımında adaletin sağlanmasında kullanılan ve etkili bir şekilde kullanıldığı zaman; sosyal refahın artmasında önemli etkisi olan kamu harcamalarıdır. “Türkiye de program bütçe sisteminin uygulandığı dönemlerde 900 program kodu altındaki 950 sosyal transferler ayrıntı kodunda gösterilen sosyal transfer harcamaları, günümüzde cari transferler kalemi içinde ayrıntılı olarak gösterilemeye başlanılmıştır”⁵³.

Transfer harcamaları genel olarak kaynaklarda verimli, verimsiz, dolaylı dolaysız, gelir ve sermaye olarak çeşitli başlıklar olarak geçmektedir, karşılıksız olan transfer harcamaları bazı kaynaklarda ve Türk bütçe sisteminde birleştirilerek dört başlık altında ele alındığı söylenebilir.

Transfer harcamaları kendi içinde aşağıda açıklamalarıyla birlikte verilecek şekilde sıralanmaktadır;

2.1. Sosyal Amaçlı Transfer Harcamaları

Gelir dağılımını düşük gelirli grupların lehine çevirmek için devletin geliri düşük olan kişilere yapmış olduğu ödemelerdir. Sosyal amaçla yapılan harcamaların büyük çoğunluğu parasal ve nakit olarak ödenmektedir. Nakit ödemenin yanında bazen aynı olarak da yapılması söz konusu olabilmektedir.

Sosyal refah devleti mantığı gereği uygulanması gereken sosyal amaçlı transfer harcamaları gelişmiş ülkelere iyi bir zemine oturtulmuş, düzenli ve yüksek bir şekilde uygulanırken. Gelişmekte olan ülkelerin makroekonomik durumlarından kaynaklı olarak yeterince uygulanmamaktadır. Kaynaklarının çoğunu büyüme ve

⁵³ Esra Demircan, “Türkiye’de Yoksullukla Mücadelede Kamu Kesiminin Rolü: Devlet Bütçesi İçerisinde Sosyal Transferlerin Payı”, *IV. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi: Küresel Yoksulluk*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çanakkale, (2007), s. 266.

kalmaya yönelik öncelikli olarak sermayeye yönelik kullanmaları sosyal transferlerin bu harcamaların gerisinde kalmasına neden olmuştur.⁵⁴

2.2. İktisadi Amaçlı Transfer Harcamaları

Devletin kişilere yaptığı transferler daha çok insani nitelik taşıırken, firmalara karşılık beklemeden yaptığı ödemeler ise sübvansiyon olarak adlandırılmaktadır. Devletin tüketici sübvansiyonu ile kamu kaynaklarından özel işletmelere veya bazı kamu kuruluşlarına tüketicilerin fayda sağlamaları amacıyla transferler gerçekleştirilmektedir⁵⁵. Devlet özel işletmelere düşük oranlı faiz vererek, döviz girdisi sağlamak amacıyla ihracatı teşvik ederek ya da maliyeti düşürmek için üretilen ürünün birim başına girdi fiyatını desteklemektedir. Sübvansiyonlar genel olarak tüketim-üretim, ithal-ihraç ve tarım sübvansiyonları olarak ayrı değerlendirilmektedir⁵⁶.

2.3.Dış Ülkelere Yapılan Transfer Harcamaları

Daha çok mali gücü zayıf olan, savaştan yeni çıkmış ülkelerin dost ve müttefik ülkeleri tarafından ya da az gelişmiş ülkelere, gelişmiş ülkeler tarafından yapılan karşılıksız ödemeler bu harcamalar içinde yer almaktadır.

2.4. Devlet Borçları ve Faiz Ödemeleri

Transfer harcamaları içerisinde yer alan bir diğer harcama türü de borç ve faiz ödemeleridir. Borç ve faiz ödemeleri borçlanan kamu sektörünün özel sektöre doğru bir kaynak transferi söz konusu olduğu için transfer harcamaları içerisinde değerlendirilmektedir.

Türkiye’de sosyal siyasal ve ekonomik gelişmeler ışığında, sosyal politikalar oluşturmak bu politikaları geliştirip en uygun anlamda tek elden uygulamak amacıyla 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuştur⁵⁷. Sosyal alanda faaliyetini sürdüren bütün kamu kurumları ile kuruluşları bu bakanlık bünyesinde

⁵⁴ Metin Meriç, “Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Transfer Harcamalarının Gelişimi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (2003), C.8, S.2 s. 188.

⁵⁵ Edizdoğan, v.d. , s. 93.

⁵⁶ Özhan Uluatam, *Kamu Maliyesi*, 11. Baskı, Ankara, İmaj Yayınevi, 2011, s. 250.

⁵⁷ İrfan Türkoğlu, “Sosyal Devlet Bağlamında Türkiye’de Sosyal Yardım ve Sosyal Güvenlik”, *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt 8, S.3, (2013), s. 278.

toparlanarak, bakanlık aracılığıyla yapılacak olan hizmetlerin dışsallıklarının daha etkili bir biçimde değerlendirilmesi amaçlanmıştır⁵⁸.

Türkiye’de 2000 sonrasında sosyal amaçlı transfer harcamaları giderek artan eşitsizlik ve yoksulluk sorunlarına çözüm olarak kullanılmaya başlanmış, akademisyenler tarafından da desteklenerek aktif bir sosyal politika uygulanmaya başlanmıştır. Bu harcamalar daha önce de vurgulandığı gibi önemli bir toplum kesiminin gelirlerini destekleyecek bir fonksiyon olarak kullanılmıştır. Ancak, bütün bu çabalar ve artan sosyal harcamalara rağmen halen yüksek oranda gelir eşitsizliği ve yoksulluk seviyesin olduğu izlenilmektedir⁵⁹.

Tablo 2.1. Kamu Kesimi Sosyal Transfer Harcamaları (Cari Fiyatlarla, Milyon TL) 2001-2016

Yıllar	Eğitim*	Sağlık**	Sosyal Koruma				Toplam Sosyal Koruma	Toplam
			Emekli Aylıkları ve Diğer Harcamalar***	Sosyal Yardım ve Primsiz Ödemeler****	Doğrudan Gelir Desteği Ödemeleri			
2001	7.536	7.607	12.673	574	501	13.748	28.892	
2002	12.312	13.115	19.732	839	1.469	22.041	47.468	
2003	14.914	17.316	29.089	1.262	2.252	32.603	64.833	
2004	18.204	21.888	35.345	1.492	2.480	39.318	79.409	
2005	20.837	24.201	42.432	2.632	2.393	47.457	92.495	
2006	23.190	30.319	48.298	5.242	2.725	56.266	109.774	
2007	26.912	34.864	56.221	4.008	2.618	62.847	124.623	
2008	32.018	41.066	62.503	4.810	1.984	69.297	142.381	
2009	37.346	47.954	71.798	6.699	1.083	79.580	164.880	
2010	44.011	50.616	83.312	7.758	2.004	93.074	187.702	

⁵⁸Türkoğlu, s.278

⁵⁹E. Evren Özer, Hale Balseven, “Son Dönem Sosyal Devlet Anlayışı ve Sosyal Harcamaların Eleştirel Bir Analizi”, VII. Sosyal İnsan Hakları Uluslararası Sempozyumu, (2015), s.274.

2011	51.596	56.492	96.855	11.388	2.005	110.248	218.336
2012	60.155	61.667	112.312	12.948	2.201	127.461	249.283
2013	68.385	69.544	129.216	15.036	2.199	146.451	284.381
2014¹	79.595	77.681	145.670	16.549	2.406	164.624	321.899
2015¹	89.485	85.467	167.994	20.288	2.571	190.853	365.804
2016²	103.782	93.197	204.247	23.257	2.755	230.260	427.238

(1) Gerçekleşme Tahmini

(2) Program

*Merkezi yönetim kapsamındaki kuruluşların, döner sermayelerin, bütçe dışı fonların, sosyal güvenlik kuruluşlarının, mahalli idarelerin ve kamu iktisadi teşebbüslerinin eğitim harcamaları yer almaktadır.

**Merkezi yönetim kapsamındaki kuruluşların, döner sermayelerin, bütçe dışı fonların, sosyal güvenlik kuruluşlarının, mahalli idarelerin ve kamu iktisadi teşebbüslerinin sağlık harcamaları yer almaktadır. Merkezi yönetim bütçesi sağlık harcamalarında Sağlık Bakanlığı bütçesinin tamamı (yeşil kart harcamaları dâhil) dikkate alınmaktadır. Diğer merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kuruluşlar ve mahalli idarelerin sağlık harcamalarında sağlık fonksiyonunda yer alan tutarlar ile personelleri için kurumları tarafından yapılan sağlık giderleri esas alınmaktadır. Mahalli idarelerin sağlık harcamalarında mükerrerlik olmaması amacıyla Sağlık Bakanlığı tarafından aktarılan tutarlar kullanılarak il özel idareleri tarafından yapılan yatırımlar dikkate alınmamaktadır. Sağlık Bakanlığının yatırımlarına Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile TOKİ'ye aktarılan tutarlar dâhil edilmektedir. SGK sağlık harcamaları hesaplanırken, sağlık hizmeti sunucularına yapılan ödemeler ile sağlık hizmeti sunucularınca tahsil edilen katılım payları dikkate alınmaktadır.

*** Sosyal güvenlik kuruluşlarınca ödenen emekli aylıklarının (ek ödeme hariç) yanı sıra, bu kuruluşların diğer giderlerini ve İşsizlik Sigortası Fonunun GAP kapsamındaki yatırımlar öncelikli olmak üzere ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik altyapı yatırımlarının finansmanında kullanılmak üzere merkezi yönetim bütçesine aktardığı tutarlar dışındaki giderlerini içermektedir. İşsizlik Sigortası Fonu'na yapılan devlet katkısını içermemektedir.

**** Merkezi yönetim kapsamındaki kuruluşların sosyal güvenlik ve sosyal yardıma ilişkin harcamaları (sosyal güvenlik kuruluşları ile İşsizlik Sigortası Fonuna yapılan transferler hariç), kömür yardımlarından dolayı TTK ve TKİ'ye aktarılan görev zararı ödemeleri, SYDTF'nin sağlık ve eğitim dışı harcamaları ile SGK'nın faturalı ödemeler kaleminde yer alan primsiz ödemelere karşılık gelen harcamaları içermektedir. Prim ödeme gücü olmayanların GSS primleri dahil edilmemiştir.

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Tablo 2.1 de Türkiye'de kamu tarafından gerçekleştirilen sosyal harcamalara yer verilmiştir. Eğitim, sağlık ve sosyal koruma için yapılan sosyal harcamalarının ve bunların toplamının ele alındığı tablonun ilk yıllarında eğitim ve sağlık için yapılan sosyal harcamalar bir birlerine çok yakınken, belirli bir dönemde sağlık harcamaları öne çıktığı daha sonraki son üç yılda ise eğitime yapılan sosyal harcamalar, sağlık harcamalarının üzerinde yapıldığı görülmüştür. Toplam sosyal koruma harcamaları ise

eğitim ve sağlık yardımları toplamına denk gelecek düzeye yakın seyretmiştir. Bütün sosyal harcamalarda yıllar itibarı ile artışın olduğu gözlemlenmiştir. Sosyal harcamaların artması özellikle eğitim ve sağlık harcamalarına ayrılan miktarın artış göstermesi hem eğitimi ve de sağlıklı bireylerin yetişmesi açısından önemli ve olumlu gelişmedir.

Tablo 2. 2. Kamu Kesimi Sosyal Harcamaları GSYH'ye Oranı % 2001-2016

Yıllar	Eğitim *	Sağlık **	Sosyal Koruma				Toplam Sosyal Koruma	Toplam
			Emekli Aylıkları ve Diğer Harcamalar***	Sosyal Yardım ve Primsiz Ödemeler****	Doğrudan Gelir Desteği Ödemeleri			
2001	3,1	3,2	5,3	0,2	0,2	5,7	12,0	
2002	3,5	3,7	5,6	0,2	0,4	6,8	13,5	
2003	3,3	3,8	6,4	0,3	0,5	7,2	14,3	
2004	3,3	3,9	6,3	0,3	0,4	7,0	14,2	
2005	3,2	3,7	6,5	0,4	0,4	7,3	14,3	
2006	3,1	4,0	6,4	0,7	0,4	7,4	14,5	
2007	3,2	4,1	6,7	0,5	0,3	7,5	14,8	
2008	3,4	4,3	6,6	0,5	0,2	7,3	15,0	
2009	3,9	5,0	7,5	0,7	0,1	8,4	17,3	
2010	4,0	4,6	7,6	0,7	0,2	8,5	17,1	
2011	4,0	4,4	7,5	0,9	0,2	8,5	16,8	
2012	4,2	4,4	7,9	0,9	0,2	9,0	17,6	
2013	4,4	4,4	8,2	1,0	0,1	9,3	18,1	
2014 ¹	4,5	4,4	8,3	0,9	0,1	9,4	18,4	
2015 ¹	4,6	4,4	8,7	1,1	0,1	9,9	19,0	
2016 ²	4,8	4,4	9,5	1,1	0,1	10,8	20,0	

(1) Gerçekleşme Tahmini

(2) Program

*Merkezi yönetim kapsamındaki kuruluşların, döner sermayelerin, bütçe dışı fonların, sosyal güvenlik kuruluşlarının, mahalli idarelerin ve kamu iktisadi teşebbüslerinin eğitim harcamaları yer almaktadır.

**Merkezi yönetim kapsamındaki kuruluşların, döner sermayelerin, bütçe dışı fonların, sosyal güvenlik kuruluşlarının, mahalli idarelerin ve kamu iktisadi teşebbüslerinin sağlık harcamaları yer almaktadır. Merkezi yönetim bütçesi sağlık harcamalarında Sağlık Bakanlığı bütçesinin tamamı (yeşil kart harcamaları dâhil) dikkate alınmaktadır. Diğer merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kuruluşlar ve mahalli idarelerin sağlık harcamalarında sağlık fonksiyonunda yer alan tutarlar ile personelleri için kurumları tarafından yapılan sağlık giderleri esas alınmaktadır. Mahalli idarelerin sağlık harcamalarında mükerrerlik olmaması amacıyla Sağlık Bakanlığı tarafından aktarılan tutarlar kullanılarak il özel idareleri tarafından yapılan yatırımlar dikkate alınmamaktadır. Sağlık Bakanlığının yatırımlarına Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile TOKİ'ye aktarılan tutarlar dâhil edilmektedir. SGK sağlık harcamaları hesaplanırken, sağlık hizmeti sunucularına yapılan ödemeler ile sağlık hizmeti sunucularınca tahsil edilen katılım payları dikkate alınmaktadır.

*** Sosyal güvenlik kuruluşlarınca ödenen emekli aylıklarının (ek ödeme hariç) yanı sıra, bu kuruluşların diğer giderlerini ve İşsizlik Sigortası Fonunun GAP kapsamındaki yatırımlar öncelikli olmak üzere ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik altyapı yatırımlarının finansmanında kullanılmak üzere merkezi yönetim bütçesine aktardığı tutarlar dışındaki giderlerini içermektedir. İşsizlik Sigortası Fonu'na yapılan devlet katkısını içermemektedir.

**** Merkezi yönetim kapsamındaki kuruluşların sosyal güvenlik ve sosyal yardıma ilişkin harcamaları (sosyal güvenlik kuruluşları ile İşsizlik Sigortası Fonuna yapılan transferler hariç), kömür yardımlarından dolayı TTK ve TKİ'ye aktarılan görev zararı ödemeleri, SYDTF'nin sağlık ve eğitim dışı harcamaları ile SGK'nın faturalı ödemeler kaleminde yer alan primsiz ödemelere karşılık gelen harcamaları içermektedir. Prim ödeme gücü olmayanların GSS primleri dahil edilmemiştir.

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Tablo 2.2 de kamu kesimi tarafından gerçekleştirilen sosyal harcamaların GSYİH'ya oranları verilmiştir. Tabloda temel olarak eğitim, sağlık ve sosyal koruma harcamalarının GSYİH'ya oranı ele alınmıştır. Yıllar itibarı ile oranların toplamında 2004 yılı ve 2011 yılı istisna dışında tutulduğu zaman sürekli artışlar olduğu görülmüştür, 16 yıllık süreçte % 12 olan bu oran 2016 ya gelindiğinde ise % 20 ye ulaşmıştır. Bu oranlar içinde en büyük nispetin sosyal korumalara ayrıldığı ve bu koruma harcamalarında ise emekli aylık ödemelerinin en büyük payı aldığı gözlemlenmiştir. Eğitim bireysel, toplumsal olmasının yanı sıra ekonomik boyutu önemli olduğu için, bu tür konuların kamu kesimi tarafından üretilmesine ve kontrolünün yine devlet tarafından sağlanmasına yol açmaktadır, özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, eğitimi sağlamak için ihtiyaç duyulan büyük

kaynaklar kamu kesimi tarafından sağlanmak zorundadır. Türkiye’de eğitim harcamaları 2011 yılından sonra sürekli artış eğiliminde olduğunu devletin giderek daha fazla eğitim alanında harcamaya yöneldiği görülmüştür. Sağlık harcamalarının ise 2012 yılından sonra % 4,4 oranında sabitlendiği, tablodaki diğer harcamaların ise yıllar itibarı ile değişmeler halinde olduğunun farkına varılmıştır.

2.5. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARINA GENEL BİR BAKIŞ

Vakıflara Türk Medeni Kanun 101. maddesinde yer verilmiştir. Bu maddeye göre vakıflar; “Gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır” şeklinde ifade edilmiştir⁶⁰.

SYDV 3294 sayılı kanunun amacına uygun olacak şekilde muhtaç vatandaşlarına nakdi ve ayni yardımlarda bulunmak için ve bu yardımları uygulamak üzere her il ve ilçede Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün hızlı bir biçimde sosyal yardımları yürütmek üzere taşrada merkez ile köprü görevini yerine getirmektedir. Hizmet verilecek kesime en yakın olan yerlerdeki birimin kararı ile sosyal yardım ve proje desteklerinin uygulanıyor olması vakıflar aracılığıyla subsidiarite ilkesinin başarılı bir biçimde uygulanıyor olmasının göstergesidir⁶¹.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları 1986 yılında 3294 sayılı “Sosyal Yardım ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu” kapsamında tüm il ve ilçelerde kurulmuştur. Türkiye toplam il ve ilçe vakıfları olmak üzere 1000 adet SYDV vardır. Vakıfların çalışma esas ve usulleri Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü’nün karar organı olan Fon Kurulu tarafından belirlenmektedir⁶².

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü faaliyetleri yerel olarak SYDV’ler aracılığıyla yürütülüyor olmasına rağmen hukuki olarak genel müdürlük ve vakıflar arasında hiyerarşik bir yapı söz konusu olmamaktadır. SYDV’ler bu açıdan her biri özerk birer kurum olarak faaliyet göstermektedirler.

⁶⁰ Türk Medeni Kanunu.

⁶¹ Ersin Haspolatlı, “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Üzerine Bir İnceleme”, *İHH İnsani ve Sosyal Yardımlar Araştırma Merkezi Araştırma Raporu*, (2014), s. 11.

⁶² Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2016 İdare Faaliyet Raporu*, s. 48.

2.5.1.SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ KURULUŞ AMACI, HUKUKİ YAPISI VE ORGANLARI

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının kanunini çerçevesi 3294 sayılı kanunun 14.6.1986 tarihinde 19134 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunudur. Ayrıca bu kanunda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının amaç ve kapsamı, sosyal yardımlaşma ve dayanışma teşvik fonunun kuruluşu fonun gelirleri, fonun çalışma usul ve esasları, fonun denetimi, vakıfların gelirleri yer almaktadır.

Çağdaş sosyal güvenlik kurumları ve bilhassa da sosyal sigortalar, çoğunlukla çalışma ilişkilerine bağlı bir şekilde sosyal güvenlik garantisini sağlamaktadırlar. Bu şekilde olmayıp çalışmayanlar ya da hiç bir zaman çalışmayacak durumda olanlar, sosyal güvenlik kurumlarının sosyal güvenlik ve sosyal koruma kapsamı dışında kalmaktadırlar. SYDV'ler bu kurumların kapsam dışı bıraktığı sosyal güvencesi olmayan kişilere ve bununla beraber bu kurumların teknik olarak yardım edemediği ihtiyaç sahiplerine ulaşma ve yardım etme özelliğine sahiptirler⁶³.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının hedeflediği topluluk ve kişiler, genel olarak; yoksul ve muhtaç durumda olan, kanunla kurulu sosyal güvenlik kuruluşları ile bağı olmayan ve bu kuruluşlardan çeşitli gelir elde etmeyen vatandaşlar ile geçici olarak az da olsa bir yardım veya eğitim öğretim olanağının sağlanması durumunda ülkeye ve topluma faydalı hale gelebilecek kişilerden oluşmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunu idare etmek, fonda toplanan kaynakların dağıtımının kararını vermek için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulu oluşturulmuştur. Bu kurul 14.06.1986 tarihinde 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu çıkarılmasından sonra 17.07.1986 tarihinde çıkartılan yönetmelikle belirlenmiştir⁶⁴.

“Fon Kurulu; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı'nın başkanlığında Başbakanlık Müsteşarı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Müsteşarı, Sağlık

⁶³Yusuf Alper, “Bursa Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı: Monoğrafik Bir Çalışma”, *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (1987), s. 81.

⁶⁴ Serdar Yay, “1980'den Günümüze Türkiye'de Sosyal Yardım Alanındaki Gelişmeler ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu”, *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, Cilt 7, No 1, (2015), s. 26.

Bakanlığı Müsteşarı, Maliye Bakanlığı Müsteşarı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürü ve Vakıflar Genel Müdürü'nden oluşmaktadır"⁶⁵.

Tablo 2.3. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulu

FON KURULU	TEMSİL ETTİĞİ KURULUŞ	GÖREVİ
Başkan	-	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı
Üye	Başbakanlık	Müsteşar
Üye	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Müsteşar
Üye	İçişleri Bakanlığı	Müsteşar
Üye	Sağlık Bakanlığı	Müsteşar
Üye	Maliye Bakanlığı	Müsteşar
Üye	Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü	Genel Müdür
Üye	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Genel Müdür

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

Tablo 2.3 de özetlendiği gibi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunu sadece tekelden yürütülmemektedir bu sayede sosyal harcama yapacak diğer ilgili bakanlık ve kuruluşlarla işbirliği ve ortak karar almakla birlikte yardımlar ve bu konuda yapılacak olan harcamaların daha etkin bir şekilde değerlendirilmesi sağlanmış olacaktır. Yardımlar bazen bağımsız olmamaktadır örnek verilecek olunursa sağlık için yapılacak sosyal yardımlarda sağlık bakanlığının görüşü dikkate alınacaktır, harcama yapılırken ülkenin gelecek dönemlere ait bütçe ve programlarına uygunluğu için maliye bakanlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu gibi sebeple de yedi üye ve başkandan oluşan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulu oluşturulmuştur.

2.5.1.1.Amacı

Bütün vakıfların esas amaçları, insanlara hizmetler sunarak ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamak niyetidir. Vakıfların geliştirmiş oldukları sosyal yardım

⁶⁵ Yay, s. 26.

organları ile insan şeref ve onurunun korunmasını sağlamak, toplumun ve devletin bölünmez bütünlüğünü tamamlamaya çalışan kuruluş ve oluşumlar olarak görevlerini yerine getirmektedir.

Vakıfların çok sayıda sosyal fonksiyonu bulunmakla birlikte, sosyal politika işlevleri arasından başlıcaları; sosyal güvenlik ve sosyal yardım sağlamak, sosyal çatışmaların engellenmesi, gelir ve servet dağılımını düzenlemesi, sosyal ilişkileri düzenlemesi, eğitim, sağlık hizmetleri sağlama, istihdama katkı sağlama, sosyal bütünleşmeyi sağlama olarak sayılabilir.⁶⁶

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının amacı; 3294 sayılı kanununun 1. maddesinde aynen bu şekilde aktarılmaktadır" fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar⁶⁷ ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir."⁶⁸

SYDV'ler ülke geneline yayılarak hızlı ve esnek yapısıyla, yönetim ve sübsidiarite⁶⁹ ilkesini uygulayarak, başta yerel yönetimin idari amiri olmak üzere diğer kurumlarla iletişim içerisinde olacak şekilde ve yapılan kanun ve düzenlemelere uyarak amaçlarına ulaşmaya çalışmaktadır.

2.5.1.2.Organları ve Bu Organların Görevleri

Vakıfların organı başkan ve mütevelli heyetidir. Heyetin başkanı ilde vali, ilçede ise kaymakamdır. Üyeleri ise, doğal ve seçilmiş üyelerden oluşmaktadır.

⁶⁶Sinem Yıldırım, "Osmanlı Dönemi Sivil Toplum ve Devlet İlişkisinde Vakıfların Yeri Üzerine Bir Değerlendirme", *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi*, C.1 S.2, (2013), s.63.

⁶⁷ 3294 sayılı Kanun uyarınca yapılan yardımlardan yararlanılabilmek için fakru zaruret içerisinde olmak, herhangi bir sosyal güvenliğe sahip olmamak ve sosyal güvenlik kuruluşları vb. kuruluşlardan herhangi bir gelir elde etmemek koşullarının tamamının beraber olması gereklidir. Fakru zaruret ve muhtaçlık hali ekonomik koşullar yönüyle toplumun geçim seviyesinin çok altında bulunan, başta beslenme, barınma, sağlık olmak üzere, eğitim ve sosyal ihtiyaçları karşılanması bakımından asgari imkanları dahi elde etmekte zorlanan olabildiğince kötü koşullardaki insanların durumlarını ifade etmektedir.

⁶⁸3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu.

⁶⁹Sübsidiarite: hizmetlerin halka en yakın ve uygun olan birimler tarafından görülmesi ya da hizmette yerellik sağlanmasıdır.

Doğal üyeler; illerde başta vali olmak üzere belediye başkanı, defterdar, il milli eğitim müdürü, il sağlık müdürü, il sosyal hizmetler, çocuk esirgeme kurumu müdürü, gıda tarım ve hayvancılık müdürü ve il müftüsünden oluşmaktadır. İlçelerde ise kaymakamın başkanlığında ilçe belediye başkanı, ilçe malmüdürü, ilçe milli eğitim müdürü, varsa ilçe sağlık müdür ya da sağlık bakanlığı tarafından ilçede görevlendirilen sağlık yetkilisi, bunlarla birlikte varsa ilçe tarım gıda ve hayvancılık müdürü ve ilçe müftüsüdür.

Tablo 2. 4. SYDV Mütevelli Heyeti Doğal Üyeler

VAKIF MÜTEVELLİ HEYETİ DOĞAL ÜYELER	
İL MERKEZLERİNDE	İLÇELERDE
Vali Vakıf Başkanı	Kaymakam Vakıf Başkanı
Belediye Başkanı	Belediye Başkanı
Defterdar	Mal Müdürü
İl Millî Eğitim Müdürü	İlçe Millî Eğitim Müdürü
İl Sağlık Müdürü	Sağlık Grup Başkanı
Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürü	İlçe Tarım Müdürü
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürü (İl SHÇEK Müdürü)	İlçe Müftüsü
İl Müftüsü	

Kaynak: Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü

Aşağıdaki tabloda özetlendiği gibi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının seçilmiş üyeleri de vakfin bulunduğu il ve ilçelerde muhtarların kendi aralarından seçecekleri bir köy muhtarı, bir mahalle muhtarı, yine STK'ların kendi aralarından seçecekleri bir temsilcisi ve il genel meclisi tarafından seçilen iki hayırsever vatandaştan oluşmaktadır. Bu saydığımız durum hem il hem de ilçede

geçerli olmaktadır. Bu örgütlenme şekli vakıfların, il ve ilçelerde birer yerel yönetim modeli görünümünde olduklarını göstermektedir⁷⁰.

Tablo 2. 5. SYDV Mütevelli Heyeti Seçilmiş Üyeler

VAKIF MÜTEVELLİ HEYETİ SEÇİLMİŞ ÜYELER	
İL MERKEZLERİNDE	İLÇELERDE
Köy Muhtarı	Köy Muhtarı
Mahalle Muhtarı	Mahalle Muhtarı
STK Temsilcileri	STK Temsilcileri
Hayırsever Vatandaşlar	Hayırsever Vatandaşlar

Kaynak: Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü

Büyükşehir olan illerde il ve ilçelerin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarında, hayırsever vatandaşlar arasından seçileceği belirtilen üyeleri; büyükşehirin bulunduğu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları için illerde doğrudan vali tarafından, ilçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları için ise kaymakamın teklif ile vali tarafından belirlenir.

Vakıfların organlarının görevleri ise; Vakıf Başkanı kanunlara uygun olarak vakfın kurulması ve tescilinin yapılması ile ilgili işlemleri yerine getirmek, vakfın mütevelli heyetine başkanlık etmek, vakfı yönetmek ve vakıf iş ve işlemlerinin sürdürülmesini sağlamak gibi yetki ve görevleri söz konusudur.

Vakfın mütevelli heyeti ise vakıfların gelirlerini kullanmak, gelir gider hesabı çıkarmak, çalışma raporu, vakıf bütçesini ve yıllık programları hazırlamak, vakıflara yapılan başvuruları Sosyal Yardımlaşma Vakıfları Başvuru, İnceleme,

⁷⁰Yılmaz Demirhan, Nazım Kartal, “1980 Sonrası Yoksullukla Mücadelenin Başlıca Aracı Olarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu’nun Kuruluş ve Varlık Nedenlerine İlişkin Bazı Tespitler”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.42, (2014), s. 262.

Değerlendirme, Dağıtım ve Teslim Usul ve Esaslarına Dair Genelge doğrultusunda karara bağlamak, bulunduğu il veya ilçenin sosyal ve ekonomik durumuna göre yardım tutarını tespit etmek, vakfın ihtiyacı olan personel, araç ve gereçleri temin ve tedarik etmek gibi genel ve özel görevleri söz konusudur.

Kişilerin fakru zaruret halleri ve muhtaçlık durumlarının tespiti, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılan sosyal incelemeler ve evlere yapılan ziyaretlerin sonucuna göre belirlenmektedir⁷¹. Bu tespitler sonucunda mütevellî heyeti kararı ile ihtiyaç sahiplerine başvurmuş oldukları yardım yapılmaktadır.

Mütevellî heyeti çoğunluk sağlandığında toplanır ve oy çokluğuyla kararları alır. Karar alırken de oylar eşit olduğu zaman ise mütevellî heyeti başkanın oyu ne yönde ise oyu iki oy sayılmaktadır.

2.5.1.3.Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Mali Yapısı

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının mali yapısı aşağıda da inceleneceği üzere vakıfların gelirlerinden ve vakıfların yapmış olduğu giderlerinden oluşmaktadır.

2.5.1.3.1.Gelirleri

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Gelirleri; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik kanununun 8. maddesinde sıralanmıştır, buna göre; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan aktarılabilecek miktardan, işletme ve iştiraklerden elde edilecek gelirlerden ve diğer gelirlerden oluşmaktadır. Bunların yanında alınan bağış ve yardımlar, kurban derileri gibi gelirlerinin de olduğunu söylemek mümkündür.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu SYDV'lere doğrudan aktarım yaptığı için bu fonun gelirlerinin de neler olduğuna bakılacak olunursa; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun gelirleri; Kanun ve kararnamelerle kurulu bulunan ve kurulacak olan fonlardan Bakanlar Kurulu

⁷¹Ahsen Arıöz Bozkuş, *Genel Esaslarıyla Türk Hukuku'nda Vakıf Müessesesi ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları*, T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, 2009, s. 98.

kararıyla % 10'a kadar aktarılabacak miktardan, bütçeye konulacak ödeneklerden, trafik para cezası hasılatının yarısından, RTÜK reklam gelirleri hasılatından aktarılabacak % 15'lik miktardan, her nevi bağış ve yardımlardan ve diğer gelirlerden oluşmaktadır⁷².

2.5.1.3.2.Giderleri

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının giderleri; Vakıf Yönetimi İçin Yapılan Giderler, Vâkıfın Faaliyet Giderleri, Vakıf Amacı Doğrultusunda Yaptığı Giderlerden oluştuğunu söylemek mümkündür.

Vakıf Yönetim İçin Yapılan Giderleri; müteveli heyetinin huzur hakkı, personel giderleri ve personel harcamaları, sosyal güvenlik primleri, tazminatlar, harcırahlar, kiralar, kırtasiye, ısıtma, PTT, temizlik ve temizlik malzemeleri oluşturmaktadır.

Vâkıfın Faaliyet Giderlerini de kâğıt ve baskı giderleri, reklam giderleri, baskı giderleri, yardım toplama giderleri, araç giderleri gibi giderler oluştururken. Vakıf Amacı Doğrultusunda Yaptığı Giderleri ise vakfın amacı doğrultusunda aynı ve nakdi olarak yapılan her türlü yardımlar oluşturmaktadır. Bu giderlerin yanında vakfın amacını gerçekleştirmesine yardımcı olacak, yurt, okul gibi bina ve tesislerin yapım ve onarım giderleri yine amacına yönelik giderler kapsamında değerlendirilmektedir⁷³.

“Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları; kurumlar vergisinden, (iktisadi işletmeler hariç), yapılacak bağış ve yardımlar sebebiyle veraset ve intikal vergisinden, sahip oldukları taşınır ve taşınmaz mallar ve yapacakları tüm muameleler dolayısıyla her türlü vergi, resim, harç ve fonlardan, Vakıflar Genel Müdürlüğüne vakıflardan tahsil edilen teftiş ve denetleme masraflarına katılma paylarından, muaftır. Fona ve Vakfa yapılacak bağış ve yardımlar her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır. Bu bağış ve yardımlar Kurumlar Vergisi ve Gelir Vergisi matrahından indirilebilir”⁷⁴.

⁷²3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu.

⁷³ Refik Ali Uçarcı, “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu ve Vakıflar”, *Türk İdare Dergisi*, S. 438, (2003), s. 48.

⁷⁴ 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu.

2.6. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ SOSYAL YARDIM PROGRAMLARI

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının sosyal yardım programları, vakıflar aracılığıyla yürütülen çeşitli yardım ve desteklerden oluşmaktadır. Bu yardımlar daha çok nakdi olmakla beraber özellikle kömür yardımı ve eğitim materyalleri gibi aynı yardımlardan da oluştuğunu söylemek mümkündür.

Sosyal yardımlar olağanüstü bir durum olarak ya sigortalıların kapsamadığı kişilere yönelik olarak ya da sosyal sigortaya ek olarak fakir ve yoksul kişi ve ailelere yardım etmek amacıyla düzenlenmiş, genel olarak son çare niteliğindeki yardım ve destekler olduğu söylenilebilir. Sosyal yardımdan faydalanma ülkelerin çoğunda gelir testinden geçme koşuluna bağlanılmıştır⁷⁵.

En geniş anlamda sosyal yardımlar; asgari seviyede kendini ve zorunda olduğu kişileri geçindirme olanaklarından kendi elinde olmayan nedenlerden dolayı yoksul ve muhtaç durumda olan kişiler, kanunlar veya resmi kuruluşların vermiş olduğu yetki ile yarı resmi veya gönüllü kuruluşlarca muhtaç ve yoksulluk tespit ve kontrolü baz alınarak yapılan ve bu kişilerin en kısa zamanda kendi ihtiyaçlarını karşılayacak düzeye getirme amacı taşıyan parasal ve aynı sosyal gelirlerden oluşan sosyal refahın bir sosyal politika aracıdır⁷⁶.

2.6.1. Aile Destek Yardımları

Aile destek yardımları muhtaç ve yoksul durumda bulunan ailelere yönelik olarak gerçekleştirilen sosyal yardımlardır.

Gıda ve giyim yardımları ihtiyaç sahibi ailelerin gıda, giyim gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olarak her yıl alınan fon kurulu kararı ile Ramazan ayında ve Kurban bayramından önce Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına birer periyodik pay tutarındaki kaynağın aktarılması biçiminde yürütülen yardım programlarıdır.

⁷⁵ Süleyman Erdal, *Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti Uygulamaları Açısından İsveç Modelinin Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2012, s. 51.

⁷⁶ Yay, s. 20.

Bir diğerk aile destek yardımı da barınma yardımlarıdır. Bu yardım ile oturulamayacak kadar eski, bakımsız ve sağlıksız evlerde hayatlarını sürdüren ihtiyaç sahibi vatandaşlara evlerinin bakım ile onarımı ve ev eşyası temini için aynı veya parasal olarak yapılan yardımlardır. Burada sadece ev yapım onarımı söz konusu değildir aynı zamanda ihtiyaç duydukları kullanımı zorunlu araç ve gereçleri de temini söz konusudur. Ayrıca bunların dışında yine ihtiyaç sahiplerine SYDV'ler aile destek yardımı kapsamında kira ödemeleri de yapmaktadır.

2003 yılından itibaren, Türkiye Kömür İşletmelerinden sağlanan kömür, Vakıflarca belirlenen ihtiyaç sahibi ailelere en az 500 kg olmak üzere ve standartlara uygun torbalanan kömürler evlere teslim edilmek suretiyle, bedelsiz olarak verilmektedir. Kömürün illere kadar ulaştırılması Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından sağlanmaktadır. Kömürün dağıtımını ise valiliklerin sorumluluğu altında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla gerçekleştirilmektedir⁷⁷.

Ayrıca Dokuzuncu Kalkınma Planı ile beraber aile eğitim programlarına da başlanılmış olup, ailelere yönelik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri daha yaygın hale getirilmiş, yoksul ve muhtaç olan aileler için sosyal yardımlar artırılmış, sosyal yardım ve sosyal hizmetlerde daha çok aile temelli bir yaklaşım izlenilmeye çalışılmış ve aile sorunlarına yönelik araştırmalar artırılmaya çalışılmıştır⁷⁸.

2.6.2. Eğitim Yardımları

Eğitim yardımları içerisinde eğitim materyalleri yardımları, Şartlı Nakit Transferleri⁷⁹, taşınmalı eğitim sisteminde öğle yemeği yardımı, ücretsiz kitap yardımı, yükseköğrenim bursları ve engelli öğrencilerin ücretsiz taşınması yardımı gibi yardımlar SYDV'ler tarafından yürütülmektedir. Eğitim yardımları içerisinde yer alan eğitim materyalleri daha çok ilköğretim ve orta öğretim öğrencilerine aynı olarak yapılan kitap, giyecek, çanta, kırtasiye malzemelerinden oluşan yardımlardır.

⁷⁷Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2015 İdare Faaliyet Raporu*, s. 121.

⁷⁸T.C. Kalkınma Bakanlığı, *Onuncu Kalkınma Planı*, s. 10.

⁷⁹Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemindeki ŞNT Modülü sayesinde; başvuru alma işlemleri; sistem üzerinden verilerin paylaşılması yoluyla gelir, sosyal güvence, mülkiyet durumu gibi kişilerin veri tabanlarında kayıtlı bilgilerinin sorgulanması, şartlara uyup uymama durumunun sağlanıp sağlanmadığı ve diğer kurumların da sistemleri üzerinden kontrolün yapılması ile ödemelerin gerçekleşmesindeki tüm aşamaların bu sistem aracılığıyla gerçekleştirilmesi sağlanmıştır.

Şartlı eğitim yardımları, 3294 sayılı Kanun kapsamında yer alan ve maddi imkânsızlıklar nedeniyle çocuklarını okula gönderemeyen ailelere, çocuklarının okula devam etmeleri şartıyla yapılan çocuk başına belli bir nakit ödemesidir. Bu yardımın tutarı öğrencinin mevcut eğitimi devam ettirdiği durumuna ve cinsiyetine göre farklılık göstermektedir, ilköğretim birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar olan erkek öğrenci için aylık 35 TL, kız öğrenci için aylık 40 TL, ortaöğretimde (lise) eğitim gören erkek öğrenci için aylık 50 TL, kız öğrenci için aylık 60 TL olacak şekilde özellikle öğrencilerin anneleri adına açılacak olan hesaba aktarılmaktadır. ŞNT aktarımları doğrudan anneler adına açılacak PTT hesabı aracılığıyla ödenmektedir⁸⁰.

Kız çocuklarının okullaşma oran ve sayılarını arttırmak ile birlikte ilköğretimi bitirip ortaöğretime geçmelerini sağlamak ve oranlarını artırmak amacıyla, özellikle kız öğrencilere ve ortaöğretime devam etmekte olan öğrencilere verilen yardımın miktarı ilköğretime göre daha yüksek tutulmuştur.

ŞNT ile eğitime ara veren öğrenci sayısında, öğrencilerin devamsızlıklarında azalma ve kız öğrencilerin eğitimlerine devam etmelerinde artış gibi durumlarda olumlu yönde değişimler hedeflenmektedir.

Bazı köy ve mezralarda okulun bulunmaması ya da öğretmenin olmaması durumunda o köyde ikamet eden okul çağındaki çocukların eğitimleri taşınmalı eğitim ile başka bir köy ya da il ve ilçe merkezinde yürütülmektedir. Kendi köyü dışında taşınmalı eğitim gören öğrenciler için kaynağı SYDTF'den karşılanmak üzere milli eğitim müdürlüklerince öğle yemeği verilmektedir.

Yükseköğretime başlayan ve başarılı olan öğrencilere SYDV'ler aracılığıyla belirli bir miktarda yükseköğrenim bursu verilmektedir. Ancak bu burslar 2003–2004 öğretim yılından beri Kredi ve Yurtlar Kurumu'na devredilmiştir⁸¹, yine de bazı vakıflar halen yükseköğrenim öğrencilerine burs vermeye devam etmektedirler. Bu yardım Şartlı bağışlardan yapılan yardımlar adı altında bazı vakıflar tarafından faydalandırılmaya devam etmektedir.

⁸⁰ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2015 İdare Faaliyet Raporu*, s. 125.

⁸¹ <http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/sosyal-yardim-programlarimiz/egitim-yardimlari> 15.06.2016.

Engelli öğrencilerin okullarına ücretsiz taşınması projesi 2004–2005 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Bu proje ile özel eğitime ihtiyaç duyan engelli öğrencilerin okullara ulaştırılması ücretsiz olarak vakıflar aracılığı ile sağlanmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının talepleri doğrultusunda öğrencilerin eğitimini daha rahat bir şekilde devam ettirilmeleri amacıyla SYDTF kaynakları ile 1986 yılından beri öğrenci yurtları inşa edilmektedir.

2.6.3. Sağlık Yardımları

Şartlı sağlık yardımları ağırlıklı olarak şartlı temellidir. Şartlı sağlık yardımlarının amacı; 6 yaşına kadar olan çocukları, hamile durumda olan kadınları ve lohusalık dönemindeki anneleri bu tür dönemlerde temel sağlık hizmetlerinden yararlanmalarını sağlamak ve ailelerin bu konu ile ilgili olumlu yönde tutum değişikliği göstermelerini sağlamaktır. Yardım kapsamında verilecek olan paralar ise bu yardımı almaya uygun olarak tespit edilen çocuk ya da kişi sayısına göre sağlık muayenelerinin yaptırılması şartıyla doğrudan annelere verilmektedir. Bu yardım sayesinde ailelerin daha sağlıklı bir hayat sürdürmeleri için temel beslenme ihtiyaçlarının karşılanması amaç edinilmiştir.

Özürlü ihtiyaç yardımları sosyal güvencesi olmayan ve herhangi bir engeli olan vatandaşların toplumla uyumunu kolaylaştıracak gerekli her türlü araçlarının sağlanmasına yönelik olarak gerçekleştirilmeye çalışılan sosyal yardım programıdır. Engelli olarak değerlendirilen insanların sağlık problemleri olduğu düşünülerek bu yardımda sağlık yardımı kapsamında değerlendirildiği düşünülmektedir.

633 sayılı KHK ve 28 Aralık 2011 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Genel Sağlık Sigortası kapsamında gelir tespiti, tescil ve izleme sürecine ilişkin usul ve esaslar hakkında yönetmelik doğrultusunda GSS gelir testi işlemleri 01.01.2012 tarihi itibarı ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yürütülmektedir. Mütevelli Heyetlerince GSS prim tespiti kararı alınır ve alınan kararlar Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi üzerinden Sosyal Güvenlik

Kurumuna iletilir. Bildirim, tescil, tebligat ve prim tahsilatı işlemleri SGK tarafından ilgililere iletilmektedir⁸².

ŞNT programı, 2001 yılında Dünya Bankası kredisiyle uygulanan “Sosyal Riski Azaltma Projesi”nin bir bileşenidir. ŞNT programı 2003 yılında 6 ilde pilot olarak uygulanmaya başlanmış, 2004 yılı başından itibaren kademeli olarak yurt genelinde yaygınlaştırılmıştır. SRAP’ın 31 Mart 2007 tarihinde sonlandırılması sonucu ŞNT kapsamındaki bütün uygulamalar SYDGM bünyesinde uygulanmaya devam edilmektedir⁸³.

2.6.4. Engelli İhtiyaç Yardımları

Sosyal güvencesi olmayan ve engelli olan vatandaşların genel sağlık sigortası kapsamında karşılanamayan araç ve gereçlerinin karşılanmasına yönelik olarak yapılan yardımlardır.

Sosyal güvencesi olmayan vatandaşların yanı sıra sosyal güvenlik kuruluşlarında kaydı olan ve sosyal güvenlik kuruluşlarından maaş alan engelli olanların, kayıtlı oldukları kurumlarınca karşılanamayan araç-gereç bedelleri engelli ihtiyaç yardımları programları kapsamında karşılanmaya çalışılmaktadır⁸⁴.

2.6.5. Özel Amaçlı Yardımlar

Özel amaçlı yardımlar daha çok yoksulluk oranı düşük olan bölgelerde aşevi açarak burada yaşayan yoksul ve kimsesiz insanlara sıcak yemek yardımında bulunmak, çeşitli doğal afetler sonucu mağduriyet yaşamış ya da terörden ötürü sıkıntıya düşmüş ve mağduriyet yaşamış insanlara SYDV'ler aracılığıyla fondan çeşitli yardımlar yapılması vakıfların özel amaçla yapmış olduğu yardımlar olarak nitelendirilmektedir.

⁸² Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2015 İdare Faaliyet Raporu*, s. 130.

⁸³ Cemalettin Çoğurcu, “Stratejik Planlama, Stratejik Yönetim ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünde Sosyal Yardım Politikalarına Yönelik Gerçekleştirilen Projeler” *Yardım ve Dayanışma Dergisi*, S.2, (2010), s.28.

⁸⁴ Ali Yılmaz, *Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Yoksullukla Mücadeleye Etkisi: Hilvan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli, 2009, s. 60.

2.6.6. Periyodik Transferler

Periyodik transferler vakıflara, ihtiyaç sahibi vatandaşların ikamet ettikleri yerlerde temel ihtiyaçları ve acil ihtiyaçlarının giderilmesi ve vakıfların cari harcamaları için gönderilen periyodik yardımlar ve transferlerdir, bu transferler il veya ilçe nüfusları, TÜİK tarafından belirlenen sosyo-ekonomik gelişme endeksi de dikkate alınarak hesaplanmakta ve SYDV'lere her ay düzenli bir biçimde aylık olarak aktarılmaktadır. SYDV'ler, periyodik olarak aldıkları bu paylar ile ekonomik ve sosyal yoksunluk içinde bulunan vatandaşların temel gıda, giyim, yakacak, barınma, sağlık, eğitim vb. acil ve aynı zamanda mecburi olan ihtiyaçlarını karşılamaktadır⁸⁵.

2.6.7. Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Düzenli Nakit Sosyal Yardım Programı

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü 29.12.2011 tarih ve 2011/8 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fon Kurulu kararı ile eşi vefat etmiş kadınlara yönelik düzenli nakdi sosyal yardım programını başlatmıştır. Yardımından faydalanacak hedef kitle 3294 sayılı kanun kapsamında bulunan eşi vefat etmiş ve muhtaç durumda bulunan, herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşlarına dahil olmayıp bu ve benzeri kuruluşlardan herhangi bir aylık ve gelir almayan kişilerden oluşmaktadır.

Eşi vefat eden kadınlara yönelik yardım programından faydalanacak kişinin kendi çocuklarından ayrı olarak yaşaması şartıyla birlikte sadece sağlık güvencesinden faydalanması halinde bu eşi vefat etmiş kadın yardım programından 3294 sayılı kanun kapsamında olması koşuluyla yararlandırılacaktır. Bu durumda bulunan kişilerin muhtaçlık durumları, yapılan merkezi sorgulama ile sosyal inceleme sonucunda ve vakıf mütevelli heyetinin onay vermesiyle belirlenip ödenmektedir⁸⁶.

Düzenli nakdi sosyal yardım programı çerçevesinde muhtaç durumdaki eşi vefat etmiş kadınlara şartları devam ettiği müddetçe aylık 250 TL olmak üzere 2

⁸⁵ Aykut Aydın, *Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Etkileri: Kırklareli İli Örneği*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2013, s. 87.

⁸⁶ Sevgi Işık Erol, "Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü'nün Yoksullara Yönelik Sosyal Politikaları: Van Örneği", *Journal Of Life Economics*, (2014), s. 166.

aylık periyotlarla 500 TL düzenli yardım verilmektedir⁸⁷. Bu yardımlar doğrudan PTT aracılığıyla hak sahiplerinin hesaplarına aktarılmaktadır.

2.6.8.Muhtaç Asker Ailelerine Yapılan Yardımlar

Zorunlu askerlik görevini yerine getirmekte olan vatandaşların, sosyal güvencesi olmayan ve ihtiyaç sahibi ailelerinin askerlik görevi süresince desteklenmesi için her ay 250 TL olmak üzere iki ayda bir 500 TL düzenli yardım verilmektedir. Bu yardım programı 2013 yılı Mart ayı itibarıyla başlatılmıştır. Evli olan askerin eşi, evli olmayan askerlerin ise annesi veya babası bu yardımdan yararlanmaktadır⁸⁸.

Dul maaşı olarak dile getirilen Eşi Vefat Etmiş kadınlara yönelik düzenli bir şekilde nakit olarak gerçekleştirilen yardım Programa dâhil olanlar ve Evde Bakıcı Aylığı alan anne veya eşi muhtaç asker ailesi yardım programından yararlandırılmaz.⁸⁹

Asker ailelerine yapılan bir diğer yardımda çocuklarına yapılan aylık 100 TL tutarındaki ödemedir. 3294 Sayılı SYDTK kapsamında muhtaç durumda olan ve babası askerde olan 18 yaşını doldurmamış asker çocuklarına yapılan nakdi yardımdır⁹⁰.

2022 sayılı Kanuna göre Yaşlılık ve Engelli Maaşı alan ve eşi ya da çocuğu askerde olanlar ayrıca bu yardım programından da faydalanabilmektedirler. Benzer biçimde Şartlı Nakit Transferlerin birinden faydalananlar da bu yardım programlarına dahil edilip yardım almaya devam edebilmektedirler⁹¹.

⁸⁷ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2015 İdare Faaliyet Raporu*, s. 122.

⁸⁸ Başvuran kişinin eşinin/oğlunun askerlik durumu bilgisi elektronik ortamda Milli Savunma Bakanlığı'ndan temin ve tespit edilmektedir.

⁸⁹ Erol, s. 165.

⁹⁰ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2015 İdare Faaliyet Raporu*, s. 56.

⁹¹ <http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/sosyal-yardim-programlarimiz/muhtac-asker-ailelerine-yonelik-duzenli-nakdi-yardim-programi> 13.03.2017.

2.7. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ DESTEKLEDİĞİ PROJELER

Ekonomik ve sosyal kalkınmanın gerçekleştirilmesinde çok büyük payı olan vakıfların, bilimden kültüre, istihdamdan, toplumun gelişip değişmesinde etkili olan, mesleki dayanışma ile toplum ahlakına, bayındırlık ve ulaşımaya kadar geniş bir çalışma alanıyla etkinliği söz konusu olabilmektedir⁹².

Yukarıdaki açıklamalar ışığında Türkiye’de SYDV’lerde sosyal yardım kapsamında yürütülmekte olan ve kaynağı sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik fonundan karşılanan proje destekleri ve yardım faaliyetleri söz konusudur. Bu projeler ile SYDV’ler hem devletten yardım alan kişilerin sayısını azaltıp hem de projeler sayesinde iş kuranların ekonomiye katkıda bulunmalarını sağlamaktadırlar. Aşağıda SYDV’ler aracılığıyla gerçekleştirilen projelerin neler olduğu ve projelerin içeriği hakkında bilgiler verilmeye çalışılacaktır.

2.7.1. Gelir Getirici Projeler

Gelir getirici projelerin amacı daha çok devletten yardım beklemek yerine insanların üretime katılmalarını sağlayarak bu sayede devlet kaynaklarının verimli kullanılması ile beraber insanların üretime katılması ile ekonomiye katkı sağlamalarını amaçlamaktadır.

Bu program ve projeler ile vatandaşlar desteklenerek ve çeşitli eğitimler verilerek kendi işlerini kurmalarına yardımcı olunarak hem devletten aldıkları yardımları başka alanda kullanma fırsatı doğmuş olacak hem de bu insanlar bu projeler ile üretime katkı sağlamış olacaklardır.

Proje destekleri öncelikli olarak çalışabilecek durumda olan fakir ve muhtaç kimselerin ekonomik ve sosyal hayata katılmalarına imkân verecek şekilde gelir getirecek iş kurmalarına yardımcı olacak projelerine ve istihdam eğitimi projelerine verilmektedir⁹³.

⁹²Yıldırımalp, s. 67.

⁹³ Seyran Gürsoy, *Sosyal Politikada Dönüşüm ve Sosyal Yardımlar: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli, 2011, s. 118.

Uygulanacak projelerin teknik ve ekonomik olarak yerel koşullara uygun olmasının yanı sıra, projelerin daha çok üretime yönelik bir alanda, emek yoğun ve insanların becerilerine yönelik hususlarda olması gerekmektedir⁹⁴.

Gelir getirici projeler için kişi başına 15.000 TL destek sağlanmaktadır. Gelir getirici projelerde geri dönüşler ilk iki yıl ödemesiz, geri kalan altı yılda altı eşit taksit şeklinde 8 yıl vade ile faizsiz olarak gerçekleştirilmektedir⁹⁵.

Proje Yardımları ile ilgili destekler; iş kurma destek ve yardımları ile beraber tarıma yönelik projeler, hayvancılık alanındaki projeleri, halı ve kilim işleri, el sanatları gibi projeleri kapsamaktadır. Proje ile yapılan yardımlarla kişiler kendi köy ve yörelerinde üretime katılarak gelir elde ederler, bu sayede gelir ile beraber köyden kentlere olan göçün önüne geçilmesinde de katkı sağlanmış olmaktadır. Projeler, vali ve kaymakam başkanlığında vakıflar tarafından incelenip fona gönderilmektedir, ayrıca projeler konularına göre oluşturulmuş olan kriterlere göre değerlendirilip ve fonun kaynakları dikkate alınarak finansmanı sağlanılmaktadır⁹⁶.

Genel proje destekleri kapsamına giren gelir getirici projeler, sosyal hizmetler, geçici istihdam ve toplumun kalkınması projelerine kent veya kır ayrımı yapılmadan destekler sağlanılmaktadır. Gelir getirici projelerde hayvancılık ile beraber meyve ve sebzeçilik de desteklenmektedir. Hayvancılıkla ilgili olan projelerde geri ödemeler iki yıl geçtikten sonra sekiz yıl, meyve ve sebzeçilik projelerinde ise ilk beş yılı ödemesiz toplamda on bir yıldır⁹⁷.

2.7.2. Sosyal Hizmet Projeleri

Sosyal hizmet projelerinin amacı çeşitli nedenlerden dolayı dezavantajlı durumda olan kilerin ya da grupların diğer gruplar tarafından dışlanmasını önlemek amacıyla sokakta kalmış insanlara, sokakta çalıştırılan çocuklara ile engellilere

⁹⁴ Sümer İncedal, *Türkiye’de Yoksulluğun Boyutları: Mücadele Politikaları ve Müdahale Araçları*, Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlık Tezi, Ankara, 2013, s. 88.

⁹⁵ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2015 İdare Faaliyet Raporu*, s. 138.

⁹⁶A. Yılmaz Gündüz, “Türkiye’de Yoksullukla Mücadele Üzerine Bir İnceleme”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C.5, S.15, (2006), s. 50.

⁹⁷ Adem Üzümcü, Mustafa Korkat, “Türkiye’de Gelir Dağılımı Adaletsizliği ve Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımların Gelişimi (2003-2012)”, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 8, (2014), s. 160.

yönelik olarak sosyal hizmetlerin sunulması yönünde karşılıksız olarak yapılan yardımları kapsamaktadır.

Sosyal Hizmet Projeleri kapsamında desteklenen proje konuları: engellilere yönelik projeler, sokak çocuklarının rehabilitesine yönelik projeler, yaşlıların ve hastaların evde bakımı ile ilgili projeler ve aileler için destek merkezleri gibi projelerdir⁹⁸.

2.7.3. Kırsal Alanda Sosyal Destek Projeleri

2003 yılında başlatılan Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi ile kırsal alanda ekonomik ve sosyal yoksunluk içinde bulunan kişi ve ailelerin en uygun organizasyonla üretime katılmaları, üretilen tarımsal ürünleri mahallinde değerlendirme ve pazarlamaları, gelir seviyelerini yükseltmeleri ve üretimde sürekliliklerinin sağlanması amaçlanmıştır⁹⁹.

Proje kapsamında, tarımsal üretim yapabilmek için yeterli kaynağa sahip olmayan ve süt sığırcılığı, koyunculuk ve seracılık yaparak gelir elde etmek isteyen vatandaşlarımızın bir kooperatif bünyesinde birleşmeleri sağlanarak destek verilmektedir¹⁰⁰.

Projeden yararlanacak vatandaşlarımız, ilgili SYDV tarafından belirlenmekte, kooperatif şeklinde koordine edilmesi ise İl Tarım Teşkilatı tarafından gerçekleştirilmektedir.

Proje kapsamında kişilere kooperatiflerin kuruluşlarındaki kişi sayısına göre vermiş olduğu desteklerde değişiklik göstermektedir. Süt sığırcılığı yetiştiriciliği ile ilgili olarak 30 ile 120 ortak arası kooperatifler için dörder baş inek, koyun yetiştiriciliği ile ilgili olarak 50 ortak için yirmi beş adet koyun ve bir adet koç, seracılık ile ilgili olarak ise 50 ile 120 ortak sayısı olan kooperatifler için 500 metrekare sera yapılması konusunda destekler sunulmaktadır. Yine küçük grupta

⁹⁸ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2015 İdare Faaliyet Raporu*, s. 141.

⁹⁹ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2015 İdare Faaliyet Raporu*, s. 138.

¹⁰⁰ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2015 İdare Faaliyet Raporu*, s. 138.

olan kooperatiflerde bu kooperatiflere katılması durumunda sayılan bu projelerden yararlandırılmaktadırlar¹⁰¹.

Proje uygulamaları ve izlenmesi, merkezde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü ile Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü, yerelde ise ilgili Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Tarım İl Müdürlükleri ve Ziraat Bankası Mahalli Şubeleri tarafından yürütülmektedir¹⁰².

2.7.4. Toplum Kalkınması Projeleri

Toplum kalkınması projelerinin amacı, entegre bir yaklaşımla geniş alanlarda birbirini tamamlayıcı birden fazla projenin birlikte uygulanması ve bu kapsamda toplum kalkınmasına yönelik çalışmalar ile gelir getirici, eğitim içerikli ve sosyal hizmet projelerinin birlikte uygulanabilmesine olanak tanınmasıdır.

2.7.5. İstihdam Amaçlı Eğitim Projeleri

İstihdam amaçlı projeler muhtaç olan bayanlara, işsiz olan genç yaşta kişiler için kısa süreliğine düzenlenen kurslar aracılığı ile değişik teknik ve sosyal becerilerinin kazandırılması ve bu kişilerin daha vasıflı iş bulabilmelerinin sağlanması amacıyla desteklenen ve uygulanan projelerdir.

Genel olarak erkeklere ahşap, taş, toprak, metal işleme, elektronik eşya tamiri, forklift operatörlüğü, gemi kaynakçılığı, tesisatçılık gibi mesleklere yönelik olarak, bayanlara ise daha çok dokumacılık, terzilik gibi ya da her iki cinsiyete yönelik olarak sekreterlik-ön muhasebe, yaşlı bakıcılığı gibi konulardaki eğitimlere yer verilmektedir ve bu eğitimi alanlara daha sonradan iş imkânı sağlanan projelere destek verilmektedir¹⁰³.

¹⁰¹ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2015 İdare Faaliyet Raporu*, s. 139.

¹⁰² Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2015 İdare Faaliyet Raporu*, s.139.

¹⁰³ Ayhan Şahin, *Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarından Yardım Alanların İşgücüne Katılmalarının Ölçülmesi: Gebze Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova, 2012, s. 47.

2.7.6. Geçici İstihdam Projeleri

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen geçici istihdam projelerinin amacı, işsizlik oranının yüksek olduğu bölgeler başta olmak üzere topluma yarar sağlayacak çeşitli projelerde ihtiyaç duyulan işgücünün kısa süreli de olsa karşılanması, yoksul durumda olan işsizlerin istihdam edilmesi ve bu kişilerin geçici de olsa gelir elde edip aile bütçesine katkı sağlamasıdır¹⁰⁴.

¹⁰⁴İncedal, s.88.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ŞANLIURA İLİNDE SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI SOSYAL AMAÇLI TRANSFER HARCAMALARI: 2000 YILI VE SONRASI ANALİZİ

Türkiye'de Şanlıurfa ili çok değişen, gelişen ve büyüyen bir şehir olarak karşımıza çıkmaktadır. Şanlıurfa ilinde en çok dikkat çeken durum ise yüksek oranda doğum oranı neticesinde artan nüfustur, bu durumun olumlu yanlarının olmasının yanında olumsuz yanları da söz konusu olmaktadır. Bunlardan birisi de sosyal yardıma ihtiyaç duyan insan sayısının artmasıdır. Çalışmanın bu bölümünde Şanlıurfa ilinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının il merkezinde gerçekleştirdiği sosyal amaçlı harcamalar üzerinde inceleme yapıp bu harcamalar analiz edilmeye çalışılacaktır.

3.1. Şanlıurfa İli Sosyo-Ekonomik Durumu ve Coğrafyası

Şanlıurfa ili bahsedildiği gibi Türkiye'nin hızlı gelişen ve büyüyen illerinden birisidir. Bu ilin gelişmesinde ve büyümesinde hızla büyüyen nüfusu, bulunduğu coğrafi konum, içinde barındırdığı değişik etnik kimlikler, tarihi ve turistik zenginliği, büyük ovalara ve geniş düzlüklere sahip olması ile beraber her geçen gün gelişen sanayisi etkili olabilmektedir. Bunlardan yola çıkılarak bu başlık altında Şanlıurfa ili sosyal ve ekonomik durumu ile ilgili istatistiki değerlendirmeler üzerinde durulmaya çalışılacaktır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan Şanlıurfa, doğusunda Mardin, batısında Gaziantep, kuzeybatısında Adıyaman, kuzeydoğusunda Diyarbakır illeriyle çevrilidir. 789 kilometrelik Türkiye ile Suriye sınırının büyük çoğunluğu ilin güney sınırını oluşturmuştur. Genel olarak bir ova görünümünde olan ilin merkez rakımı 518 metre, yüzölçümü 19.451 km² dir¹⁰⁵.

Şanlıurfa'nın idari yapılanmasını incelediğimizde ise, çıkarılan büyükşehir yasası ile kentteki il özel idaresi ve 30 bucak kaldırılmış, 15 belde belediyesinin ve 1.153 adet köyün tüzel kişiliğine son verilmiştir. Kentte büyükşehir belediyesi ile

¹⁰⁵ Seçilmiş Göstergelerle Şanlıurfa 2013, Türkiye İstatistik Kurumu, 2014, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara, s. 11.

beraber üç yeni merkez (Karaköprü, Haliliye, Eyyübiye) ilçe ile toplam on üç ilçe belediyesinden oluşan ikili idari yapı kurgulanmıştır¹⁰⁶.

Şanlıurfa'nın en dikkat çeken bir özelliği de dünyanın en büyük bütünleşmiş bölgesel kalkınma projelerinden olan GAP'ın tam merkezinde yer almış olmasıdır. Şanlıurfa da GAP projesinin tamamlanması ile birlikte büyük gelişme ve değişimler yaşanacaktır. GAP projesinin başlayıp devreye girmesi ile tarımın yanında sanayi ve diğer sektörler de, özellikle 1995'ten sonra tarım ürünlerine dayalı sanayi hızla gelişmeye başlamıştır¹⁰⁷.

GAP Master Planı'nda Şanlıurfa ilinin GAP'ın "Tarım ve tarıma dayalı sanayinin ihracat üssü" olacağı öngörülmüştür. Bu açıdan bakıldığında, il yüzölçümünün % 64'ü tarıma (1205000 ha), tarım alanlarının % 69,6'sı (836.000 ha) ise sulamaya elverişlidir. İlin, söz konusu tarımsal potansiyeli harekete geçirildiğinde, gerek tarımsal ürünlerde gerekse tarıma dayalı sanayileşmede büyük bir ekonomik kalkınma potansiyeline sahip olmasıdır"¹⁰⁸

3.2. Şanlıurfa İli Nüfus Yapısı

Nüfusu oluşturan unsurlar olan ve genelde kadın erkek veya genç yaşlı birde kent köy ayırımına göre yapılmaktadır. Bu bakımdan bir ülke veya bölgede yaşayan nüfusun çeşitli kriterlere göre ayrılması o ülke ve bölge hakkında bilgi sahibi olunmasını sağlamaktadır.

Şanlıurfa Türkiye doğum oranı ve doğal nüfus artış hızı en yüksek olan illerin başında gelmektedir.

¹⁰⁶Mithat Arman Karasu, "Şanlıurfa'da Kentsel Gelişme ve 6360Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu", *Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 1, Özel Sayı, (2014), s. 186.

¹⁰⁷ Seçilmiş Göstergelerle Şanlıurfa 2013, Türkiye İstatistik Kurumu, *Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası*, Ankara 2014, s. 13.

¹⁰⁸ Sedat Benek, "GAP'ın Şanlıurfa İlinin Sosyo-Ekonomik Yapısında Meydana Getirdiği Değişme/Gelişmeler" *Marmara Coğrafya Dergisi*, S. 11, İstanbul, (2005), s. 125.

Tablo 3.1. Şanlıurfa İli Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı ve Toplamı 2000-2015

YIL	ERKEK NÜFUSU TOPLAMI	ERKEK NÜFUSUN TOPLAM NÜFUSA ORANI %	KADIN NÜFUSU TOPLAMI	KADIN NÜFUSUN TOPLAM NÜFUSA ORANI %	İL NÜFUSU TOPLAMI
2000	71.170	50,61	69.460	49,39	140.630
2007	75.064	49,69	75.997	50,31	151.061
2008	75.971	49,72	76.824	50,28	152.795
2009	76.016	49,59	77.280	50,41	153.296
2010	88.358	49,41	90.479	50,59	178.837
2011	73.342	49,70	74.219	50,30	147.561
2012	74.199	49,77	74.892	50,23	149.091
2013	408.559	50,33	403.127	49,67	811.686
2014	421.553	50,35	415.627	49,65	837.180
2015	435.990	50,36	429.779	49,64	865.769

Kaynakça:http://www.yerelnet.org.tr/iller/il_ilce_nufus.php?iladi=%DEANLIURFA

Tablo 3.1 de Şanlıurfa ili merkez nüfusunun cinsiyete göre dağılımı verilmiştir. Şanlıurfa merkezinde yaşayan kadın erkek nüfusunun oranları % 49-51 aralığında birbirlerine yakın olduğu ve kadın erkek nüfus dağılımında göze çarpacak kadar farkın olmadığı görülmüştür. Şanlıurfa ilinde kadın iş gücüne özellikle tarım sektöründe önemli ihtiyaç duyulmaktadır ve kadınlar bu sektörde genelde kendi işinde istihdam edilmektedir. Son zamanlarda kadınlara yönelik istihdam projeleri ile ilgili mesleki eğitimlerin verilmesi de Şanlıurfa ilinde kadınların istihdama katılmasına büyük katkı sağlanılmıştır. Erkekler ise giderek sanayileşen ilde ağır sanayi sektöründe istihdam edilmeye başlanmıştır. İl merkez nüfusu da sanayi hamleleri ile beraber yaşanan göçlerin etkisine bağlı olarak çok büyük artış göstermiştir.

Tablo 3.2. Şanlıurfa İli Nüfusun Yerleşim Yerine Göre Dağılımı ve Toplamı 2000-2015

YILLAR	KÖY	İL MERKEZİ	MERKEZTOPLAMI
2000	77.512	63.118	140.630
2007	74.752	76.309	151.061
2008	78.459	74.336	152.795
2009	78.830	74.466	153.296
2010	119.441	59.396	178.837
2011	61.898	85.663	147.561
2012	61.434	87.657	149.091
2013	0*	811.686	811.686
2014	0*	837.180	837.180
2015	0*	865.769	865.769

Kaynakça:http://www.yerelnet.org.tr/iller/il_ilce_nufus.php?iladi=%DEANLIURFA

A

*6063 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile köyler mahalle statüsü olarak ilçe belediyelerine bağlanmıştır.

Nüfus bir ülke ya da bölgenin en önemli sosyal ve ekonomik unsurudur. Bir bölgede yaşayanların hangi bölgede yaşıyor olması o bölgenin sosyo-ekonomik yapısı hakkında bilgi vermektedir.

Tablo 3.2 de Şanlıurfa ili merkez nüfusun yerleşim yerine göre dağılımını göstermektedir. 2000 yılında Şanlıurfa ilinde merkezde toplamda 140.630 kişilik nüfus varken bu yıl içerisinde 77.512 kişisi merkez köylerde 63.118 kişisi ise il merkezinde yaşamaktaydı, tabloya bakıldığında yıllar geçtikçe merkez nüfusunun, merkez köy nüfus sayısını aşmış 2012 yılında çıkarılan 6063 sayılı Büyükşehir Yasası ile Şanlıurfa ilinin de büyükşehir olması ile il geneli şehirli nüfusuna dahil olmuştur. Bu yıldan sonra köy nüfusu kaldırılmıştır. 2000 yılı ile 2015 yılı arasında geçen sürede il merkez nüfusu yaklaşık yedi kat artarak doğal nüfus artış hızı en yüksek illerden biri olmuş ve 865.769 kişiye ulaşmıştır. Kent merkez nüfusundaki artışa eğitim, sağlık, altyapı hizmetleri gibi olanakların iyi olmasının yanında istihdamın genelde şehir merkezine yakın yerlerde olması etkili olmuştur.

Tablo 3.3.Yıllara Göre İllerin Yıllık Nüfus Artış Hızı ve Nüfus Yoğunluğu, Şanlıurfa İli 2007-2016*

YILLAR	TÜRKİYE TOPLAM	ŞANLIURFA
2007-2008	13,1	33,0
2008-2009	14,5	24,8
2009-2010	15,9	30,3
2010-2011	13,5	31,3
2011-2012	12,0	26,3
2012-2013	13,7	22,4
2013-2014	13,3	24,0
2014-2015	13,4	25,0
2015-2016	13,5	25,2

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Sonuçları

* Yıllık nüfus artış hızları hesaplanırken son yıl idari bölünüş yapısı dikkate alınmıştır.

Tablo 3.3 de Türkiye ve Şanlıurfa ili nüfus artış hızları verilmiştir. Tablo incelendiğinde Türkiye’de en yüksek artış % 15,9 oranı ile 2009-2010 yılları arasındaki geçişte olmuş en düşük yıl ise % 12,00 ile 2011-2012 döneminde olduğu görülmüştür. Diğer dönemler birbirine yakın seyretmiştir. Şanlıurfa ilinde ise bütün dönemlerde Türkiye ortalamasının üzerinde olmasının yanı sıra birçok yılda Türkiye ortalamasının iki katından daha fazla olmuştur. Şanlıurfa ilinde nüfus artış hızı oranları yıllar itibarı ile değişkenlik göstermiş olup en düşük oranın % 22,4 ile 2012-2013 dönemi en yüksek oranın ise % 33,0’lük oranla 2007-2008 dönemi olduğu görülmüştür.

Şanlıurfa’da bu artışlar beraberinde en başta alt yapı, eğitim, işsizlik gibi sorunları bunlara bağlı olarak da yoksulluğu getirmektedir.

3.3.Şanlıurfa İli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vâkifinin Örgütlenmesi

Şanlıurfa ilinde diğer bütün illerde olduğu gibi her ilçede birer adet Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı mevcut olup, 6063 sayılı büyükşehir yasası sonucu merkezin üç ilçeye ayrılması sonucu merkez valilik ve merkez üç ilçe dahil olmak üzere toplam on üç ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfıyla beraber Şanlıurfa valiliğine bağlı birde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Başkanlığı mevcuttur. Vakıflar daha öncede söylendiği üzere her biri kendi içinde bağımsız ve özerk olarak yardımlarını sürdürmektedirler. Ancak Şanlıurfa Valiliğine bağlı Merkez SYDV Mayıs 2014 tarihinden itibaren yardım işlemlerini merkez üç ilçe vakıflarına devretmiştir, bu tarihten itibaren merkez ilçeler yardım hizmetlerini yürütmektedir.

Şanlıurfa ilinde de sosyal yardımlar konusunda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları etkili rol oynamış yardımları sürekli bir biçimde yoksul ve muhtaç kesimlere ulaştırmaya çalışmışlardır. 2014 yılı Mart ayına kadar Şanlıurfa merkezde bir vakıf yardımları yoksul ve yardıma muhtaç kesime ulaştırırken 2012 yılında çıkarılan 6063 sayılı büyükşehirlerin kurulmasına dair kanunla 30 il ile beraber Şanlıurfa ili de büyükşehir olmuştur. 2014 yerel seçimlerinde il merkezi üç ayrı ilçeye ayrılmış olup bu sebeple de her ilçede vakıf kurulmuştur, toplamda merkezde dört vakıf sosyal yardımlar konusunda görev almaya başlamıştır.

3.4. Şanlıurfa İli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vâkifinin 2000 Yılı Sonrası Harcamaları

Fakir olan vatandaşlara para ve tüketim malı (aynı) transferi gerçekleştirilen programlara “kamusal yardım” ya da “refah programları” denilmektedir¹⁰⁹.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kuruldukları 1986 yılından beri vatandaşlara sürekli ve çeşitli kamusal yardımlarda bulunmuşlardır. Bu yardımlar ya aynı olacak şekilde ya da nakdi yardımlar şeklinde olmuştur.

3.4.1. Aile Destek Yardımları

Sosyal yardımlar, her zaman ve her toplumda varlığını devam ettire gelmiştir. Bu yardımların nitelikleri, kapsamaları, yöntemleri, kurumsal yapısı ve finansmanı

¹⁰⁹ Stigliz, s. 423.

zamanla farklılıklar göstermişse bile asırlardır toplum ve devlet hayatında her zaman önemli sosyal hususlardan birini teşkil etmektedir. Bu açıklamalar ışığında da en önemli sosyal yardımlardan birisi olan aile destek yardımları Şanlıurfa ilinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılan harcamalar çerçevesinde ele alınacaktır.

3.4.1.1. Aile Yardımları

Aile yardımları doğrudan ailede yaşayan bütün bireyleri kapsayacak şekilde yapılan, gıda barınma, yakacak yardımları gibi yardımlardan oluşmaktadır.

3.4.1.1.1. Gıda Yardımı

Gıda ve giyim yardımı kişilerin temel ihtiyaçlarına yönelik ve senede ramazan bayramı ve kurban bayramı öncesi gerçekleştirilen temel gıda ve giyim ihtiyaçlarına yönelik olarak yoksul ve muhtaç kesimlere yönelik gerçekleştirilen bir aile yardımı kalemidir. Bu yardım Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmalar aracılığı ile ayni ve nakdi olacak şekilde yapılmaktadır.

Tablo 3.3.Şanlıurfa İli SYDV Gıda Yardımı Harcamaları 2012-2016 (TL)

YILLAR		Teslimat Türü		TOPLAMI
		NAKDİ	AYNI	
2012	Kişi Sayısı	36.530	0	36.530
	Tutarı	2.650.000,00	0,00	2.650.000,00
2013	Kişi Sayısı	53.416	0	53.416
	Tutarı	2.867.900,00	0,00	2.867.900,00
2014	Kişi Sayısı	78.365	0	78.365
	Tutarı	3.144.635,00	0,00	3.144.635,00
2015	Kişi Sayısı	39.464	276	39.740
	Tutarı	2.577.740,00	6.338,00	2.584.078,00
2016	Kişi Sayısı	46.221	771	46.992
	Tutarı	2.413.080,00	19.521,60	2.432.601,60

Tablo 3.3 de Şanlıurfa ilinde SYDV aracılığıyla yapılan gıda yardımları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde genel olarak bu harcamalar nakdi olarak yapılmış olduğu, bazı yıllarda ise ayni olarak da yapıldığı görülmektedir. Kişilerin temel gereksinimlerinden olan gıda ve giyim ihtiyaçlarına yönelik yapılan bu harcama türü ailelere yapılan diğer yardımlarına nazaran çok yüksektir. Tabloda yer alan rakamlar çerçevesinde 2012 yılı içinde toplam 36.530 kişi gıda yardımından faydalanmış ve 2,5 milyon Türk Lirasından daha fazla yardım gerçekleşmiştir. Bir sonraki yıl olan 2013 de ise bu yardımdan faydalanan kişi sayısı yaklaşık %46,35 artarak 53.416 kişiye ulaşmış ancak; yardıma yapılan harcama tutarı bu kadar yüksek bir oranda artış göstermemiştir. 2014 yılına geldiğimizde ise yine bir önceki yıla göre yararlanan sayısı büyük bir artış göstermiş ve yaklaşık 300.000,00 Türk Lirasına ulaşmıştır. İl nüfusunun artmış olmasına rağmen 2015 yılında gıda yardımında büyük bir düşüş olmuş ve nakdi olarak 2,5 milyon Türk lirasının üzerinde bir harcama yapılmış yine bu yıl 276 kişiye 6.388,00 Türk Lirası ayni yardımda bulunulmuştur. 2016 yılı da ters ilişkili bir yıl olmuş nakdi olarak yapılan gıda yardımında yararlanan kişi sayısı artmış ancak harcama tutarı azalmıştır. Aynı yardımlara 2016 yılında da devam edilmiş ve 2015 yılına göre gıda yardımı için verilen ayni yardımların tutarı 19.521,60 Türk Lirası olarak gerçekleşmiştir. Bu yardımın nakdi verilmesindeki en büyük sakınca kişilerin temel gereksinimi olan gıda ihtiyaçlarının yerine başka türden harcamalar yaparak, alması gereken temel gıda maddelerinden kendini yoksun bırakmasıdır, ayni olarak yapılmasındaki sıkıntı ise yapılan bu yardımın standart paketler halinde olmasıdır. Bu konuda yapılabilecek çözüm ise kişilere belirli bir oranda harcama yapabilecekleri yiyecek kuponlarının verilmesi olabilir.

3.4.1.1.2. Diğer Aile Yardımı

Diğer aile yardımı gıda, yakacak, barınma yardımları dışında kalan aile yardımlarını içermektedir. Diğer aile yardımları adı konulmamış aile yardımlarından oluşmaktadır ve vakfın öz kaynaklarından ve yoğunlukla nakdi olarak yapılmaktadır. Muhtaç ve yoksul durumda bulunan ailelerin başvuruları üzerine sosyal inceleme görevlilerinin olumlu değerlendirmesi sonucunda vakıf mütevelli heyetinin onaylaması ile ailelere yapılmaktadır.

Tablo 3.4.Şanlıurfa İli SYDV Diğer Aile Yardımı Harcamaları 2012-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2012	Kişi Sayısı	927	0
	Tutarı	80.600,00	0,00
2013	Kişi Sayısı	9.775	0
	Tutarı	2.219.750,00	0,00
2014	Kişi Sayısı	25.953	0
	Tutarı	3.002.489,46	0,00
2015	Kişi Sayısı	35.727	0
	Tutarı	4.302.810,00	0,00
2016	Kişi Sayısı	33.229	0
	Tutarı	4.869.910,00	0,00

Tablo 3.4'diğer aile yardımlarının Şanlıurfa ilinde yapılan tutar ve faydalanan kişi sayısını içermektedir. 2012 ve 2016 yıllarını içeren diğer aile yardımı tablosunda harcama tutarları sürekli artış göstermiştir. 2012 de 927 kişiye 80.600,00 Türk Lirası tutarında yardım yapılmışken, bir sonraki yıl yardımdan faydalanan kişi sayısı 10,5 kat artış göstermiş ve yardıma yapılan harcama tutarında da 27,5 katın üzerinde bir artış göstermiş olup,2.219.750,00 Türk Lirası Tutarında harcama gerçekleşmiştir. 2015 ile 2016 yıllarında da her iki yılda da yararlanan kişi sayısı 30 binin üzerinde olmuş, yardım miktarı ise yine bu iki yılda da 4 milyonun üzerine çıkmıştır.

Diğer aile yardımının aile yardımları içerisinde en yüksek tutarda yapılan yardım kalemleri içerisinde yer alıyor olmasında etkili olan en önemli gerekçenin bu yardım kapsamının geniş olması ve adlandırılmayan bütün aile yardımlarının bu yardım kategorisinde yer alıyor olmasından kaynaklanmaktadır.

3.4.1.2. Barınma Yardımları

Barınma yardımları yoksul ve muhtaç kesimlere yapılan, oturamayacak derecede kötü eve ve ev araç gereçlerine sahip olan ailelere yönelik olarak gerçekleştirilmiş oldukları yardımlardır. Bu yardım ev eşyası yardımı, kira yardımı, ev

onarım yardımı, ev yapım yardımı ve diğer barınma yardım kalemlerinden oluşmaktadır. Barınma yardımları genel olarak nakdi biçimde olup, vakfın kendi kaynaklarından, sosyal inceleme memurları kararı ve mütevelli heyetinin onayı ile ihtiyaç sahiplerine yapılmaktadır.

Tablo 3.5. Şanlıurfa İli SYDV Barınma Yardımı Harcamaları Toplamı 2012-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2012	Kişi Sayısı	185	0
	Tutarı	60.300,00	0,00
2013	Kişi Sayısı	519	0
	Tutarı	158.030,00	0,00
2014	Kişi Sayısı	403	0
	Tutarı	115.050,00	0,00
2015	Kişi Sayısı	133	0
	Tutarı	52.510,00	0,00
2016	Kişi Sayısı	130	0
	Tutarı	72.450,00	0,00

Şanlıurfa ilinde Barınma Yardımları toplamının ele alındığı Tablo 3.5 incelendiğinde toplamda çok ciddi manada ve elle tutulur bir yardımın yapılmadığı görülmüştür. Tabloda yer alan beş yıllık süreçte toplamda yaklaşık 500 bin Türk Lirası civarında yardım yapılmıştır. Bu süreçte yardımdan toplam 1370 kişi faydalandırılmıştır. Yardım programından faydalanın en az olduğu yıl 2016 olurken yardım miktarının en az olduğu yıl ise 52.510,00 Türk Lirası ile 2015 yılı olmuştur. En yüksek harcama ise 519 kişiye, 158.030,00 Türk Lirası ile 2013 yılında olmuştur.

Barınma yardımları çok sıklıkla gerçekleştirilmeyen yardım türüdür, aslında bu yardımdan faydalanan sayısı az olmasına rağmen yapılan yardım tutarları yüksek olması gerekirken ailelere yapılan bu yardımlar aile sayısına bölüldüğünde o kadar

da yüksek değildir, şöyle ki harcamanın en yüksek yapıldığı yıl olan 2013 yılının ortalaması alındığında aile başı 392,13 Türk Lirası gibi bir tutar ortaya çıkmaktadır.

3.4.1.2.1. Ev Eşyası Yardımı

Barınma yardımı türünden biri olan ev eşyası yardımı, ev eşyasının kullanılmayacak kadar kötü olması ya da hiç olmaması durumunda, muhtaç ve yoksullara yönelik gerçekleştirilen bir aile yardımı türüdür. Bu yardım vakıf öz kaynaklarından gerçekleştirilen yardım türünün bir örneği olup müteveli heyetinin onayı ile yapılmaktadır.

Tablo 3.6. Şanlıurfa İli SYDV Ev Eşyası Yardımı Harcamaları 2012-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2012	Kişi Sayısı	13	0
	Tutarı	2.000,00	0,00
2013	Kişi Sayısı	23	0
	Tutarı	3.500,00	0,00
2014	Kişi Sayısı	14	0
	Tutarı	7.100,00	0,00
2015	Kişi Sayısı	0	0
	Tutarı	0,00	0,00
2016	Kişi Sayısı	40	0
	Tutarı	26.750,00	0,00

Tablo 3.6 da Şanlıurfa ilinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılan Ev Eşyası yardımının 2012-2016 yılları arasındaki harcamaları gösterilmiştir. Ev eşyası yardımı çok sık tekrarlanan bir yardım kalemi olmayıp Şanlıurfa ilinde vakıflar tarafından 2012 yılında 13 kişiye yapılmış ve 2.000,00 Türk Lirası tutarında harcama gerçekleşmiştir. 2013 de bir önceki yıla göre % 76,92'lik artışla 23 kişi olmuştur; yapılan harcama tutarı ise %75'lik artışla 3.500,00 Türk Lirası olmuştur. 2014 yılında yardım alan kişi sayısı % 39,13 oranında azalmış ancak harcama tutarı % 102,85 oranında çok ciddi bir şekilde artmıştır. 2015 de ev eşyası

yardımından hiç kimse yararlanmamış, 2016 yılında ise 40 kişiye toplamda 26.750,00 Türk Lirası tutarında harcama gerçekleştirilmiştir. Ev eşyası yardımı hayati öneme sahip olan bir harcama kalemi olmadığı için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları bu yardıma çok önem vermeyip daha çok kişiler için hayati öneme sahip olan ihtiyaçlarına yönelik yardımlara harcamalar yapıldığı düşünülmektedir.

3.4.1.2.2. Kira Yardımı

Kira yardımı oturacak evi olmayan muhtaç ve yoksul kesime nakdi olarak yapılan bir sosyal yardım türüdür. Bu yardımdan yararlanacak kişilerin aile içinde herhangi birinin adına kayıtlı ev olmayacak ve sosyal inceleme memurlarının kararı ve müteveli heyetinin onayı ile yapılacak bir yardımdır. Vakıf öz kaynaklarından yapılan aile yardımı türü olan kira yardımı ailelere aynı olarak yapılması mümkün olmayan ve nakdi olarak yapılan yardım kalemidir.

Tablo 3.7. Şanlıurfa İli SYDV Kira Yardımı Harcamaları 2012-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2012	Kişi Sayısı	172	0
	Tutarı	58.300,00 TL	0,00
2013	Kişi Sayısı	462	0
	Tutarı	144.530,00	0,00
2014	Kişi Sayısı	328	0
	Tutarı	71.550,00	0,00
2015	Kişi Sayısı	94	0
	Tutarı	35.450,00	0,00
2016	Kişi Sayısı	84	0
	Tutarı	45.700,00	0,00

Tablo 3.7 de Şanlıurfa ilinde yoksul ve muhtaç durumda olup evi olmayan ailelere yönelik SYDV tarafından gerçekleştirilen barınma yardımı kalemi olan kira yardımı için yapılan harcamalar yer almaktadır. Sürekli artan genç ve dinamik nüfusa

sahip Şanlıurfa’da her geçen gün aile sayısı da bununla birlikte artmaktadır. Kira yardımlarına bakıldığında ise artış ve azalışların olduğu bir yardım türü olduğu görülmüştür. 2012-2016 arasındaki beş yıllık süreçte en fazla yardımın 462 aileye 144 bin Türk Lirası tutarındaki harcama ile 2013 yılı olmuştur. 2014 yılında ve sonraki yıllarda ise azalış devam etmiştir. 2016 yılında 84 aileye 45.700,00 Türk Lirası harcama yapılmıştır. Kira yardımı ailede daha çok çalışamayacak durumda olan yaşlı ve hastası bulunan yoksul ve muhtaç ailelere yapılması gerekmektedir, aksi halde bu yardım esas kişilere ulaşmayıp bedavacılık sorununu gündeme getirmektedir.

3.4.1.2.3. Ev Onarım Yardımı

Ev onarım yardımı bir diğer aile yardım programıdır, oturulamayacak derecede harabe olan yoksul ve muhtaç kesimlerin evlerinin onarılması ve yaşanabilir hale getirilmesi için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından gerçekleştirilen ve genelde nakdi olarak yapılan yardımlardır. Ev onarımı yardımı ev sahibi olup ve bu evlerin oturulamayacak derecede kötü olduğu ancak bu durumu düzeltecek imkanları olmayanlara yönelik yapılan aile yardımlarıdır.

Tablo 3. 8. Şanlıurfa İli SYDV Ev Onarım Yardımı Harcamaları 2012-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNİ
2012	Kişi Sayısı	0	0
	Tutarı	0,00	0,00
2013	Kişi Sayısı	34	0
	Tutarı	10.000,00	0,00
2014	Kişi Sayısı	26	0
	Tutarı	21.750,00	0,00
2015	Kişi Sayısı	20	0
	Tutarı	11.360,00	0,00
2016	Kişi Sayısı	0	0
	Tutarı	0,00	0,00

Tablo 3.8 de bir diğ er barınma yardımı olan ev onarım yardımı için Şanlıurfa ilinde yapılan harcamalara yer verilmiştir. Ev onarım yardımı kapsamında son beş yıllık periyotta 80 aileye toplamda 43.110,00 Türk Lirası tutarında harcama yapılmıştır. Harcamaların yapıldığı aile sayısının en yüksek olduğu yıl 34 aile ile 2013 yılı olmuşken, tutar olarak ise 21.750,00 Türk Lirası ile 2014 yılı olmuştur. Şanlıurfa ilinde SYDV'ler bu yardıma çok harcama yapmadığı, yaptıkları yardımların çok az olduğu düşünülerek ihtiyaçlara tam anlamıyla karşılık vermediği düşünülmektedir.

3.4.1.2.4. Ev Yapımı Yardımı

Ev yapımı yardımı yoksul ve muhtaç durumda olan ve oturulamayacak derecede kötü evi olan ailelerin mağduriyetlerinin giderilmesi için yapılan yardımdır. Ev yapımı yardımına çok fazla yer verilmemektedir ve vakfın öz kaynaklarından yapılmaktadır.

Tablo 3. 9. Şanlıurfa İli SYDV Ev Yapımı Yardımı Harcamaları 2014 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2014	Kişi Sayısı	13	0
	Tutarı	10.750,00	0,00

Tablo 3.9 da Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Şanlıurfa ilinde aile yardımları içerisinde yer alan ve vakfın öz kaynaklarından yapılan ev yapım yardımları yer almaktadır. 2012- 2016 arasında geçen beş yıllık süreçte sadece 2014 yılında yapılan bu yardıma 10.750,00 Türk Lirası harcanmış olup, çok yüksek maliyetli bir yardım olması düşünülen bu yardım programına bakıldığında miktar olarak çok düşük gerçekleştiği görülmüştür. Bu yardıma harcanan tutara bakıldığında 13 aile için yardım oldukça düşük olmasının yanı sıra bu harcama tutarı ile ev yapımının çok zor hatta mümkün olmayacağı düşünülmektedir.

3.4.1.2.5. Diğer Barınma Yardımı

Diğer barınma yardımları, barınma yardımları içerisinde yer alan ev eşyası yardımı, kira yardımı, ev onarım yardımı, ev yapım yardımı dışında gerçekleştirilen barınma yardımlarını kapsamaktadır. Bu yardım barınma yardımı sayılıp ancak herhangi bir barınma yardım kalemine dahil olmayan yardımlardan oluşmaktadır.

Tablo 3. 10. Şanlıurfa İli SYDV Diğer Barınma Yardımı Harcamaları 2012-2014 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNİ
2012	Kişi Sayısı	22	0
	Tutarı	3.900,00	0,00
2013	Kişi Sayısı	19	0
	Tutarı	5.700,00	0,00
2014	Kişi Sayısı	6	0
	Tutarı	1.000,00	0,00
2015	Kişi Sayısı	0	0
	Tutarı	0,00	0,00
2016	Kişi Sayısı	0	0
	Tutarı	0,00	0,00

Tablo 3.10 da diğer barınma yardımı adı altında Şanlıurfa ilinde yapılan yardım harcamalarından oluşmaktadır. Tabloda da görüldüğü gibi yardımdan faydalanan aile sayısı giderek azaldığı ve son iki yılda da bu yardımın yapılmadığı görülmektedir. Yapılan yardımların ortalaması alındığında 2012 yılında her aileye ortalama 177,27 Türk Lirası, 2013 yılında 300,00 Türk Lirası, 2014 yılında ise 166,67 Türk Lirası civarında harcamalar yapıldığı görülmüştür. Yardımdan faydalanan kişinin ihtiyacının ne olduğunun tam olarak bilinmemesinden, bu yardım muhtaç ve yoksul olan kişilere ne düzeyde fayda sağladığı konusunda sağlıklı bir değerlendirme yapmak oldukça güçtür.

3.4.1.3. Yakacak Yardımları

Yakacak yardımları yoksul ve muhtaç durumda olan ailelere kışın ısınmaları için genelde aynı olarak yapılan ve aile yardımları içerisinde sunulan sosyal yardım hizmetidir.

3.4.1.3.1. TKİ Kömür Yardımı

Yakacak yardımı içerisinde yer alan çoğunlukla aynı olarak yapılmakta olan ve her aileye en az 500 kg hazır standart torbalar halinde verilen kömür yardımı bir diğer aile yardımı türüdür. Yardımlar ihtiyaç sahibi kişilere ulaştırılırken öncelikli olarak illere getirilmesinde; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, illere ulaştıktan sonra il valiliğinin görevlendirilmesi ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılmaktadır.

Tablo 3. 11. Şanlıurfa İli SYDV TKİ Kömür Yardımı Harcamaları 2012-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü		TOPLAMLARI (Nakdi + Ayni)
		NAKDİ	AYNI	
2012	Kişi Sayısı	20	38.100	38.120
	Tutarı	400,00	1.543.201,33	1.543.601,33
2013	Kişi Sayısı	0	38.346	38.346
	Tutarı	0,00	1.770.638,58	1.770.638,58
2014	Kişi Sayısı	0	81.853	81.853
	Tutarı	0,00	3.003.939,11	3.003.939,11
2015	Kişi Sayısı	10	116.703	116.713
	Tutarı	550,00	5.151.695,55	5.152.245,55
2016	Kişi Sayısı	0	105.438	105.438
	Tutarı	0,00	4.269.525,44	4.269.525,44

Tablo 3.11de bir aile yardımı olan ve ağırlıklı olarak aynı yapılan kömür yardımının Şanlıurfa ilinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının merkez ve merkez ilçelerde yaptığı harcamalar yer almaktadır. 2012 yılında yapılan

yardımların aile sayısına bakıldığında % 0,05'lik kısmı nakdi ve 400,00 TL olarak yapılmış, aynı yıl nakdi yapılan harcama oranının toplam harcamaya oranı ise % 0,026 ya denk gelmektedir. Kömür yardımında son beş yıllık süreçte 2012 den 2015 e kadar sürekli artışın olduğu 2016 da düşüş yaşandığı görülmüştür. Tutar olarak en fazla artışın ise 2014-2015 arasında, aile sayısında ise 2013-2014 yılları arasındaki geçişte olduğu görülmüştür. Kömür yardımları ile muhtaç ve yoksul durumda bulunan ailelerin kışı daha rahat bir şekilde geçirmeleri amaçlanmıştır. Her ne kadar Şanlıurfa ili iklimsel olarak çok soğuk olmasa da bu yardıma ihtiyaç duyan aileler mevcuttur. Bu yardım aynı yapıyor olmasındaki sakıncalardan birisi de ailelerin bazen suistimal ederek aldıkları kömürü para karşılığında başka kişilere satıyor olmasıdır, böyle bir durumda bu yardımdan faydalanacak olan ailelerin daha dikkatli ve titiz bir şekilde seçilmesi daha uygun olacaktır.

3.4.1.3.2. Diğer Yakacak Yardımı

Diğer yakacak yardımı da yoksul muhtaç durumda bulunan ailelere yönelik yapılan kışlık ısınma ihtiyaçlarına yönelik olarak verilen aile yardımı türüdür. Daha çok kömür yardımı yapıldığı için bu yardım önemsenecek kadar yüksek düzeyli değildir, bu yardım türü de vakfın öz kaynaklarından yapılmaktadır ve ağırlıklı olarak da nakit ödemeler şeklinde gerçekleştirilmektedir.

Tablo 3. 12. Şanlıurfa İli SYDV Diğer Yakacak Yardımı Harcamaları 2012-2013 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2012	Kişi Sayısı	241	0
	Tutarı	13.700,00	0,00
2013	Kişi Sayısı	664	0
	Tutarı	43.800,00	0,00

Tablo 3.12 de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından Şanlıurfa İlinde gerçekleştirdikleri yakacak yardımlardan oluşmaktadır. Bu yardımda 2013 yılından sonra yer verilmemiş olup, 2012 ve 2013 yılında 885 kişi ya da aileye toplamda 57.500,00 Türk Lirası tutarında harcama gerçekleştirilmiştir. Bu yardımda

kömür yardımı gibi ailelerin ısınma ihtiyacına yönelik olup kömür yardımının tamamen yaygınlaşması ile artık yapılmadığı düşünülmektedir.

3.4.2.Sağlık Yardımları

Sağlık yardımları yoksul ve muhtaç durumda bulunan kişilerin bir an önce sağlıklarına kavuşmaları ya da hastalanmamaları için yapılan yardımlardır. Bu yardım hem merkezden aktarılan hem de vakfın öz kaynaklarından yapılan aktarımlar ile gerçekleştirilmektedir.

Sağlık yardımları olan şartlı sağlık yardımı, şartlı gebelik yardımı, tedavi destek yardımı, ilaç yardımlarından oluşmaktadır. Bu yardımlar hakkında aşağıda başlıklar halinde bilgiler verilip tablolar ile Şanlıurfa ili merkezdeki yapılan sağlık yardımları incelenecektir.

3.4.2.1. Şartlı Sağlık Yardımı

Şartlı Sağlık Yardım Programı kapsamında, 0 ile 6 yaş arasındaki çocuklara, cinsiyet farkı olmaksızın yapılan aylık 35 TL ödemelerdir. Yardımdan faydalanan çocukla ilgili takip aralıkları ile ilgili mevzuat Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen ölçülerde yapılmaktadır¹¹⁰.

¹¹⁰<http://alo144.aile.gov.tr/mevzuat-bilgi-portali/sartli-egitimsaglik-yardimi> 06.04.2017.

Tablo 3. 13. Şanlıurfa İli SYDV Şartlı Sağlık Yardımı Harcamaları 2012-2016 (TL)

Yıllar	Teslimat Türü		Toplam Sağlık Harcamaları	Şartlı Sağlık Yardımlarının Toplam Sağlık Yardımlarına Oranı %	
	NAKDİ	AYNI			
2012	Kişi Sayısı	1.109	0	1.127	98,40
	Tutarı	48.600,00	0,00	60.175,92	80,77
2013	Kişi Sayısı	9.162	0	9.628	95,16
	Tutarı	283.320,00	0,00	326.400,00	86,80
2014	Kişi Sayısı	16.613	0	17.740	96,65
	Tutarı	1.843.425,00	0,00	1.968.175,00	93,66
2015	Kişi Sayısı	31.512	0	35.275	89,33
	Tutarı	8.687.630,00	0,00	9.333.970,00	93,08
2016	Kişi Sayısı	46.793	0	53.627	87,26
	Tutarı	14.741.300,00	0,00	16.003.380,00	92,11

Tablo 3.13 de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma vakıflarının Şanlıurfa il merkezinde yapmış olduğu şartlı sağlık harcamalarının 5 yıllık sürecine yer verilmiştir. Şartlı sağlık yardımları belirli şartları sağlayan yoksul ve muhtaç durumda olan ve sağlık sorunları yaşayan kişilere yapılan yardımdır. Bu yardım için Şanlıurfa il merkezinde yapılan harcama ve bu yardımdan faydalanan kişi sayısı sürekli artış göstermiştir. Şanlıurfa ilinde yapılan sağlık yardımlarına oranlandığında ise en yüksek sağlık yardımı türü olduğu görülmüştür. Yıllar itibari ile incelendiğinde 2012 yılında sağlık için yapılan yardımlardan yararlananların % 98,40 gibi bir oranı Şartlı sağlık yardımı almış ve bu kişilere yapılan Şartlı sağlık yardımı harcamaları ise % 80,77 ye tekabül etmiştir. Bu oranlar dalgalı seyretmiş olup yapılan şartlı sağlık yardım oranının en yüksek olduğu yıl %93,66 ile 2014 de olmuştur. En düşük olduğu yıl ise az öncede söylendiği gibi 2012 yılı ve % 80,77’dir.

Sağlık için yapılacak harcamaların ekonomiye dolaylı etkisi söz konusudur, bu türden harcamalar emek faktörünün daha sağlıklı hal alıp, emeğin verimliliğini arttırarak milli hasılanın artmasına katkıda bulunmaktadır¹¹¹. Şanlıurfa ilinde gelecek nesillerin daha sağlıklı yetişmeleri için yapılan sağlık yardımlarının fazla oluşu olumlu bir durumdur.

3.4.2.2.Şartlı Gebelik Yardımı

Şartlı gebelik yardımı şartlı nakit transferleri türlerinden birisi olup, sağlık yardımı kalemi içerisinde yer alır. Annelerin gebelik döneminden çocuğu doğduğu süreye kadar ve daha sonrasında yapılan yardımdır. Bu yardım ile muhtaç durumda olan kişilerin gebelik dönemi ve sonrasında daha rahat yaşamaları için yapılmaktadır.

Tablo 3. 14. Şanlıurfa İli SYDV Şartlı Gebelik Yardımı Harcamaları 2012-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNİ
2012	Kişi Sayısı	14	0
	Tutarı	540,00	0,00
2013	Kişi Sayısı	453	0
	Tutarı	13.780,00	0,00
2014	Kişi Sayısı	1.073	0
	Tutarı	92.050,00	0,00
2015	Kişi Sayısı	3.590	0
	Tutarı	575.260,00	0,00
2016	Kişi Sayısı	6.650	0
	Tutarı	1.148.160,00	0,00

Tablo 3.14 Şanlıurfa il merkezinde Sosyal yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığı ile yapılan şartlı gebelik yardımları gösterilmiştir. Şanlıurfa ili doğum oranının yüksek olması bu yardım harcamalarının da sürekli artış içinde olmasına neden olmuştur. 2012 yılında gebelik yardımından sadece 14 kişi

¹¹¹Nadaroğlu, s. 167.

faydalanırken bu sayı 2016 yılına geldiğimizde 475 katına çıkarak 6.650 kişiye ulaşmıştır. Bu yardım harcamalarında son beş yılda sürekli artış eğilim gözlenmiş ve 2016 yılında 1.148.160,00 TL harcama gerçekleştirilmiştir. Sağlıklı doğum için doğum öncesinden başlanan bu yardım doğumdan sonra da belli bir süre devam etmektedir, bu sayede bebek doğum ölümlerini önüne geçilmiş olunacak ve anne ile bebeğin sağlıklı bir şekilde hayatlarına devam etmeleri sağlanacaktır. Yoksul ve muhtaç kesimin yanında doğum oranının da en yüksek olduğu bir il olan Şanlıurfa için bu tür yardımlar önemlidir ve yardım alan anne sayısının giderek yükselmesi şartlı gebelik yardımını daha anlamlı kılmaktadır.

3.4.2.3. Tedavi Destek Yardımı

Tedavi destek yardımları yoksul ve muhtaç durumda bulunan hasta olan kişilere yönelik daha iyi şartlar altında sağlık kontrollerini ve tedavilerini yapabilmelerini sağlamaya yönelik yapılan tıbbi malzeme tıbbi cihaz, ilaç yardımının yanında acil tedavi yardımlarından oluşmaktadır.

3.4.2.3.1. Tıbbi Malzeme-Cihaz Yardımı

Tıbbi malzeme cihaz yardımı sağlık sorunları nedeniyle bazen zorunlu olarak malzeme veya cihaz kullanmak mecburiyetinde olan yoksul ve muhtaç durumdaki kişilere yapılan yardımlardır.

Tablo 3. 15. Şanlıurfa İli SYDV Tıbbi Malzeme -Cihaz Yardımı Harcamaları 2015-2016(TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2015	Kişi Sayısı	4	0
	Tutarı	14.000,00	0,00
2016	Kişi Sayısı	5	0
	Tutarı	24.800,00	0,00

Tablo 3.15 de Şanlıurfa il merkezinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılan Tıbbi Malzeme Cihaz Yardımı yardımları yer almaktadır. Tabloda bu yardım için son iki yıl olan 2015 ve 2016 harcamaları

gösterilmiş olup, 2015 yılında 4 kişiye 14.000,00 Türk Lirası ve 2016 yılında 5 kişiye 24.800,00 Türk Lirası ödeme yapılmıştır. Bu tür yardımlar kişilere özel olduğu için o kişinin ihtiyacına göre değişkenlik gösterip sabit değildir, tablodaki yardım alanlar ile tutarlar arasında bu yüzden farklılık olabilmektedir. Sağlık yardımları önemli ve göz ardı edilmemesi gereken yardımlardır, tıbbi cihaz yardımları ile kişiler toplumla daha kolay entegre oldukları için bu yardımlara ihtiyaç duyan yoksul ve muhtaç hastaların geri çevrilmemesi ve gerekli yardımın sağlanması oldukça önemlidir.

3.4.2.3.2.Acil Hastane Gideri Yardımı

Acil hastane yardımı sağlık yardımları içerisinde yer alan muhtaç ve yoksul durumda olan aile ve kişilere destek amaçlı acil sağlık ihtiyaçlarına yönelik olarak yerine getirilen transfer harcamalarındandır. Bu yardımın kişilere mahsus olması nedeniyle, kişinin ihtiyacına göre vakfın öz kaynaklarından ödenmektedir.

Tablo 3. 16. Şanlıurfa İli SYDV Acil Hastane Gideri Yardımı Harcamaları 2014-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2014	Kişi Sayısı	2	0
	Tutarı	400,00	0,00
2015	Kişi Sayısı	0	0
	Tutarı	0,00	0,00
2016	Kişi Sayısı	1	0
	Tutarı	3.000,00	0,00

Tablo 3.16 da acil hastane giderleri için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Şanlıurfa ili merkezinde yaptığı yardımlar ele alınmıştır. Tablodan da görüldüğü gibi bu yardıma çok büyük oranda harcama yapılmadığı,2015 yılında kimse bu yardımdan faydalanmadığı 3 yıl içerisinde de sadece 3 kişiye toplamda 3.400,00 Türk Lirası tutarında ödeme yapıldığı görülmüştür. Bu yardımın belli bir standart ve şartının olmaması yardımın dalgalanmalar göstermesine, yardım alan

kişiler arasındaki tutarında farklı olmasına neden olabilmektedir. Yardımın tutar ve harcamalarının az olmasının nedeni olarak acil hasta olunması sebebiyle yardıma başvuran kişilerin sayısının az olması olduğundan kaynaklanmaktadır.

3.4.2.4. İlaç Yardımı

İlaç yardımı ilaç alamayacak ihtiyaç sahibi muhtaç ve yoksul hastalar için yapılan sağlık harcamasıdır.

Tablo 3. 17. Şanlıurfa İli SYDV İlaç Yardımı Harcamaları 2012 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2012	Kişi Sayısı	2	0
	Tutarı	8.785,92	0,00

Tablo 3.17 de Şanlıurfa ilinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının il merkezinde yapmış oldukları ilaç yardımlarını içermektedir. Son beş yılda sadece 2012 yılında bu yardım türüne yer verilmiş ve 2 kişi faydalanmıştır. Bu kişilere toplamda 8.785,92 Türk Lirası harcama yapılmıştır. Bu yardımın düşük oranda gerçekleşmesi ve hatta 2012 den sonra yapılmıyor olması genel sağlık sigortası kapsamına alınanların ilaçlarını temin ederken bu sigorta sisteminden yararlanıyor olmasıdır.

3.4.2.5. Diğer Sağlık Yardımı

Diğer sağlık yardımları, sağlık yardımı olup; şartlı sağlık yardımı, şartlı gebelik yardımı ve tedavi destek yardımları dışında kalan yardımları içermektedir.

Tablo 3. 18. Şanlıurfa İli SYDV Diğer Sağlık Yardımı Harcamaları 2012-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2012	Kişi Sayısı	2	0
	Tutarı	2.250,00	0,00
2013	Kişi Sayısı	13	0
	Tutarı	29.300,00	0,00
2014	Kişi Sayısı	56	0
	Tutarı	32.300,00	0,00
2015	Kişi Sayısı	169	0
	Tutarı	57.080,00	0,00
2016	Kişi Sayısı	178	0
	Tutarı	86.120,00	0,00

Şanlıurfa ili Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının diğer sağlık yardımlarının ele alındığı Tablo 3.18 de yapılan yardım harcamaları ve yardımdan yararlananların sayısı sürekli artmış olup, yardım alan kişiler ile yapılan harcamalar arasında oranlama yapıldığı zaman bir denge olmadığı görülmüştür. Diğer sağlık yardımları için yapılan harcama tutarında en fazla artış 2012 yılından 2013 yılı arasında 10 katın üzerinde olmuştur. En yüksek harcama tutarı ise 2016 yılında 178 kişiye yapılan 86.120,00 Türk Lirasıdır. Diğer sağlık harcamaları yine sağlık yardımları açısından önemsenmesi gereken bir yardımdır, bu yardım sağlıklı ve topluma fayda sağlayacak insanların hastalıklarının giderilmesi açısından önemlidir. Şanlıurfa ilinde bu yardım için yapılan harcama tutarları ve kişi sayısında artışların olması ise olumludur.

Tablo 3. 19. Şanlıurfa İli SYDV Sağlık Yardım Harcamaları Toplamı 2012-2016 (TL)

Yıllar		Sağlık Yardımları Toplamı	Toplam SYDV Yardımı Harcamaları	Sağlık Yardımı Toplam Harcamalarının ve Yararlanan Kişi Sayısının Toplam Yardım Harcamalarına Oranı%
2012	Kişi Sayısı	1.127	100.038	1,12
	Tutarı	60.175,92	56.843.920,00	0,11
2013	Kişi Sayısı	9.628	129.146	7,45
	Tutarı	326.400,00	65.504.197,66	0,50
2014	Kişi Sayısı	17.740	245.760	7,22
	Tutarı	1.968.175,00	83.101.580,29	2,37
2015	Kişi Sayısı	35.275	201.004	17,55
	Tutarı	9.333.970	110.064.257,95	8,48
2016	Kişi Sayısı	53.627	337.692	15,88
	Tutarı	16.003.380,00	133.002.256,51	12,00

Tablo 3.19 Şanlıurfa ili merkezinde, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının sağlık yardımları için yaptığı toplam harcamalardan oluşmaktadır. Bütün sağlık yardımlarının toplamı incelendiğinde, yardım alan sayısı ve buna bağlı olarak da yapılan yardım harcamalarının da sürekli arttığı görülmüştür. Sağlık harcamalarının genel yardım harcamalarına oranları daha yüksek olması gerektiği düşünülmektedir. 2012 yılında 56.843.920,00 Türk Lirası harcamanın sadece % 0,11’lik kısmı olan 60.175,92 Türk Lirası sağlık yardımı olarak verilmiştir. Bu oranlar ve harcamalar giderek artış gösterse de sağlık gibi önemli bir alana yapılan yardımların yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Çünkü sağlıklı yetişmiş insanların topluma katma değeri yüksek olacak ve doğrudan ekonomi içerisinde yer alacaklardır. Rakamlar analiz edildiğinde çarpıcı görünen bir diğer husus da yardım alanların oranları ile harcamalar arasındaki farktır, yardım alanların oranına göre

harcamaların oranı daha düşük seviyede kalmış, bu oranlar arasında paralellik olmadığı görülmüştür.

Örnek verilecek olunursa 2014 yılında sağlık yardımından yararlananların sayısını toplam yardım alanlara oranı %7,22 iken, bu yardıma yapılan harcama oranının ise % 2,37 olduğu bu farkın ne kadar derin ve göze çarpıcı olduğunu göstermiştir.

Sağlık yardımlarının hemen hepsinde tekrar edildiği gibi önemli bir alan olan bu yardıma ciddi hassasiyetin gösterilmesi gerektiği, sağlık durumu iyi olmayan hasta ve yoksul, muhtaç ailelere yardımın ulaştırılması gereklidir. Sosyal devlet olma yolunda gerekli harcamalardan birisi olan sosyal koruma harcamaları sağlık sektörünü de kapsamaktadır, bu açıdan giderek sosyal harcamalar yönündeki yükselişin sağlık alanında kendini daha ciddi bir biçimde göstermesi önemli olacaktır.

3.4.3.Eğitim Yardımları

Eğitim yardımları özellikle ülke geleceği açısından önem arz etmektedir. Eğitilmiş toplumun başta sosyal olmak üzere ekonomik ve diğer alanlarda da her zaman öne çıkacağı aşikârdır. Bu yüzden eğitime önem verilmesi gereklidir, eğitime muhtaç ve kendini geliştirmeye yönelik becerileri olup eğitim alma imkânı olmayanlara destek konusunda gerekli ehemmiyet verilmeli ve bu insanların bütün eğitim imkânları sağlanmalıdır.

Eğitim sayesinde yetişmiş kalifiye insan gücünün ekonomiye daha fazla katma değer katacağı, daha bilinçli bir istihdam yapısı olacağı ve teknik donanımları sayesinde teknoloji sektöründe daha öne çıkılacağı da bilinmektedir. Bu açıdan eğitim yardımı sürekli yapılan bir yardım türü olmalıdır.

Eğitim yardımları şartlı eğitim yardımları, şartlı bağışlardan yapılan eğitim yardımları, eğitim materyali yardımı ve diğer eğitim yardımlarını kapsamaktadır.

3.4.3.1.Şartlı Eğitim Yardımı

Türkiye’de uygulanan Şartlı Nakit Transferleri programı üç ana bileşenden oluşmaktadır. Bu bileşenler eğitim, sağlık ve gebelik yardımları programlarıdır. Maddi imkânsızlıklar nedeniyle eğitim hayatını sürdüremeyen yoksul kesime yönelik yardımlar yapılmaktadır, bu yardımlardan biriside Şartlı Eğitim Yardımlarıdır. Belirli

şartlara bağlanmış olan eğitim yardımında dikkat çekilen şart öğrencinin halen eğitim görüyor olması, eğitim seviyesi ve öğrencilerin öğrenime devam durumudur. Bu yardım her öğrenciye kız erkek ayırımı göz önüne alınarak yapılmaktadır ve yardımlar anne adına açılan PTT hesabına yatırılmaktadır. Şanlıurfa ilinde yüksek doğum oranı ve genç nüfusu gereği bu yardım oranı yüksek olmaktadır.

Tablo 3. 20. Şanlıurfa İli SYDV Şartlı Eğitim Yardımı Harcamaları 2012-2016 (TL)

Yıllar	Teslimat Türü		Toplam Eğitim Yardımları	Şartlı Eğitim Yardımı Alanların ve Yardımların Toplamının Toplam Eğitim Yardımı Alanlara ve Toplam Eğitim Yardımına Oranı(%)	
	NAKDİ	AYNI			
2012	Kişi Sayısı	46.605	0	51.523	90,45
	Tutarı	13.414.390,00	0,00	14.163.875,00	94,71
2013	Kişi Sayısı	54.354	0	56.483	96,23
	Tutarı	11.316.110,00	0,00	11.906.350,00	95,04
2014	Kişi Sayısı	103.068	0	103.287	99,79
	Tutarı	15.397.861,59	0,00	15.523.061,60	99,19
2015	Kişi Sayısı	68.638	0	69.041	99,42
	Tutarı	20.105.448,37	0,00	20.435.208,37	98,39
2016	Kişi Sayısı	76.107	0	76.427	99,59
	Tutarı	20.230.165,40	0,00	20.499.715,40	98,69

Tablo 3.20 de Şanlıurfa ilinde yapılan şartlı eğitim ve bu eğitim yardımının toplam eğitim harcamalarına oranı yer almaktadır. Tabloda yer alan rakamlardan da anlaşılacağı gibi şartlı eğitim yardımlarının toplam eğitim yardımına oranı ve yardım alan öğrencilerin toplamına oranı bütün yıllarda % 90'ın üzerinde seyretmiş hatta birçok yılda % 100'e yaklaşmıştır. Şartlı eğitim için yapılan harcama tutarın en yüksek olduğu yıl 20.230.165,40 Türk Lirası ile 2016 olurken, yardımdan faydalanan

öğrenci sayısının en yüksek olduğu yıl ise 103.068 kişi ile 2014 yılı olmuştur. Şanlıurfa nüfus piramidine bakıldığında genç ve çocuk oranının geniş olması bu yardım harcamalarının da yüksek olmasını beraberinde getirmektedir. Tabloda dikkat çeken bir husus da yardımdan faydalanan öğrenci sayısının oranı ile yardım harcamaları oranı arasında aşırı farkın olmadığı, hemen hemen aynı olduğu görülmüştür. Şartlı eğitim yardımlarının toplam eğitim yardımlarına oranının bu derece yüksek olmasındaki neden olarak ise bu yardımın doğrudan merkezden vakıf aracılığı ile ödeniyor olmasıdır. Şartlı eğitim yardımları sayesinde Şanlıurfa ilinde birçok öğrenci eğitim hayatını sürdürmeye devam etmiş az da olsa öğrencilerin aileleri üzerindeki yük hafifletilmiştir.

3.4.3.2.Şartlı Bağışlardan Yapılan Eğitim Yardımı

Şartlı bağışlardan yapılan eğitim yardımları yükseköğretimde eğitim görmekte olan yoksul ve muhtaç öğrencilere yönelik düzenlenen eğitim yardım türüdür.

Bu yardımlar sayesinde yükseköğretimde eğitim hayatına devam eden öğrencilerin bu eğitimleri sürecinde mağdur olmamaları ve ihtiyaçlarını karşılamaları için bu kişilerin müracaatının uygun görülmesi üzerine faydalandırılmaktadırlar.

“Burs verilmesi amacıyla gerçek ve tüzel kişilerden kabul edilen şartlı bağışlar nedeniyle vakıfların hesaplarında biriken miktarlardan ilgili vakıf mütevelli heyetince karar verilen kısım, 3294 sayılı Kanun gereğince kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulu onayıyla diğer vakıflara aktarılabilir. Bu şekilde aktarılan miktarlar yalnızca ihtiyaç sahibi öğrencilere burs verilmesi amacıyla kullanılır”¹¹².

¹¹² Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına Yapılan Şartlı Bağışlardan Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs Verilmesi Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete Tarihi: 08.10.2011 Resmi Gazete Sayısı: 28078.

Tablo 3. 21. Şanlıurfa İli SYDV Şartlı Bağışlardan Yapılan Eğitim Yardımı Harcamaları 2012-2016 Türk Lirası (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2012	Kişi Sayısı	110	0
	Tutarı	65.250,00	0,00
2013	Kişi Sayısı	104	0
	Tutarı	114.300,00	0,00
2014	Kişi Sayısı	105	0
	Tutarı	53.700,00	0,00
2015	Kişi Sayısı	85	0
	Tutarı	135.150,00	0,00
2016	Kişi Sayısı	93	0
	Tutarı	134.250,00	0,00

Tablo 3.21 de Şanlıurfa ili Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığı ile yapılan şartlı bağışlardan yapılan eğitim yardımları gösterilmiştir. Çok fazla kişinin yararlanmadığı bu yardıma, yapılan yardımlarda yıllar itibarı ile dalgalanmalar göstermiştir. Yardımdan 85 kişi ile en az faydalananın olduğu 2015 yılında 135.150,00 Türk Lirası ile en fazla harcama yapılmıştır. 110 kişi ile en fazla yararlananın olduğu 2012 de ise sadece 62.250,00 Türk lirası harcama yapılmıştır. Bu yardımın özellikle yükseköğretimdeki öğrencilere yapılması bakımından önemsenmesi gerekmektedir. Şanlıurfa da bu yardıma ihtiyaç duyan daha fazla kişinin olduğu göz önüne alındığında bağışlar ve yapılan yardımlar oldukça yetersizdir.

3.4.3.3.Eğitim Materyali Yardımı

Her eğitim-öğretim yılının başlangıcında yoksul ve muhtaç ailelerin ilköğretim ve orta öğretimde eğitimine devam eden çocukları için eğitim yardımları yapılmaktadır.

Eğitim yardımlarından birisi olan, çanta kırtasiye giyim gibi okul ihtiyaçları için Fon'dan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına bölgenin veya ilin nüfus ile sosyoekonomik düzeyine göre yapılan aktarımlardır. Eğitim yardımlarının çoğunun şartlı eğitimden karşılandığı için bu türden yardımlar azımsanacak kadar düşük düzeyde yapılmaktadır.

Tablo 3. 22. şanlıurfa İli SYDV Eğitim Materyali Yardımı Harcamaları 2013-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2013	Kişi Sayısı	3	0
	Tutarı	2.400,00	0,00
2014	Kişi Sayısı	0	0
	Tutarı	0,00	0,00
2015	Kişi Sayısı	0	0
	Tutarı	0,00	0,00
2016	Kişi Sayısı	1	0
	Tutarı	1.500,00	0,00

Tablo 3.22de eğitim yardımı türü olan eğitim materyali yardımı için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının şanlıurfa merkezde yapmış oldukları harcamalar yer almaktadır. Bu yardıma şanlıurfa da çok yer verilmediği 5 yılda 4 öğrenciye toplamda 2.900,00 Türk Lirası tutarında yardım yapıldığı görülmüş, hatta 2012 yılında bu yardıma yer verilmediği görülmüştür. Eğitim materyali yardımının düşük seyretmesini nedeni olarak da yapılan diğer eğitim yardımlarının özelikle şartlı eğitim yardımlarına yapılan yardımın bu tür ihtiyaçları karşılıyor olmasından kaynaklı olduğu söylenebilir.

3.4.3.4.Diğer Eğitim Yardımı

Diğer eğitim yardımı şartlı nakit yardımı, şartlı bağışlardan yapılan eğitim yardımları ve eğitim materyali yardımı dışında kalan yardımları kapsamaktadır.

Tablo 3. 23. Şanlıurfa İli SYDV Diğer Eğitim Yardımı Harcamaları 2012-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2012	Kişi Sayısı	4.808	0
	Tutarı	687.235,00	0,00
2013	Kişi Sayısı	2.022	0
	Tutarı	473.540,00	0,00
2014	Kişi Sayısı	114	0
	Tutarı	71.500,00	0,00
2015	Kişi Sayısı	318	0
	Tutarı	194.610,00	0,00
2016	Kişi Sayısı	226	0
	Tutarı	133.800,00	0,00

Tablo 3.23 de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Şanlıurfa ilinde yapmış oldukları diğer eğitim yardım alanlara ve harcamalara yer verilmiştir. 2012 yılı ile 2013 yıllarında bu yardımlara, sonraki yıllara göre daha fazla yardım yapılmış, yararlanan kişilerde bu yıllardan sonra gözle görülür derecede azalma olmuştur. 2012 yılında 4.088 kişiye 687.235,00 Türk Lirası harcama yapılmışken beş yıllık evrenin sonu olan 2016 yılında ise 226 kişiye 133.800,00 TL Türk Lirası harcama yapılmıştır. Artış eğiliminde olması gereken bu yardımın azalış eğiliminde olması bu yardıma yapılan harcamaların azaldığının ya da başka eğitim yardımlarına dönüştürüldüğünün göstergesi olarak değerlendirilebilir.

3.4.4.Engelli Yardımları

2022 aylıkları kişinin bağlı bulunduğu Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Vakfına yapılmaktadır. 2022 sayılı kanuna göre beş çeşit aylık bağlanmaktadır. Bu yardımlar; Yaşlı Aylığı, Engelli Aylığı, Muhtaç Engelli Aylığı, 18 Yaş Altı Engelli Yakını Aylığı ve Silikosiz Aylığıdır. Bu kanun daha çok kendine bakamayacak başkasından destek alacak durumda olan kişilerin daha fazla mağdur olmamaları

amacıyla ve bu halde olan bireylerin topluma daha kolay uyum sağlamasına destek olmak amacıyla oluşturulmuştur.

3.4.4.1.Engelli Yakını Aylığı

Engelli yakını aylığı yardımları kapsamında olan ve belirli bir oranda engeli olan kişilerin ona bakmakla yükümlü olan yakınlarına yapılan yardım olarak verilmektedir. Bu yardım engelli yakını olan ve bu sebeple bu kişilerle ilgilendiği için başka bir iş yapamayan kişilerin ailelerine destek olmak amacıyla yapılmaktadır.

Tablo 3. 24. Şanlıurfa İli SYDV Engelli Yakını Aylığı Harcamaları 2012-2016 (TL)

Yıllar		TESLİMAT TÜRÜ	
		NAKDİ	AYNI
2012	Kişi Sayısı	1.639	0
	Tutarı	4.653.644,58	0,00
2013	Kişi Sayısı	2.068	0
	Tutarı	5.930.757,76	0,00
2014	Kişi Sayısı	3.781	0
	Tutarı	6.578.366,61	0,00
2015	Kişi Sayısı	2.475	0
	Tutarı	7.918.278,20	0,00
2016	Kişi Sayısı	2.894	0
	Tutarı	10.048.094,29	0,00

Tablo 3.24 engelli yakını aylığı kapsamında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Şanlıurfa ili merkezinde yaptığı harcamalar gösterilmiştir. Engelli yakını yardımı için Şanlıurfa il merkezinde yapılan harcamalarda sürekli artış olmuş ve yardım alan kişi sayısı ise 2014 yılında 3.781 kişi ile zirve yapmıştır. Harcama miktarı ise aynı yıl 6.578.366,61 Türk Lirası olmuştur. Bir sonraki yıl ise yararlananların sayısı 2.475 kişiye düşmüş ve bu kişilere toplamda 7.918.278,20 Türk Lirası yardım harcaması yapılmıştır. Bu iki yıl arasındaki ters ilişki yardımların her yıl fon kurulu tarafından yeniden değerlendirilmesinden kaynaklanmaktadır.

3.4.4.2.Engelli Aylığı

Engelli aylığı belirli bir oranda engeli bulunan kişilere yönelik yapılan yardım programıdır. Bu yardımdan faydalanan engelliler için belirli şartlar aranmaktadır ve yapılan yardım bu şartlara göre yapılmaktadır. Buradaki kıstas engel oranı ve engellinin yaşıdır. Aynı oranda engeli bulunan ve aynı yaş aralığına dahil olanlara aynı tutarda engelli aylığı adı altında sosyal yardım yapılmaktadır.

Tablo 3. 25. Şanlıurfa İli SYDV Engelli Aylığı Harcamaları 2012-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2012	Kişi Sayısı	5.661	0
	Tutarı	18.946.573,76	0,00
2013	Kişi Sayısı	6.204	0
	Tutarı	21.654.318,08	0,00
2014	Kişi Sayısı	11.987	0
	Tutarı	24.255.141,89	0,00
2015	Kişi Sayısı	7.372	0
	Tutarı	29.205.430,30	0,00
2016	Kişi Sayısı	8.098	0
	Tutarı	35.222.293,14	0,00

Tablo 3.25 de engelliler için Şanlıurfa ilinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılan harcamalar yer almaktadır. Tabloda görüldüğü gibi son beş yılda 2014 yılındaki dalgalanma dışında sürekli artışların yaşandığı, 2014 yılında bu yardımdan faydalanan engelli sayısındaki en fazla artış olmasına rağmen bu yardıma yapılan harcamanın benzer şekilde gelişme göstermediği görülmüştür. 2012 de yaklaşık 19 milyon Türk Lirası harcama yapılan bu yardıma 2016'da neredeyse 2 katı kadar artışla 35 milyon Türk Lirasını aşmıştır. Tabloda dikkati çeken bir ayrıntı ise 2013 yılı ile 2014 arasındaki yardım alan engellilerin sayısındaki aşırı yükseliştir. Engelliler için yapılan yardım ve harcamaların yükseliş trendinde olması olumlu olarak değerlendirilebilir ve yoksul ve muhtaç durumda olan insanların topluma bu

yardımlar ile entegre olmaları sağlanmış olacak bu kişilerin mağduriyeti bu sayede giderilmiş olacaktır.

3.4.4.3.Engelli Cihaz Yardımı

Engelli Cihaz Yardımı belirli bir engeli bulanan ve bu engeli için cihaz kullanmak zorunda olan kişilere yönelik olarak gerçekleştirilen yardım programıdır. Yardımın esas amacı engelli olup toplumdan uzak durmak zorunda olan kişileri topluma dahil etmektir.

Tablo 3. 26. Şanlıurfa İli SYDV Engelli Cihaz Yardımı Harcamaları 2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2016	Kişi Sayısı	1	0
	Tutarı	14.900,00	0,00

Tablo 3.26 da Şanlıurfa ili Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Şanlıurfa ilinde yapmış oldukları engelli cihaz yardımı yer almaktadır. Son beş yılda sadece 2016 yılında engelli olan 1 kişiye 14.900,00 Türk Lirası tutarında yardım yapılmıştır. Engelli cihaz yardımının maliyet bakımından yüksek oranlı bir yardım kalemi olduğu görülmektedir. Bu yardımın engelli kişilerin topluma adapte edilmesi açısından önemli olması nedeniyle daha fazla kişiye ulaştırılması gerekmektedir.

3.4.4.4.Diğer Engelli Yardımı

Diğer engelli yardımı, engelli aylığı, engelli yakını aylığı ve engelli cihaz yardımı dışında kalan engelli yardımlardan oluşmaktadır. Diğer engelli yardımı vakfın kendi kaynaklarından ve vakfın inisiyatifine bırakılan yardım türüdür.

Tablo 3. 27. Şanlıurfa İli SYDV Diğer Engelli Yardımı Harcamaları 2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2016	Kişi Sayısı	1	0
	Tutarı	750,00	0,00

Tablo 3.27 de Şanlıurfa İli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Diğer Engelli Yardımı için 2016 yılında yapılan yardımı içermektedir. Bu yardım türüne 2012 den sonra sadece 2016 yılında 1 kişiye toplamda 750,00 Türk Lirası harcama yapılmıştır. Engelli yardımları içerisinde engelli aylığı yardımı yapılması nedeniyle bu türden yardımlara pek yer verilmediği düşünülmektedir.

3.4.5.Özel Amaçlı Yardımlar

Özel amaçlı yardımlar daha çok aile ve kişilere yaşamış oldukları çeşitli mağduriyetleri sonucunda, bu mağduriyetlerinin giderilmesi için yoksul ve muhtaç durumda olanlara yapılan yardımlardır. Özel amaçlı yardımlar yangın, doğal afet sonucu yaşanan hasarları karşılayamayan kişi ve ailelere yapılmaktadır ve ayrıca aşevi açmak da özel amaçlı yardımlar içerisinde yer almaktadır.

Tablo 3.28. Şanlıurfa İlinde Yaşanan Yangın ve Diğer Afetler 2014-2016

YANGIN VE AFET TÜRÜ	2014	2015	2016
Bina Yangınları- Kamu	29	37	63
Bina Yangınları-Özel	328	568	553
Atölye-İmalathane-Fabrika vb. Yangınlar	41	50	88
Motorlu Araçlar Yangını	160	254	255
Odun-Kömür-Deposu vb. Yangınlar	117	148	214
Orman- Fidanlık Yangınları	121	180	268
Ot- Saman- Çöp- Ekin- vb. Yangınlar	827	2.558	1.524
Diğer Yangınlar	133	479	486
Trafik Kazaları	159	245	276
Diğer Kurtarmalar	354	716	1.015
Su Baskınları	127	336	149
Su Verme	1.860	2.260	1.518
Baca Temizliği	76	100	92
Diğer Görevler	0	750	2.042
Toplamlar	4.332	8.681	8.543

Kaynak: Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Dairesi Başkanlığı

Tablo3.28 de Şanlıurfa da yaşanan yangın ve bazı afetler yer almaktadır. Bu tablo ile özel amaçlı yardımlar için bir öngörü ve kıyaslama yapılmaya çalışılmış olacaktır. Burada önemli olan özel bina yangınları, diğer yangınlar ve su baskınlarıdır. 2014 yılında Şanlıurfa ilinde 328 özel bina yangın ile 133 diğer yangın ve 127 su baskını vakası yaşanmıştır. 2015 yılında yaşanan yangın ve su baskını

vakasında çok ciddi artış olmuştur, 568 özel bina yangını, 479 diğer yangın olayı ve 336 su baskını yaşanmıştır.

3.4.5.1.Yangın Yardımı

Yangın yardımları kişilerin yaşamış oldukları yangın afeti sonrasında müracaatları sonucunda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından mağduriyetlerinin giderilmesi için yapılan yardım türüdür. Yangın yardımları bir kereye mahsus yapılan yardım kalemi olup vakfın öz kaynaklarından aynı ve nakdi olarak gerçekleştirilmektedir.

3.4.5.1.1.Ev Eşyası Yardımı (Yangın Yardımı)

Yaşanan yangın olayı sonucunda ev eşyalarında kullanılmayacak ölçüde hasar meydana gelen muhtaç ve yoksul ailelerin bu türden ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak gerçekleştirilen yangın yardımudur.

Tablo 3. 29. Şanlıurfa İli SYDV Ev Eşyası Yardımı (Yangın Yardımı) Harcamaları 2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2016	Kişi Sayısı	1	0
	Tutarı	2.000,00	0,00

Tablo 3.29 da Şanlıurfa ili Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yangın sonucu yapılan ev eşyası yardımlarına yer verilmiştir. 2016 yılında 1 aileye yapılan bu yardıma nakdi olarak 2.000,00 Türk Lirası harcama yapılmıştır. 556 özel bina yangını yaşanmasına rağmen, buyardım kalemine fazla harcama yapılmamasında diğer yangın yardımlarına verilen yardımların ağırlıkta olması etkili olduğu, ayrıca yangın felaketinden sonra aileye yapılan yardımın tam olarak nereye harcandığının bilinmemesinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

3.4.5.1.2.Diğer (Yangın) Yardımı (Yangın Yardımı)

Diğer yangın yardımı yangın sonucunda mağdur olan muhtaç ve yoksul ailelere yapılan yardımlardan oluşmaktadır. Yangın yardımlarının büyük kısmı diğer

yangın yardımı başlığı altında gerçekleştirilmektedir. Bu sayede mağdur olan yoksul ve muhtaç durumdaki ailelere bir nebze de olsa destek sağlanmış olunacaktır.

Tablo 3.30. Şanlıurfa İli SYDV Diğer (Yangın) Yardımı Harcamaları 2012-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2012	Kişi Sayısı	11	0
	Tutarı	21.000,00	0,00
2013	Kişi Sayısı	21	0
	Tutarı	24.750,00	0,00
2014	Kişi Sayısı	18	0
	Tutarı	22.250,00	0,00
2015	Kişi Sayısı	26	0
	Tutarı	38.350,00	0,00
2016	Kişi Sayısı	28	0
	Tutarı	36.500,00	0,00

Tablo 3.30 da Şanlıurfa ilinde yangın sonucu yoksul ve muhtaç ailelere Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılan diğer yangın yardımları gösterilmiştir. Diğer yangın yardımı hemen bütün yangın vakaları için başvuruların değerlendirilip yapıldığı yangın yardımı kalemi olmuştur. Şanlıurfa ilinde son 3 yılda toplamda 2.547 yangın vakası (Özel Bina yangını ve diğer yangınlar) yaşanmış toplamda ise 72 aileye yardım yapılmıştır. 2012 ve 2013 yılında ise 32 kişiye yardım sağlanmıştır. Yapılan yardımlar ailenin yaşadığı yangın hasarına göre yapıldığından değişkenlik göstermektedir, ortalamaları alındığında yıllar itibarı ile aile başı 1.000-2.000 Türk Lirası arası rakamlara denk gelmektedir. Yangın yardımları zaten muhtaç durumda bulunan ailelerin durumlarının daha da kötü olmasına sebep verdiği için bu yardıma gereken desteğin yapılması gerekmektedir, Bununla birlikte aile başı yapılacak yardım miktarının daha yüksek olması gereklidir.

3.4.5.1.3. Diğer (Aşırı Yağış, Sel, Su Baskını) Yardımları

Aşırı yağış, sel, su baskını gibi afet yardımları adından da anlaşılacağı üzere bu tür afetlerden mağdur olmuş, yoksul ve muhtaç kişi ve ailelere yönelik yapılan yardımlardır.

Tablo 3.31. Şanlıurfa İli SYDV Diğer (Aşırı Yağış, Sel, Su Baskını) Yardım Harcamaları 2012 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNİ
2012	Kişi Sayısı	1	0
	Tutarı	1.500,00	0,00

Tablo 3.31 de 2012 yılında Şanlıurfa ilinde aşırı yağış, sel, su baskını gibi afetlerden dolayı mağdur olmuş muhtaç ve yoksul kesime yönelik yapılan özel amaçlı yardım yer almaktadır. Bu yardım türü sadece 2012 yılında 1 kişiye yapılmış olup yardımın tutarı ise 1.500,00 Türk Lirasıdır. Bu yardıma 2012 den sonra yer verilememesinin ya bu yardım için herhangi bir sel felaketi vb. olay yaşanmamış olması ya da bu yardımın başka yardım kalemi altında gerçekleşiyor olması yatmaktadır.

3.4.5.2. Diğer Afet Yardımı

Diğer afet yardımı yangın, aşırı yağış, sel, su baskınları dışında kalan afetler için yapılan yardımları kapsamaktadır.

Tablo 3. 31. Şanlıurfa İli SYDV Diğer Afet Yardımı Diğer Afet Halleri Harcamaları 2012 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNİ
2012	Kişi Sayısı	1	0
	Tutarı	1.500,00	0,00

Tablo 3.31 de Şanlıurfa ilinde diğer afet yardımları için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılan yardımı içermektedir. Tabloda görüldüğü üzere bu yardım türüne 2012 yılında yer verilmiş ve yardımdan sadece 1 kişi ya da aile 1.500,00 Türk Lirası tutarında faydalandırılmıştır.

3.4.5.3. Terör Zararı Yardımı

Terör olaylarından etkilenen yoksul ve muhtaç durumda bulunan kişi ve ailelerin acil ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik gerçekleştirilen yardımlardır.

Tablo 3.32. Şanlıurfa İli SYDV Terör Zararı Yardımı Harcamaları 2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2016	Kişi Sayısı	2	0
	Tutarı	5.500,00	0,00

Tablo 3.32 de Şanlıurfa ilinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından terör olaylarından ötürü zarar görmüş muhtaç ve yoksul kesime yönelik olarak yapılan yardım ve bu yardıma yapılan harcama yer almaktadır. 2012 ve sonrasında geçen beş yıl içerisinde sadece 2016 yılında 2 kişi veya aileye bu yardım yapılmış ve 5.500,00 Türk Lirası harcama tutarı gerçekleştirilmiştir. Şanlıurfa ilinde bu yardım yararlanıcılarının az olmasındaki nedenin bu ilde terör olaylarının az olması ve yaşanan terör olaylarının ailelerden ziyade bireylere yönelik olması olduğu düşünülmektedir.

3.4.5.4. Diğer Özel Amaçlı Yardım

Diğer özel amaçlı yardımlar özel amaçlı yardımlar içerisinde yer alan ancak belirli bir özel amaç altında olmayan yardımlardır. Diğer özel amaçlı yardımlar çok kişiye yapılmayan ve çoğunlukla nakdi olacak şekilde ve vakfın öz kaynaklarından yapılan yardımlardır.

Tablo 3.33. Şanlıurfa İli SYDV Diğer Özel Amaçlı Yardım Harcamaları 2012-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2012	Kişi Sayısı	3	0
	Tutarı	4.500,00	0,00
2013	Kişi Sayısı	5	0
	Tutarı	6.000,00	0,00
2014	Kişi Sayısı	2	0
	Tutarı	1.500,00	0,00
2015	Kişi Sayısı	92	0
	Tutarı	39.400,00	0,00
2016	Kişi Sayısı	47	0
	Tutarı	69.850,00	0,00

Tablo 3.33 de diğer özel amaçlı yardımlar için Şanlıurfa ili merkezinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılan yardımlara yer verilmiştir. Tablo analiz edildiğinde ilk üç yıllık periyotta yardımın çok düşük düzeyde seyrettiği ancak 2015 yılından sonra çok ciddi artışın olduğu ve 2016 yılında da bir önceki yıla göre yine düşüş olduğu görülmüştür. Sabit olarak yapılmayan bu yardımı alan kişi sayısı ile yardım arasında da yıllar itibarı ile farklılıklar söz konudur. 2015 yılı ele alındığında yararlanan kişi sayısı fazla olmasına rağmen yapılan yardım o oranda yüksek olmadığı diğer yılların ortalamasının çok çok altında kaldığı görülmüştür.

3.4.6. Diğer Yardımlar

Diğer yardımlar aile sağlık, eğitim, yangın gibi yardımlar kategorisine dahil olmayan, birçoğu merkezi yönetim tarafından il ve ilçelerde bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığı ile ilgilisi olan yoksul ve muhtaç durumda bulunan kesime yönelik gerçekleştirilen yardımlardır.

3.4.6.1.Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım Programı

Eşi vefat etmiş kişiler her ne suretle olursa olsun eşi vefat etmiş kadınların mağdur olmamaları için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca belirli miktarlarda nakdi olarak yardım yapılmaktadır. Bu yardımlar tek şart ise kişinin kadın olması ve eşi vefat ettikten sonra ihtiyaçlarını karşılayamayacak kadar muhtaç ve yoksul olmasıdır. Eşi vefat etmiş kadınlara yönelik yardımlar kişilere nakdi olarak ve PTT aracılığı ile yapılmaktadır.

Tablo 3. 34. Şanlıurfa İli SYDV Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım Programı Harcamaları 2012-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2012	Kişi Sayısı	750	0
	Tutarı	1.004.250,00	0,00
2013	Kişi Sayısı	2.093	0
	Tutarı	4.752.750,00	0,00
2014	Kişi Sayısı	4.754	0
	Tutarı	6.683.500,00	0,00
2015	Kişi Sayısı	3.195	0
	Tutarı	8.112.500,00	0,00
2016	Kişi Sayısı	3.540	0
	Tutarı	9.083.000,00	0,00

Tablo 3.34 de Şanlıurfa ilinde yapılan ve dul aylığı olarak da bilinen eşi vefat etmiş kadınlara yönelik olarak yapılan sosyal yardım ve harcamaları içermektedir. 2012 yılından itibaren bu yardımlar ele alındığında 1 milyon Türk Lirası bu yardımlar için harcanmış, bir sonraki yıl bu tutar dört buçuk kat artış göstermiş faydalanan kişi sayısında altı katın üzerinde artış olmuştur. Kişi sayısında dalgalanmaların olduğu bu yardım kalemi harcama tutarı olarak ise sürekli artış gösterdiği görülmüştür. 2014 yılında 7 milyona yaklaşmış ve tam olarak 6.683.500,00 Türk Lirası olmuştur. 2016 da bu yardıma Şanlıurfa ilinde 9 milyon

Türk Lirası harcanmıştır. Bu yardımın Şanlıurfa ilinde artış göstermesi olumlu karşılanmaktadır, ancak aile bağlarının sıkı bir şekilde sürdürüldüğü Şanlıurfa'da genelde eşi vefat eden ve özellikle belirli bir yaşa gelmiş çocuğu olan kadınlar çocuklarının evinde hayata devam etmektedir, bu durum da yardımın da bu ilde daha az yapılmasına neden olmaktadır.

3.4.6.2.Yaşlı Aylığı

2022 sayılı kanuna göre yapılan yardımlardan birisi de yaşlı aylığıdır. Yaşlı aylığı herhangi bir sosyal güvenlik ve sosyal koruma desteği olmayan muhtaç ve yoksul kişilere yapılan yardım kalemidir.

Yaşlı aylığı; 65 yaşını tamamlamış olan ve aynı hane içinde bir kişiye düşen gelirin, asgari ücretin aylık net tutarının üçte birinden az olması durumunda, bağlanan periyodik ödemelerdir.

Tablo 3. 35. Şanlıurfa İli SYDV Yaşlı Aylığı Yardımı Harcamaları 2012-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2012	Kişi Sayısı	8.364	0
	Tutarı	11.868.968,23	0,00
2013	Kişi Sayısı	7.988	0
	Tutarı	11.585.504,17	0,00
2014	Kişi Sayısı	13.784	0
	Tutarı	11.904.753,60	0,00
2015	Kişi Sayısı	7.649	0
	Tutarı	15.508.992,79	0,00
2016	Kişi Sayısı	7.916	0
	Tutarı	19.549.762,43	0,00

Tablo3.35 de Şanlıurfa ilinde 65 yaş üzeri yaşlı aylığı yardımları yer almaktadır. Şanlıurfa ilinde SYDV aracılığı ile yaşlılara yönelik olarak yapılan ve

merkez tarafından ödenen yardımlar incelendiğinde yıllar itibarı ile dalgalanmaların olduğu görülmüş olup 2012 yılında toplamda 8.364 yaşlı muhtaç ve yoksul kişiye 11.868.968,23 Türk Lirası harcama gerçekleştirilmiştir. Bir sonraki yılda az da olsa azalma olmuş ve 11,5 milyon Türk Lirasının üzerinde bir tutar ile 7.988 kişi faydalandırılmıştır. 2014 yılında dikkat çeken bir artış göstermiştir, bu yılda 6 bin kişiye yakın bir artış göstermiş ancak yapılan yardım miktarı bu kadar dikkat çekici olmamış ve sadece 319.249,43 Türk Lirası tutarında bir artış olmuştur. 2015 yılında ise faydalanan kişi sayısında göze çarpacak sayıda azalma olmasına rağmen yardıma yapılan harcama 15.508.992,79 Türk Lirası tutarında gerçekleşmiş ve %30'un üzerinde bir artış olduğu görülmüştür. Yaşlı aylığında 2016 yılında da artışlar devam etmiş 20 milyon Türk Lirasına yaklaşmıştır. Yaşlı aylığından yararlanan kişi sayısı ile yardım tutarındaki artış oranlarının farklı olmasında en büyük neden yıllar itibarı ile her kişiye yapılan yardım tutarının yeniden değerlendirilerek kişi başlı artış gösteriyor olmasıdır.

3.4.6.3.Tek Seferlik Yardım

Tek seferlik yardım genel olarak bir kereye mahsus olarak yapılan ve bu yardım yapıldıktan sonra kişiye aynı yardım adı altında başka yardım yapılmadığı sosyal yardım türüdür. Bu yardım türü hem ayni hem de nakdi olarak yapılmaktadır. Geçici olarak yapılmakta olan bir sosyal yardım türü olan tek seferlik yardımlar; gıda, giyim, yakacak, barınma, eğitim, sağlık, özel amaçlı, aile, istihdam gibi yardım kalemlerinden oluşmaktadır.

Tablo 3. 36. Şanlıurfa İli SYDV Tek Seferlik Yardım Harcamaları 2012-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü		Tek Seferlik Yardım Toplamı
		NAKDİ	AYNI	
2012	Kişi Sayısı	236	8.075	8.311
	Tutarı	87.555,00	1.674.276,18	1.761.831,18
2013	Kişi Sayısı	85	5.857	5.942
	Tutarı	110.200,00	1.480.349,07	1.590.549,07
2014	Kişi Sayısı	844	9.911	10.755
	Tutarı	226.855,00	2.255.488,03	2.482.343,03
2015	Kişi Sayısı	387	7.693	8.080
	Tutarı	164.070,00	1.542.518,88	1.706.588,88
2016	Kişi Sayısı	416	13.709	14.125
	Tutarı	317.450,00	3.330.550,91	3.648.000,91

Tablo 3.36 da tek seferlik yardımlar adı altında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Şanlıurfa ilinde gerçekleştirmiş olduğu sosyal yardım harcamaları gösterilmiştir. Yardım hem nakdi hem de aynı olacak şekilde muhtaç ve yoksullara ulaştırılmıştır. Ancak aynı yardımların nakdi yardımlardan çok çok fazla olduğu görülmüştür. Harcama yıllar itibarı ile azalış artış şeklinde git gel yaşamış, yardımlardan faydalananlar arasındaki artışlar keskin olmuş, ancak harcamalar bu kadar dikkat çekici şekilde değiştiği görülmemiştir. 2012 yılında 8.311 kişiye toplamda 1.761.831,18 Türk Lirası harcama yapılmışken bir sonraki yıl bu tutar 1.590.549,07 Türk Lirasına inmiştir. 2016 yılında ise, 14.125 kişiye 3.648.000,91 Türk Lirası harcanmıştır.

3.4.6.4.Muhtaç Asker Ailesi Yardımı

Muhtaç Asker Ailesi Yardımı 2013 yılı Mart ayı itibarıyla başlatılmıştır. Zorunlu askerlik görevini yerine getirmek üzere ailesinden ayrılanlar için yapılan bu yardım türü kişi evli ise eşine evli değilse de öncelikli olarak annesine o da sağ değilse babasına yapılmaktadır.

Yardımlar 2 ayda bir 500 Türk Lirası olarak merkezden yararlanan kişi adına PTT aracılığı ile ödenmektedir. Türkiye genelinde uygulamaya konulan muhtaç asker ailesi yardımı Şanlıurfa ilinde de muhtaç ailelere yapılmaya başlanmış olup devam etmektedir.

Tablo 3.37. Şanlıurfa İli SYDV Muhtaç Asker Ailesi Yardımı Harcamaları 2013-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2013	Kişi Sayısı	548	0
	Tutarı	661.000,00	0,00
2014	Kişi Sayısı	3.155	0
	Tutarı	4.369.000,00	0,00
2015	Kişi Sayısı	2.613	0
	Tutarı	3.806.500,00	0,00
2016	Kişi Sayısı	2.159	0
	Tutarı	3.483.500,00	0,00

Tablo 3.37 de Şanlıurfa ilinde Muhtaç Asker Ailesi Yardımından faydalanan kişi sayısı ile yapılan ödeme ve harcamalar yer almaktadır. 2013 yılında 548 kişiye toplamda 661 bin Türk Lirası asker ailesi yardımı yapılmış bir sonraki yıl yardımdan yararlanan sayısı 5,75 kat artarak 3.155 kişiyi bulmuştur, yardım tutarı ise 4 milyon Türk Lirasını aşmıştır. 2015 yılında bu yardımdan faydalanan kişi sayısında büyük bir azalma görülmüştür, bu azalmada vakıfların merkez üç ilçede yürütülmeye başlaması ile denetim ve yaralanan kişilerin gerçek ihtiyaç sahibi olması sağlanması olduğu düşünülmektedir. 2015 yılında toplamda 2.613 kişinin ailesi bu yardımdan yararlanmış ve toplamda 3.806.500,00 Türk Lirası yardım için harcama söz konusu olmuştur. Bu yardım ile ailesinden uzak kalan ve aile içindeki desteği askerlik süresince çekilen kişilerin ailelerin daha fazla mağdur olmamaları için yapılması iyi düşünülmüş bir yardım olmaktadır. Şanlıurfa'da da bu yardımdan bu şekilde faydalanan ailelere azda olsa katkı sağlanmış olmaktadır.

3.4.6.5.Yabancı Yardımı

Yabancı yardımı ülke vatandaşı olmayan her ne sebeple olursa olsun Türkiye'ye kabul edilen ya da gelen yabancı kişilere yardım etmek için oluşturulan, yoksul ve muhtaç kesime yönelik olarak gerçekleştirilen yardım programıdır. Türkiye'de bu yardım programının artışına daha çok son zamanlarda Suriye'de yaşanan iç çatışmadan dolayı artan yoğun sığınmacı göçü neden olmuştur.

Tablo 3. 38. Şanlıurfa İli SYDV Yabancı Yardımı Harcamaları 2014-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2014	Kişi Sayısı	4	1.350
	Tutarı	7.500,00	33.027,00
2015	Kişi Sayısı	772	4.119
	Tutarı	162.250,00	1.064.939,36
2016	Kişi Sayısı	8	5.724
	Tutarı	13.400,00	1.501.567,89

Tablo 3.38 de Şanlıurfa ilinde SYDV'ler tarafından yürütülen Yabancı Yardımları için yapılan harcamalar yer almaktadır. Bu yardım programına 2014 yılından itibaren Şanlıurfa ilinde yaşayan yabancılar faydalandırılmaya başlanmış olup, ağırlıklı olarak aynı şekilde gerçekleştirilmiştir. 2014 yılında 4 kişiye nakdi 1.350 kişiye de aynı olarak toplam 40.527,00 Türk Lirası ödeme yapılmıştır. 2015 yılında yardıma ulaşan sayısı ve bu yardıma yapılan harcama tutarı çok ciddi artış göstermiştir, artışın asıl nedeni Şanlıurfa'ya çok sayıda Suriyeli sığınmacıların yerleşmiş olması ve yardım programının giderek yaygınlaşıp birçok kesim tarafından duyulup başvurunun artmış olmasıdır. 2015 yılında 5.000 kişiye yakın yardım ulaştırılmış ve çoğu aynı olarak gerçekleştirilmiştir. Bu yardım programına 2015 de 1.227.189,36 Türk Lirası tutarında harcama yapılmıştır. 2016 yılı artışların devam ettiği yıl olmuş bu yardıma toplamda 1,5 milyon Türk Lirasından daha fazla harcama yapılmıştır.

Bu tür harcamalar ülkede bulunan yabancı ve muhtaç durumlarda olan insanlara fayda sağlarken, ülke içerisinde yapılacak yardımların ve harcamaların bu

kişilere harcanması asıl ülke vatandaşları için daha az yardım sağlanmasına ya da bu kişilere yapılan yardımların ülke vatandaşlarına aktarılamamasına neden olması yönüyle olumsuz etkisi söz konusudur.

3.4.6.6.İşe Yönlendirme Yardımı ve İşe Başlama Yardımı

İş arayan kişilerin iş görüşmesine gitmesi ve işe kabul edilmesi durumunda gerekli yol ve diğer masrafları, iş evraklarını tamamlamak için yaptıkları giderleri karşılamak için, bir yıl içinde en fazla 2 defaya mahsus 40-100 TL arası ödeme yapılır. İşe Yönlendirme Yardımı ise işe yönlendirmiş olan kişilerin, işe başlaması durumunda, aynı yıl bir kere olmak üzere aylık brüt asgari ücretin üçte biri kadar tutarı 'İşe Başlama Yardımı' verilmektedir¹¹³.

Tablo 3.39. Şanlıurfa İli SYDV İşe Yönlendirme Yardım Harcamaları 2014-2015 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2014	Kişi Sayısı	16	0
	Tutarı	800,00	0,00
2015	Kişi Sayısı	29	0
	Tutarı	1.450,00	0,00

Tablo 3.39 da Şanlıurfa ilinde işe yönlendirme yardımları yer almaktadır. Şanlıurfa ili merkezinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları bu yardımı 2014 ve 2015 yıllarında nakdi olarak gerçekleştirmiştir. 2014 yılında 16 kişiye 800,00 Türk Lirası 2015 yılında ise 29 kişiye 1.450,00 Türk Lirası işe yönlendirme desteğinde bulunulmuştur. Bu yardımın amacı iş ve mesleği olmayan yoksul ve muhtaç kişilerin iş ve meslek sahibi olmaları için destek sağlanmasıdır. Yardımın amacına bakıldığında zaman gerçekten önemli ve dikkate değer bir yardım türüdür ve insanların hep bir yerden beklenti içerisinde olmaksızın meslek ve iş sahibi olarak kendi ihtiyaçlarını karşılamış olmalarını sağlamaktadır. Şanlıurfa ilinde iki yılda bu yardım için harcanan miktarın ise işsizlik oranına kıyasla az olduğu görülmüştür.

¹¹³<http://www.nigdevakif.gov.tr/iskuristihdam.aspx> 03.04.2017.

Ülke ekonomisinde kalifiye eleman yetiştirilmesi ve istihdama yapacağı olumlu katkı sebebiyle bu yardım kalemine daha çok harcamanın yapılması gerekmektedir.

Tablo 3.40. Şanlıurfa İli SYDV İşe Başlama Yardımı Harcamaları 2014-2015 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2014	Kişi Sayısı	1	0
	Tutarı	378,00	0,00
2015	Kişi Sayısı	8	0
	Tutarı	3.256,50	0,00

Tablo 3.40 da Şanlıurfa ilinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından işe başlama yardımları gösterilmiştir. 2014 ve 2015 yılında yapılan bu yardım için 2014 yılında 1 kişiye 378,00 Türk Lirası harcama yapılmış, 2015 yılında bu yardıma 3.256,50 Türk Lirası ile 8 kişi faydalandırılmıştır. Bu yardıma çok harcama yapılmadığı görülmüş olup, bu durumun insanların işe başladıktan sonra bu yardıma ihtiyaç duymadıklarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

3.4.6.7.Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı

Muhtaç asker çocuğu yardımı babası askerde olan 18 yaşını tamamlamamış olan ve muhtaç durumda bulunan çocuklarının mağdur olmamaları için askerlikleri süresince yapılan yardım programıdır. Yardımlar SYDV aracılığı ile yapılmaktadır.

Tablo 3. 41. Şanlıurfa İli SYDV Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı Harcamaları 2015-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2015	Kişi Sayısı	108	0
	Tutarı	39.400,00	0,00
2016	Kişi Sayısı	267	0
	Tutarı	159.500,00	0,00

Tablo 3.41 de muhtaç asker çocuklarına yapılan ödemeler gösterilmiştir. 2015 yılında başlanılan bu yardım programı için Şanlıurfa ilinde toplamda 108 muhtaç asker çocuğuna 39.400,00 Türk Lirası harcama bu yardım kapsamında gerçekleşmiştir. 2016 yılında ise bu yardım kalemi için yararlanan kişi sayısı %100'ün üzerinde artış göstermiş olup 267 kişi faydalandırılmıştır. Yapılan harcama ise bir önceki yıl olan 2015'e göre 4 katın üzerinde bir artışla yaklaşık 160 Bin Türk Lirası olmuştur. Bu yardım vatani görevini yerine getirmek için çocuklarından ayrılan babalar için iyi düşünülmüş bir nakdi transferdir. Şanlıurfa ilinin genç nüfusa sahip olması nedeniyle askerde bulunan er sayısının da fazla olduğunu düşünürsek bu yardımdan çok az sayıda çocuk yaralanmış ve bu yardım türüne az bir harcama yapılmıştır, bu durumun sebebi yardımın yeni yapılıyor olması kişilerin bu yardımdan fazla haberdar olmamaları ve askere gidenlerin çoğunun bekar ve çocuksuz olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

3.4.6.8.Öksüz Yetim Yardımı

Öksüz Yetim Yardımı 18 yaşını doldurmamış anne ve babası vefat etmiş olanlara yönelik yürütülen yardım programıdır. Öksüz ve yetim yardım programı kapsamındaki bulunan çocuğun, annesi ve babası ölmüşse, öksüz ve yetim yardım programından, sadece birisinden öksüz ya da yetim adı altında faydalanır. Bu programa dahil olan fayda sahipleri çocuktan eğitim ve öğretimi devam ettirme koşulu aranmaz.

Tablo 3.42.Şanlıurfa İlinde SYDV Öksüz Yetim Yardım Harcamaları 2015-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2015	Kişi Sayısı	1.281	0
	Tutarı	589.800,00	0,00
2016	Kişi Sayısı	2.243	0
	Tutarı	1.990.500,00	0,00

Tablo3.42 de Şanlıurfa ilinde öksüz ve yetimlere yönelik gerçekleştirilen yardımlar ele alınmıştır. Henüz 18 yaşının doldurmamış ve anne ve babası hayatta olmayan muhtaç ve yoksul kişilere Şanlıurfa iline SYDV tarafından 2015 yılında toplam 1.281 kişi tespit edilmiş ve 589.800,00 Türk Lirasında bir sosyal harcama yapılmıştır. 2016 yılında yine bu yardım kaleminden 2.243 kişi faydalanmış 1.990.500,00 Türk Lirası harcama yapılarak bir önceki yıla göre yaklaşık iki katına yakın kişi bu yardımdan faydalandırılmıştır, yapılan harcama tutarı ise üç katının üzerinde artış göstermiştir. İki yıllık rakamlar incelendiğinde vakıfların daha çok kişiye ulaştığı tespit edilmiş olması ve geçen bir yıllık süreçte anne ve babası vefat eden kişi sayısının eklenmesi artıştaki en büyük etken olduğu düşünülmektedir. Bu sayede vakıfların sosyal görevini yerine getirmede ve bu tür kişilerin mağduriyetini gidermede görev ve sorumluluğunu yerine getirmeye çalıştığı anlaşılmaktadır.

3.4.6.9.Katılım Payı

“Katılım payı yardımı sağlık hizmetlerinden yararlanabilmek için; genel sağlık sigortalısı veya bakmakla yükümlü olduğu kişiler tarafından ödenen tutardır. 60/c-1 ve 60/c-3 sigortalısı sayılanlar ile bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilerin ödemiş oldukları katılım payları şahısların talepleri halinde; 29.05.1986 tarihli ve

3294 sayılı sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik kanunu hükümlerine göre kendilerine geri ödenir.”¹¹⁴

Tablo 3.43. Şanlıurfa İli SYDV Tarafından Sağlanan Katılım Payı Harcamaları 2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2016	Kişi Sayısı	550	0
	Tutarı	40.555,41	0,00

Tablo 3.43 da Şanlıurfa ilinde 2016 yılında sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları tarafından yapılan katılım payı yardımı yer almaktadır. Katılım payı yeşil kart uygulaması yerine kullanılan genel sağlık sigortası kapsamında ödenmek üzere yapılan ödemedir. Muhtaç ve yoksul durumda bulunan kişilerin ödemek zorunda oldukları bu paylar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından karşılanmaktadır. Şanlıurfa ilinde 2016 yılında 550 kişiye 40.555,41 Türk Lirası katılım payı harcaması yapılmıştır. 700.198¹¹⁵ kişinin dahil olduğu Genel Sağlık Sigortası¹¹⁶ sayısı düşünüldüğünde 550 kişinin faydalanması çok makul gelmemektedir. Bu sayılar oranlandığında % 0,078 gibi oldukça düşük bir orana denk gelmektedir.

3.4.7. Vakfın Öz Kaynaklarından Yapılan Yardım Harcamaları Toplamı

Vakfın Öz Kaynaklarından yapılan yardımlar tamamen vakıf tarafından gerçekleştirilen harcamalardır. Bu harcamalar için vakıflara belirli miktarda ödenek ayrılır ve ayrılan bu ödeneğin tasarrufu tamamen vakıflara bırakılır. Bu sayede vakıflarda kendilerine müracaat eden yoksul ve muhtaç kişi veya ailelere sosyal yardımlarda bulunurlar.

¹¹⁴ <http://osmangazisydv.org.tr/s/diger-yardimlar-79.html> 03.04.2017.

¹¹⁵ <http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/sanliurfa/tumistatistik/> 04.04.2017.

¹¹⁶ 01/01/2012 tarihinden itibaren herhangi bir sosyal güvence kapsamında olmayan ya da genel sağlık sigortasının bakmakla yükümlü olduğu kişisi olmayanlar ile 5510 sayılı Kanun kapsamı dışında olan herkes zorunlu genel sağlık sigortası kapsamına alınır.

Tablo 3.44. Şanlıurfa İli SYDV Vakfın Öz Kaynaklarından Yapılan Yardım Harcamaları Toplamı 2012-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü		Vakfın Öz Kaynaklarından Yapılan Yardımlar Toplamı
		NAKDİ	AYNI	
2012	Kişi Sayısı	37.620	46.000	83.620
	Tutarı	3.689.475,92	3.217.477,51	6.906.953,43
2013	Kişi Sayısı	62.159	44.188	106.347
	Tutarı	6.055.670,65	3.250.987,65	9.306.658,30
2014	Kişi Sayısı	111.433	104.775	216.208
	Tutarı	9.459.388,11	5.976.125,31	15.435.513,40
2015	Kişi Sayısı	52.866	127.717	180.583
	Tutarı	7.749.526,50	7.765.491,79	15.515.018,30
2016	Kişi Sayısı	61.652	123.160	184.812
	Tutarı	8.210.015,41	9.136.065,84	17.346.081,20

Tablo 3.44 Şanlıurfa ili merkezde bulunan 4 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından öz kaynaklarından yapılan sosyal yardım harcamaları toplamından oluşmaktadır. Şanlıurfa il merkezinde diğer il ve ilçelerde olduğu gibi SYDV'ler sosyal amaçla harcamalarını sürdürmektedir. Şanlıurfa merkezdeki vakıfların öz kaynaktan yaptığı harcamalara bakıldığında nakdi ve aynı olacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Oransal olarak bu iki teslimat türü de birbirine yakın olduğu, 2015 yılından sonra aynı yardımdan yararlanan kişi sayısının çok daha fazla olduğu ve bu yıldan sonra nakdi yardımların alanların sayısının iki katından daha fazla olduğu görülmüştür. Harcamaların ise bu oranda yüksek olmadığı görülmüştür. Harcamalar toplamında sürekli artışların olduğu, en fazla artış farkının 2013-2014 yılları arasında olduğunu göstermiştir. 2012 yılında 83.620 kişi yardımlardan faydalanırken 2016 yılında bu rakam 184.812 kişiye ulaşmıştır. Bu

yardımları alanlar üzerinde nasıl bir etki oluşturduğu net olarak bilinmiyorsa da yardımdan faydalanan kişilerdeki bu artış olumlu karşılanmaktadır.

3.4.8. Merkezi Olarak Yapılan Yardım Harcamaları Toplamı 2012-2016

Merkezi olarak yapılan yardımlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının bulunduğu il ve ilçede yoksul ve muhtaç kesime yönelik gerçekleştirilen yardımların ön hazırlık çalışması ile beraber yoksulluk ve muhtaçlık tespiti yapıldıktan sonra merkeze bildirmesi ile bu kişilere yapılacak olan sosyal yardımların vakıflar eliyle değil, doğrudan merkez aracılığıyla yapılanıdır. Bu yardımlar genelde yardımdan faydalanacak kişi adına açılacak PTT hesapları aracılığıyla aktarılmaktadır.

Tablo 3.45. Şanlıurfa İli SYDV Merkezi Olarak Yapılan Yardım Harcamaları Toplamı 2012-2016 (TL)

Yıllar		Teslimat Türü	
		NAKDİ	AYNI
2012	Kişi Sayısı	63.692	0
	Tutarı	49.936.966,57	0,00
2013	Kişi Sayısı	81.637	0
	Tutarı	56.197.540,01	0,00
2014	Kişi Sayısı	170.975	0
	Tutarı	90.899.204,77	0,00
2015	Kişi Sayısı	125.088	0
	Tutarı	94.549.239,66	0,00
2016	Kişi Sayısı	151.306	0
	Tutarı	112.656.275,26	0,00

Tablo3.45 de Şanlıurfa ilinde merkez tarafından Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığı ile gerçekleştirilen merkezi yardım tutarları ile yardımdan faydalanan kişi sayıları gösterilmiştir. Daha önceki kısımlarda da söylenildiği üzere yapılan yardımlar vakıfların sosyal inceleme görevlilerinin kontrolü, mütevelli heyetinin uygunluğu ile gerçekleştirilmekte olup ve merkez

tarafından kişilerin adına açacakları PTT hesaplarına süresi gelince otomatik olarak aktarılmaktadır.

Şanlıurfa ilinde merkezden yardımların yer alındığı tablo 3.45 de önceleri vakfın öz kaynaklarına göre daha az kişi yararlandırılmış olduğu, ancak günümüze yaklaştıkça merkezden yapılan yardımdan faydalananların vakfın öz kaynaklarından yararlanan kişilerin önüne geçtiği görülmüştür. Yapılan harcamalarda katlanarak arttığı ve 2016 yılında 112.656.275,26 Türk Lirasını bulduğu görülmüştür. Bir milyona yaklaşan merkez nüfusunun 151 bin kişisi merkezden yapılan yardımlardan faydalanmıştır. Bu yardımdan faydalananların büyük bir kısmı şartlı nakit transferleri olan eğitim, sağlık, gebelik ödemelerinden oluşmaktadır. Bunların yanında engelli aylıkları ile yaşlı aylığı ve eşi vefat etmiş kadınlar için yapılan yardımlardan faydalandırılmıştır. Bu yardım türünün diğer bir dikkat çekici özelliği nakdi olmasıdır doğrudan kişilerin hesabına yatırılması yapılan bu yardımların belirli ihtiyaçları görmesi açısından önem arz etmektedir. Son dönemlerde yeni yardım türlerinin yasallaşması ile yapılan yardımları yükselme eğilimine geçmesine neden olan bir diğer etkidir.

Tablo 3.46. Şanlıurfa İli SYDV Tarafından Yapılan Yardım Harcamaları Genel Toplamı 2012-2016 (TL)

Yıllar		NAKDi VE AYNI TOPLAMI
2012	Kişi Sayısı	100.038
	Tutarı	56.843.920,00
2013	Kişi Sayısı	129.146
	Tutarı	65.504.197,66
2014	Kişi Sayısı	245.760
	Tutarı	83.101.580,29
2015	Kişi Sayısı	201.004
	Tutarı	110.064.257,95
2016	Kişi Sayısı	337.692
	Tutarı	133.002.256,51

Tablo 3.46 da Şanlıurfa ili merkezinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılan toplam yardım ve bu yardımlara yapılan harcamalara yer verilmiştir. İl merkezindeki yardım harcamaları tablodaki ilk yıl ile son yıl arasında iki kattan daha fazla artmış, 133 milyonu aşmıştır. 2014 yılı ile 2015 yılı arasında en fazla farkın olduğu, en az farkın ise 2012 ile 2013 arasında geçişte olduğu görülmüştür. 2014 yılından 2015 yılına gelirken yardımdan faydalanan kişi sayısında düşüş olmuş, bu durumun diğer birçok yardımlarda olduğunu haliyle de toplamı harcamaları da etkilediği görülmüştür.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları sosyal refah gereği kurulmuş olan ve 1986 yılından bu yana sosyal yardımlar konusunda görevini yerine getirmeye çalışan kurumlardır. Bu açıdan bakıldığında Şanlıurfa ilinde de halen bu görevi yerine getirmeye çalışan vakıflar mevcut olup tabloda da yapmış olduğu harcamaların toplamı ele alınmıştı, Vakıfların harcamalarındaki artışı olumlu karşılanabilir. Bu artışlar vakıfların sosyal yardımlar konusunda görev ve sorumluluğunu yerine getirdiğini göstermektedir. Ancak bu genelleme dışına çıkıldığında yardım alan kişilerin ne düzeyde bu yardıma muhtaç olduğu ya da yardım alanların ne kadar bu yardımdan fayda sağladığı ise ayrıca tartışılması gereken bir konudur.

SONUÇ

Bir kamu harcaması olan transfer harcamalarının ele alındığı bu çalışmada öncelikli olarak kamu harcamaları teorik çerçevede ele alınmış daha sonra da sosyal harcamalar analiz edilmeye çalışılmıştır. Bir sosyal harcamacı kuruluş olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ve yaptığı sosyal yardımlar hakkında bilgiler verilmiştir.

Sosyal amaçlı transfer harcamalarının öncelikli amacı gelir dağılımında adaleti sağlamak ve yoksulluğu azaltmaktır. Dünya ülkelerinde yapılan sosyal amaçlı transfer harcamalarına örnek olarak OECD ülkelerinin yapmış oldukları sosyal amaçlı transfer harcamalarının GSYH'ye oranı tablolar halinde alınmıştır. Bu kuruluşun vermiş olduğu istatistikten anlaşıldığı üzere üye ülkelerin yapmış oldukları sosyal amaçlı transfer harcamaları arasında farklılıklar olduğu, ancak birçok ülkede son yıllara gelindiğinde giderek bu harcamaların GSYH'ye oranının büyüdüğü anlaşılmıştır. Son on beş yıllık döneme bakıldığında bu harcama kaleminde yüksek oranın daha çok alt yapı harcamalarını tamamlamış, belirli bir kalkınma seviyesi yakalamış olan Avrupa ülkelerinde olduğu görülmüştür. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin ise bu gelişmiş ülkelerin hemen hemen yarısı kadar bir oranda hatta bazı ülkelerin daha da aşağı düzeyde olduğu görülmüştür.

Türkiye'de sosyal amaçlı transfer harcamaları eğitim, sağlık ve sosyal koruma olacak şekilde yürütülmektedir. Çalışmada Kalkınma Bakanlığı verilerinin baz alındığı tablolarda bu üç harcama türünün giderek arttığı görülmüştür. Özellikle son dönemlerde eğitime yapılan harcamalardaki artış sağlayacağı dışsallık yönüyle olumlu karşılanmaktadır. Sağlık harcamalarında ise son yıllarda bir sabitleme söz konusu olmuştur. Sağlık için yapılan harcamalarda tıpkı eğitimde olduğu gibi artırılması gerekmektedir. Sosyal refah devleti olma yolunda çalışmalarda bulunan Türkiye'de sosyal koruma harcamaları da giderek büyümüş hatta son dönemde GSYH'ye oranı çift haneli olmuştur. Bu türden harcamaların sürekli artış eğiliminde olması gerekmektedir, kalkınma harcamalarının yanı sıra sosyal amaçlı transfer harcamaları da göz ardı edilmemeli bütçede bu tür harcamalar ile kalkınmaya destek olunmalıdır.

Şanlıurfa ilinde gerçekleştirilen sosyal yardım harcamalarının ele alındığı çalışmanın üçüncü bölümünde il merkezinde sosyal amaçlı transfer harcamalarının yerine ulaştırılmasında önemli rolü olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları harcamaları analiz edilmiştir. Bu harcamalar genel olarak artış gösterdiği ancak harcamaların bir kısmında kalemler itibarı ile dalgalanma gösterdiği görülmüştür. Sosyal amaçlı transfer harcamalarının önemli türü olan sosyal yardımlar tüm Türkiye’de olduğu gibi Şanlıurfa ilinde de hem aynı hem de nakdi olacak şekilde gerçekleştirilmektedir. Aynı yardımlar doğrudan kuruluş tarafından ihtiyaç sahiplerine yapılırken, nakdi yardımlar kişilere parasal olarak verilip kişiler kendi ihtiyacına göre bu yardım tutarını harcamaktadır. Bu açıdan kişilere nakdi olarak yardımın aktarılması daha doğru olduğu görülmektedir, çünkü kişiler bu yardımı kendi ihtiyaçlarına uygun düşen mal ve veya hizmeti alabilmektedir. Nakdi yardımların sakıncalı olan kısmı ise bazen alınan paranın ihtiyaç dışında kullanılıp israf edilmesidir.

Şanlıurfa il merkezinde SYDV’ler tarafından yapılan sosyal yardım harcamalarının toplam dağılımına bakıldığında;2012-2016 arasında geçen 5 yıllık süreçte sosyal yardım harcama kalemlerinin genel toplamında sürekli artış olduğu görülmüştür. Bu yardım harcamalardan yararlanan kişi sayısının genel toplamında ise 2012 yılından 2016yılına gelindiğinde ise3 katından daha fazla kişi faydalandırılmıştır. Yapılan harcamaların artış halinde olması yönüyle değerlendirildiğinde olumlu bir durum söz konusudur, fakat kişi sayısındaki artışın yoksul ve muhtaç sayısındaki artışı göstermesi yönünden düşünülürse olumlu olduğu söylenemez. Burada yoksulluğu azaltma yolunda mevcut yoksul ve muhtaç kişi sayısının korunması ya da muhtaç ve yoksul kişi sayısının azaltılması gerekirken, bu kişilere yapılacak olan sosyal yardım ve sosyal transfer harcamalarının arttırılması daha olumlu olacaktır.

Sosyal amaçlı transfer harcamalarının sakıncalarından birisi harcamanın gerçek yoksul ve muhtaç kişilere ulaştırılması meselesidir. Bu yardımlar için bütçede belirli bir pay ayrılıyor olması yapılacak yardımlarında kısıtlanmasına neden olmaktadır, bu sebeple de ihtiyacı olmayanların aldığı yardım tutarı kadar gerçek ihtiyaç sahipleri daha az faydalandırılacaktır. Bu durumda da yoksullukla mücadele için oluşturulan bu yardım programları amacına ulaştırılamamış olacaktır.

Çalışmanın içeriğinde de söylendiği gibi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları yardım başvurularını büyük bir titizlikle sosyal inceleme görevlileri aracılığıyla bizzat yardım alacak aileyi evinde ziyaret ederek konuyla ilgili araştırma raporlarını hazırlayıp mütevellî heyetine sunmaktadır. Toplantı ile bir araya gelen mütevellî heyeti yardım alacak olan kişi ve aileleri, üyelerin görüş, öneri ve oyları ile belirlemektedir. Bunu yaparken de yoksullukla mücadele etmenin yanında kamu yararını da göz ardı etmemeleri gerekli olduğu düşünülmektedir, zira yapılan yardımın gerçek kişiye ulaştırılmaması demek yardım için vakıflara verilen bu harcamanın israfına neden demektir.

Geliştirilen sistemle kamu kurumları ve bakanlıklar arasında koordine sağlanmış, SOYBİS aracılığı ile yardımların gerçek kişilere ulaştırılması amaçlanmış, yardım alanların ise mükerrer olmaması sağlanmıştır. Bu sayede başka kurumlarla SGK gibi ilişkisi olan kişilerin sosyal yardımları kesilip daha gerçekçi kişilere ulaştırılması amaçlanmaktadır. Sosyal yardım uygulamalarından faydalanan yoksul ve muhtaç kesimin yönelik doğru tespiti ve yardımların objektif ölçütlerde gerçekleşmesi bu konuda istismarın engellenmesi için, daha etkin bir program yapılmalı ve yardımların tarafsız bir biçimde dağıtılması hedeflenmelidir. SOYBİS bunun bir örneğini teşkil etmektedir.

Sosyal amaçlı transfer harcamaları Şanlıurfa ilinde nüfus artış hızına kıyaslandığında tam anlamıyla cevap vermediği, birçok yardım kaleminde bu ilde düzenli ve programlı yürütülmediği, yardımlar arasında dengesizliklerin olduğu görülmüştür. Bunlarla birlikte Şanlıurfa ile sınır komşusu olan Suriye’de yaşanan iç karışıklıkların da devam etmesi neticesinde bu il büyük bir mülteci göçü almış ve bu ülkeden gelenlerin sayısı ilde 400 bin kişiyi aşmıştır. Diğer kurumlar gibi Şanlıurfa ili Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları da ülkelerinden çıkmak zorunda olan bu insanlara ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yardımlar yapmaya başlamıştır. Son zamanlarda yabancı yardımı artışının en büyük sebebi de bu soruna bağlıdır. 2016 yılında sadece il merkezinde bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları yaklaşık 6 bin kişiye, 1,5 milyon Türk Lirasının üzerinde yabancı yardımın da bulunmuştur. Bu da ülke içindeki yardımların ve bütçeden ayrılan sosyal yardımların ülke içinde ancak ülke vatandaşı olmayan yabancılara aktarılmasına neden olmuştur.

KAYNAKÇA

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2015 İdare Faaliyet Raporu*.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, *2016 İdare Faaliyet Raporu*.

Akdoğan, Abdurrahman, *Kamu Maliyesi*, 16. Baskı, Ankara: Gazi Kitapevi, 2014.

Aktan, Coşkun Can, “Globalleşme, Bölgeselleşme ve Yerelleşme”, *Dış Ticaret Dergisi*, 1998, s. 1-5.

Aktan, Coşkun Can, İstiklal Yaşar Vural, “Makro-Ekonomik Politikalar, Gelir Dağılımı ve Yoksulluk”, *Yoksullukla Mücadele Stratejileri*, Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayınları, 2002.

Yusuf Alper, “Bursa Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı: Monoğrafik Bir Çalışma”, *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.7, S.2, 1986, 143-152.

Arısoy, İbrahim, “Wagner ve Keynes Hipotezleri Çerçevesinde Türkiye’de Kamu Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi,” *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 14, S. 2, 2005, s. 63-80.

Arısoy, İbrahim, İlter Ünlü Kaplan, Zuhale Ergen, “Sosyal Harcamalar ve İktisadi Büyüme İlişkisi: Türkiye Ekonomisinde 1960 – 2005 Dönemine Yönelik Bir Dinamik Analiz”, *Maliye Dergisi*, S.158, 2010, s. 398-421.

Arsan, Üren, “Transfer Giderleri”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, C.37, S.1, 1982, s.115-127.

Aydın, Aykut, *Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Etkileri: Kırklareli İli Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2013.

Benek, Sedat, “GAP’ın Şanlıurfa İlinin Sosyo-Ekonomik Yapısında Meydana Getirdiği Değişme/Gelişmeler” *Marmara Coğrafya Dergisi*, S. 11, İstanbul, 2005, s.123-146.

Berkay, Ferhan, “1980-2010 Döneminde Sosyal Refah Devleti Çerçevesinde Türkiye’de Sosyal Güvenlik Harcamalarının Gelişimi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, C.4, S.9, 2013, s. 1-20.

Bilici, Nurettin, Adem Bilici, *Kamu Maliyesi*, 6. Baskı, Ankara: Savaş Yayınevi, 2015.

Bozkuş, Ahsen Arıöz, *Genel Esaslarıyla Türk Hukuku’nda Vakıf Müessesesi ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları*, Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Ankara, 2009.

Bulutoğlu, Kenan, Erciş Kurtuluş, *Bütçe ve Kamu Harcamaları*, İstanbul: Filiz Kitapevi, 1988.

Çoğurcu, Cemalettin, “Stratejik Planlama, Stratejik Yönetim ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünde Sosyal Yardım Politikalarına Yönelik Gerçekleştirilen Projeler”, *Yardım ve Dayanışma Dergisi*, C.1, S.2, 2010, s. 7-32.

Çokgezen, Murat, Nuray Terzi, “Türkiye’de Devletin Eğitime Müdahalesinin Yeterli Gerekçesi Var mı?” *Liberal Düşünce Dergisi*, Yıl: 13, Sayı: 49, 2008, s.1-18.

Daşdemir, İsmet, *Orman Mühendisleri İçin Kamu Maliyesi*, Bartın: Sürat Matbaacılık, 2014.

Demircan, Esra, “Türkiye’de Yoksullukla Mücadelede Kamu Kesiminin Rolü: Devlet Bütçesi İçerisinde Sosyal Transferlerin Payı”, *IV. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi: Küresel Yoksulluk, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, Çanakkale, 2007, s. 57-82.

Demirhan, Yılmaz, Nazım Kartal, “1980 Sonrası Yoksullukla Mücadelenin Başlıca Aracı Olarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu’nun Kuruluş ve Varlık Nedenlerine İlişkin Bazı Tespitler”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.42, 2014, s. 257-268.

Doğruyol, Cengizhan, *Kamu Maliyesi Bütçe ve Borçlanma*, Ankara: Savaş Yayınevi, 2015.

Edizdoğan, Nihat, Özhan Çetinkaya, Erhan Gümüş, *Kamu Maliyesi*, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2013.

Ener, Meliha, Esra Demircan, “Küreselleşme Sürecinde Değişen Devlet Anlayışından Kamu Hizmetlerinin Dönüşümüne: Sağlık Hizmetlerinde Piyasa Mekanizmaları”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.13, S.1, 2008, s. 57-82.

Ener, Meliha, Esra Demircan, “Küreselleşme Sürecinde Yeni Devlet Anlayışı ve Türkiye”, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2006, s. 197-219.

Erdal, Süleyman, *Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti Uygulamaları Açısından İsveç Modelinin Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2012.

Erol, Sevgi Işık “Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü’nün Yoksullara Yönelik Sosyal Politikaları: Van Örneği”, *Journal Of Life Economics*, 2014, s.149-170.

Ersezer, Devrim, “Gelir Dağılımı Politikası ve Araçları”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.16, S. 1, 2006, s. 255-268.

Giray, Filiz, “Savunma Harcamaları ve Ekonomik Büyüme” *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 5, S.1, 2004, s. 181-199.

Gündüz, A. Yılmaz, “Türkiye’de Yoksullukla Mücadele Üzerine Bir İnceleme”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C.5, S.15, 2006, s. 34-55.

Gürsoy, Seyran, *Sosyal Politikada Dönüşüm ve Sosyal Yardımlar: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli, 2011.

Haspolatlı, Ersin, “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Üzerine Bir İnceleme”, *İHH İnsani ve Sosyal Yardımlar Araştırma Merkezi*, s. 1-18.

<http://alo144.aile.gov.tr/mevzuat-bilgi-portali/sartli-egitimsaglik-yardimi> 06.04.2017

<http://osmangazisydv.org.tr/s/diger-yardimlar-79.html> 03.04.2017.

<http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/sosyal-yardim-programlarimiz/egitim-yardimlari>
15.06.2016.

<http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/sosyal-yardim-programlarimiz/muhtac-asker-ailelerine-yonelik-duzenli-nakdi-yardim-programi> 13.03.2017.

<http://www.nigdevakif.gov.tr/iskuristihdam.aspx> 03.04.2017.

<http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/sanliurfa/tumistatistik/> 04.04.2017.

http://www.yerelnet.org.tr/iller/il_ilce_nufus.php?iladi=%DEANLIURFA
01.01.2017.

<https://data.oecd.org/socialexp/social-spending.htm> 10.02.2017.

İncedal, Sümer, *Türkiye’de Yoksulluğun Boyutları: Mücadele Politikaları ve Müdahale Araçları*, Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlık Tezi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ankara, 2013.

Karasu, Mithat Arman, “Şanlıurfa’da Kentsel Gelişme ve 6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu”, *Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 1, Özel Sayı,2014, s. 178-193.

Kızılar, Neslihan, “Türkiye’de Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Transfer Harcamaları”, *Journal Of Economics*, S.11,2017, s.77-100.

Meriç, Metin, “Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Transfer Harcamalarının Gelişimi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, , C.8, S.2., 2003, s. 171-191.

Musgrave, Richard A. , *Kamu Maliyesi Teorisi I*, Çeviren: Orhan Şener, İstanbul: Fatih Yayınevi Matbaası, 1987.

Nadaroğlu, Halil, *Kamu Maliyesi Teorisi*, 10. Baskı, İstanbul: Beta Basım, 1998.

Özbilen, Şevki, *Maliye Politikası*, 1. Baskı, Bursa: Ezgi Kitapevi Yayınları, 1998.

Özer, E. Evren, Hale Balseven, “Son Dönem Sosyal Devlet Anlayışı ve Sosyal Harcamaların Eleştirel Bir Analizi”, *VII. Sosyal İnsan Hakları Uluslararası Sempozyumu*, 2015, s. 257-279.

Pehlivan, Osman, *Kamu Maliyesi*, Trabzon: Derya Kitapevi, 2009.

Pınar, Abuzer, *Kamu Maliyesi ve Maliye Politikası*, 6. Baskı, Ankara: Turhan Kitapevi, 2010.

Pınar, Abuzer, *Maliye Politikası Teori ve Uygulama*, 4. Baskı, Ankara: Turhan Kitapevi, 2011.

Pigou, Arhur C., *A Study Public Finance*, London: MacMillan And Co, 1928.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu

Stigliz, Joseph E., *Kamu Kesimi Ekonomisi*, Çeviren Ömer Faruk Batırel, İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayını, 1994.

Şahin, Ayhan, *Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarından Yardım Alanların İşgücüne Katılımlarının Ölçülmesi: Gebze Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova, 2012.

T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını, *Devlet Bütçesi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset, 2012.

T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını, *Kamu Maliyesi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset, 2012.

T.C. Kalkınma Bakanlığı, Onuncu Kalkınma Planı.

Tüğen, Kamil, *Devlet Bütçesi*, 14. Baskı, İzmir: Başsaray Matbaası, 2015.

Türk Medeni Kanunu

Türk, İsmail, *Kamu Maliyesi*, 10. Baskı, Ankara: Turhan Kitapevi, 2015.

Türkiye İstatistik Kurumu, *Seçilmiş Göstergelerle Şanlıurfa 2013*, Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, 2014.

Türkoğlu, İrfan, “Sosyal Devlet Bağlamında Türkiye’de Sosyal Yardım ve Sosyal Güvenlik”, *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt 8, S.3, 2013, s. 275-305.

Uçarcı, Refik Ali, “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu ve Vakıflar,” *Türk İdare Dergisi*, S. 438, 2003, s. 29-63.

Uluatam, Özhan, *Kamu Maliyesi*, 11. Baskı, Ankara: İmaj Yayınevi, 2011.

Üzümcü, Adem, Mustafa Korkat, “Türkiye’de Gelir Dağılımı Adaletsizliği ve Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımların Gelişimi (2003-2012),” *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.5, S.8, 2014, s. 135-166.

Yay, Serdar, “1980’den Günümüze Türkiye’de Sosyal Yardım Alanındaki Gelişmeler ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu”, *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, Cilt 7, No.1, 2015, s. 18-33.

Yıldırım, Erhan, Refia Yıldırım, “1980 Sonrası Uygulanan Maliye Politikaları ve Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Etkileri”, *Maliye Sempozyumu*, 2001, s. 7-24.

Yıldırımalp, Sinem, “Osmanlı Dönemi Sivil Toplum ve Devlet İlişkisinde Vakıfların Yeri Üzerine Bir Değerlendirme”, *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi*, C.1, S.2, 2012, s. 49-77.

Yılmaz, Ali, *Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Yoksullukla Mücadeleye Etkisi: Hilvan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, 2009.

Evrak Tarih ve Sayısı: 09/02/2016-7980

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 14754235-100
Konu : Tez çalışması (Mustafa ERBİL)

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 25/02/2016 tarihli ve 6813 sayılı yazı,

İlgi yazı ile, Enstitümüz Maliye Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Mustafa ERBİL'in Prof.Dr. Esra SİVEREKLI'nin danışmanlığında yürütmekte olduğu bir akademik çalışma için Şanlıurfa Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan istatistiksel ve sayısal verilerin alınması talebi ile ilgili gerekli izin alınması hususunda;

Gereğini arz ederim.

e-İmzalıdır
Prof.Dr. Recep ÇİĞDEM
Müdür

Evrak Tarih ve Sayısı: 08/03/2016-1990

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 78521740-300
Konu : Tez Çalışması (Mustafa ERBİL)

ŞANLIURFA SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFINA

İlgi : 29/02/2016 tarihli ve 7340 sayılı yazı,

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Mustafa ERBİL'in Prof.Dr. Esra SİVEREKLİ'nin danışmanlığında yürütmekte olduğu bir akademik çalışma için Şanlıurfa İli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı komulu Yüksek Lisans tezi çalışması için Şanlıurfa İli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan istatistiksel ve sayısal verilerin alınması için gerekli müsaadenin verilmesini rica ederim.

e-İmzadır
Prof.Dr. Abuzer PINAR
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek:İlgi yazı (2 sayfa)

Evrakın Doğrulması İçin : http://obys.harran.edu.tr/soviacim/Validato_Doc.aspx?V=BELSETEK4

Adres:Diyarbakır Yolu Üsaci Tuğay Karşısı Yenipazar 63300 Şanlıurfa
Telefon:0414 318 3020 Faks:0414 318 3197
e-Posta:ogrenci@harran.edu.tr Elektronik Ağ:<http://ogrenci.harran.edu.tr/>

Bilgi için: Seval VURAL
Uzman: Bilgisayar İşletmeni
Tel No: 0414 318 3000 - 2463

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır

T.C.
ŞANLIURFA VALİLİĞİ
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı

SAYI:95065979-2016/ 3: 8
KONU: Yardımlar

02.12.2016

Sayın; Mustafa ERBİL

Vakfımıza hitaben yazmış olduğunuz bila tarihli dilekçeniz Vakıf Başkanlığımıza intikal etmiş olup; ilgili dilekçenizde Vakıf Başkanlığımıza ait 2000 yılı sonrası yapılan yardımların istatistiksel verilerini talep etmişsiniz.

Vakıf Başkanlığımızın 01.12.2016 tarih ve 2016/14 sayılı mütevelli heyet toplantısında talebiniz görüşülmüş olup; ilgili talebinize ilişkin 2012 ile 2016 yılı arasında Vakıf Başkanlığımız tarafından yapılan yardımlara ilişkin istatistiksel veriler yazımız ekinde sunulmuştur.

Bilgilerinize rica ederim.

Meral UÇAR
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek: Faaliyet Raporları(8 sayfa)